Sayı 9

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

HALKLARIMIZA FAŞİST TEHDİTLER SÖKMEYECEKTİR

öldürülüşünün 50. yılında
MUSTAFA SUPHİ üzerine iki belge

tarım proletaryası yoksul, küçük ve orta köylüler

1971 GENEL GREV YILI OLMALIDIR

emperyalizmin maşası siyonizmi iyi tanıyalım

bolivya: askeri darbe çözümyolu değildir

"Bilimsel Sosyalist Teorinin Rehberliğinde İdeoloji ve Örgüt Birliği İçin"

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

Halklarımıza Faşist Tehditler Sökmeyecektir ... 2

1971 Yılı Genel Grev Yılı Olmalıdır *(Çetin Özek)* 20

Tarım Proletaryası Yoksul, Küçük ve Orta Köylüler *(M. Sencer)* 34

Mustafa Suphi Üzerine İki Belge *(Sultan Galiyev, B. Ömerov ve R. Şahinbeyov)* 50

Emperyalizmin Maşası Siyonizmi İyi Tanıyalım *(F. Pekin)* 57

Askeri Darbe Çözüm Yolu Değildir 76

Sosyalist Mebus Vartkes Efendi *(A. Cerrahoğlu)* 81

Aylık Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi ★ S: 182/9 ★ Sahibi ve Genel Yönetmeni: **DOĞAN ÖZGÜDEN** Sorumlu Yönetmeni: **İNCİ ÖZGÜDEN** ★ Teknik Sekreter **İNCİ ÖZGÜDEN** ★ Yönetim Yeri: Çağaloğlu Başmuhasip Sokak, Tan Apt. 10/2 - İstanbul ★ P.K. 934 - Sirkeci - İstanbul ★ Tel.: 27 81 09 ★ Dizgi: Yüksel MATBAASI ★ Baskı: Osmanbey MATBAASI ★ Kapak Baskı: ALPAY MATBAASI ★ Abone Şartları: Yıllık 40, altı aylık 20, üç aylık 10 Lira ★ Yurt dışı abone: Avrupa 70, Amerika 100 Lira ★ İlan Tarifesi: Tam sayfa 1000, yarım sayfa 500, çeyrek sayfa 250 Lira.

halklarımıza faşist

EMPERYALİZMİN ve yerli işbirlikçilerinin Türkiye'de adım adım bir çıkmaza sürüklendiği, işçi sınıfı ile müttefiklerinin devirmci mücadelede büyük mesafeler aldığı 1970 yılı yerini yeni bir yıla terkederken, egemen sınıflar diktatoryası son bir debelenişle «*devleti kurtarma*» gerekçesi altında yeni faşist tedbirlere başvurmuş, biçimsel demokrasi çerçevesi içinde çıkar düzenini sürdürme olanaklarının daraldığını ve politik düzeyde yansıyan kendi iç çelişmelerinin de şiddetlendiğini gördüğü içindir ki, açık ve kaba faşizme doğru yeni cüretli adımlar atmıştır.

Faşist tehditlerin somut iki hedefi vardır:

a) *15-16 Haziran 1970'te doruğuna ulaşan ve kapitalistlerin sömürü mekanizmasına her gün yeni yeni darbeler indiren işçi sınıfı hareketini ezmek.*

b) *Devrimci Halk İktidarı'nın kurulması yolunda her geçen gün daha bilinçli mücadele eden Türkiye halklarını faşizmin çizmeleri altında çiğneyerek emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin prangasına bağlamak...*

burjuva politikacılarının ve basınının «devleti kurtarma» operasyonu

Burjuva partilerinin Demirel'i yıkarak ihanet koalisyonuna ortak olmak üzere yeni yeni planlar hazırladıkları «*kuşkulu kasım*» günlerinde GP'nin Amerikancı lideri Turhan Feyzioğlu, Cumhurbaşkanı Sunay'a verdiği bir muhtırada bu hedefleri açıklamıştır:

«Proletarya diktası hedefine yönelen marksist-leninist kışkırtmalar vardır. Bunlar silahlı kuvvetleri dahi yıpratmak ve zayıflatmak hedefi güdüyorlar. Aşırı sol 'Türkiye halkları' deyimiyle Türk milletini bölmek isteğindedir. Devletin temellerini ve milletin bütünlüğünü tehdide yönelen yıkıcı faaliyetlere karşı milli güvenlik kurulu, siyasi parti temsilcileriyle birlikte gereken tedbirleri almalıdır.»

Aynı Feyzioğlu, birkaç gün sonra da iki yüz yıldan beri «*devrimci*» görüntüsü altında emperyalizmle işbir-

YORUM

tehditler sökmeyecektir

liği yapan tüm iktidar sahiplerinin ortak zihniyetini bir cümlede dile getirmiştir: «*Binlerce yıllık Türk devletini sokakta bulmadık, sokakta yıktırmayacağız.*»

Ve hararetli aralık günlerinde bu «*devleti kurtarma*» gayretkeşliği, burjuva politikacılarının dillerinde ve burjuva basınının sütunlarında tek gün bile eksik olmamıştır.

CHP Meclisi yayınladığı bildiride, «*Bazı rejim düşmanlarının etkisi altında kalan gençlerden bir kısmı silahlı eylemlere girişmektedirler. Bunu yapanlar genellikle öğrencilik vasfını kaybetmiş profesyonel tedhişçilerdir*» derken, İnönü de, halk düşmanlığını grup toplantısında bir kez daha belgelemiştir:

«*Genç yaşta politikacılardan bir grupun vatanın bütünlüğünü aşırı sosyalist eğilimler altında gözden çıkardığını endişe ile izliyorduk. Kanımız odur ki, nereden bu ideolojiyi aldılarsa, bunlar masum genç kitlelerden bir kısmını zehirlemek ve memlekete bağlarını gevşetmek yoluna sevkedebilmişlerdir. Türk halkı yerine 'Türkiye halkları'nı çıkarmışlar ve Türk devletinin milletler ailesinin barışçı, medeniyetçi bir üyesi olmak idealini tahrip etmeyi ilk hedef almışlardır.*»

CHP'nin sözümona sola açık ve «anti-emperyalist» genç unsurları da, sosyalistlere saldırmakta ağababalarından hiç de geride kalmamış, örneğin Gençlik Kolları Genel Başkanı Süleyman Genç, devrimci gençleri, «*öğrencilikle ilişkisi olmayan, emperyalizmin ajanı 300-400 sosyal faşist*» diye nitelendirmiş ve kendi saflarındaki müseccel emperyalizm ve burjuva ajanlarını hiç sıkılmadan görmezlikten gelerek, «*bu sosyal faşistlerin pek çoğunun da devrimci geçinip polise ajanlık ettiğini biliriz*» diyebilecek kadar ileriye gitmiştir.

CHP bu ihanet yarışında öylesine ateşlidir ki, bir yıl önce Kanlı Pazar'da kırdırılan devrimci gençleri savunur görünmüşken, bu defa 12 Aralık 1970 tarihli Ulus'un başyazısında «*İstanbul'da günün en aydınlık, herkesin en uyanık olduğu bir sırada bir güruh yürüyüşe geçmiş, bir başka güruh üzerine yürür ve Taksim Meydanı*

savaş alanına döner» diyerek aynı kitleyi «*güruh*» diye nitelemek dönekliğini gösterebilmiştir.

Basın da, bu devrimcilere saldırma ve «*devleti kurtarma*» operasyonunda her türlü provokasyona başvurmaktadır. Emperyalizmin borazanlığını yapan Milliyet Gazetesi, Doğu Devrimci Kültür Ocağı'nın günlerce önce üniversite duvarlarına astığı «*halkların özgürlüğü için faşizme karşı savaş*», «*halklarımızın devrimci mücadelesi için elele*» afişlerini tahrik edici biçimde yayınlamış, Yeni Gazete de beslendiği kaynaklar adına devrimcilere manşetten meydan okumuştur: «*Ne demektir Türkiye'de millet değil de, halk değil de, halkların varlığını ileri sürmek? Ne demektir, Atatürk'ün milli kurtuluş savaşı şehitlerinin kanıyla tarihe yazdığı 'milli misak' prensibini sınıf görüntüsü altında ayaklar altına almaya çalışmak? Atatürk kuşakları dimdik ayaktadır, Türkiye'yi böldürmeye gidenlerin karşısına dikilmeye kararlıdır. Hodri meydan!*»

Ankara'da yayınlanan Adalet Gazetesi de, ANT'ın «*Savaş Anıları*», «*Gerilla Nedir*» ve «*Şehir Gerillası*» kitaplarının klişesini basarak yaptığı yayında «*Hükümet sabotaj ve anarşi eğilimine göz yumuyor*» diye provokasyonda bulunmuştur.

Muhalefetteki burjuva politikacılarının ve burjuva basınının elbirliğiyle cadı kazanı kaynatmasından cesaret alan Adalet Partisi, Temsilciler Meclisi'nin de isteğine uygun olarak «sol»a karşı daha etkili tedbirler almak üzere harekete geçmiş ve İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu, İstanbul'da yaptığı bir basın toplantısında Cemiyetler Kanunu, Ceza Kanunu değişikliklerinin meclise sevkedilmek üzere olduğunu açıklamıştır. Cemiyetler Kanunu değişikliği yapıldığı takdirde, polis bilcümle demokratik kuruluşlara dilediği anda baskın yapabilecek, öğrenci dernekleri üniversitenin dışına çıkartılacak, iki yıllık öğrenciler dernek yönetiminde görev alamayacak, bir fakültenin öğrencilerini temsil yetkisi sadece bir derneğe, yani hakim sınıfların uşaklığını yapabilecek bir kuruluşa verilecektir..

Menteşeoğlu, basın toplantısında, «*aşırı sol*»un yıkıcı ve bölücü faaliyetlerine örnek olarak ANT'ın yayınlarını göstermiş, ayrıca hem bu bakan, hem de Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk Endonezya özlemi içerisinde vatandaşları da, hükümetin sola karşı operasyonunda destek olmaya çağırmıştır.

türkiye halklarının 24. şehidi arslantaş'ın silahı yerde kalmayacak!

Esasen bu tedbirler çıkartılmadan da fiilen devrimcilere karşı en koyu faşist terör uygulanmakta, gerek polis, gerekse polisin himayesinde faşist komandolar işçilere, öğretmenlere ve öğrencilere karşı cinayet, zulüm ve işkenceleri aralıksız sürdürmektedir.

Bu faşist terör yüzündendir ki, geçen ay Türkiye halkları 24. şehidini vermiştir. Uzun süredir devrimci öğrencileri barındırmamak için polis himayesinde çeşitli

zorbalıklara başvuran Çapa Yüksek Öğretmen Okulu gericileri, devrimci öğrencilerin yatakhanesine silahlı baskın yaparak *Hüseyin Arslantaş*'ı vurmuşlardır. Derhal komaya giren Arslantaş birkaç gün sonra can vererek *Mehmet Çavdar, Satılmış Tepe, Vedat Demircioğlu, Atalay Savaş, Ali Turgut Aytaç, Duran Erdoğan, Mehmet Doğan Kılan, Mehmet Cantekin, Taylan Özgür, Fehmi Kafa, Mehmet Büyükseving, Battal Mehetoğlu, Şerif Aygül, Dr. Necdet Güçlü, Mustafa Kuseyri, Mahmut Özdaş, Abdurrahman Bozkurt, Yaşar Yıldırım, Mehmet Gıdık, Mustafa Baylan, Zeki Erdoğan, Necmettin Giritlioğlu, Hüseyin Çapkan*'ın dahil bulunduğu şehitler kervanına katılmıştır.

Hüseyin, vurulmasından bir gün önce yazdığı bildiride, «*Bizi yoketmek isteyen polis ve gerici ittifakına karşı, geçen yıllarda olduğu gibi, bu yıl da direneceğiz. Kahrolsun Amerikan emperyalizmi ve yerli işbirlikçileri. Kahrolsun ümmetçi, padişahçı, çağ dışı kalıntılar ve faşistler...*» diyordu.

Hüseyin'in Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı, çağ dışı kalıntılara ve faşistlere karşı, polis ve gerici ittifakına karşı mücadelesi elbette bıraktığı yerden sürdürülecektir. Devrimci gençler, cenazesini polisin elinden kurtardıkları ve binlerce kişilik bir kafile ile uğradıkları Hüseyin'e şu ağıtla söz vermişlerdir:

Sivas'ın yolları kana boyandı
Faşist kurşunları cama dayandı
Hüseyin vuruldu, silahı kaldı.

Hüseyin, son ay içinde üniversite olayları sırasında ölen ikinci gençti. Komandoların Ankara Erkek Y.Tek. Öğretmen Okulu'nu basıp dinamit atmaları, iki devrimci öğrenciyi Site Yurduna kaçırıp arkadaşlarını almaya gidenlerin üzerine ateş açmaları şeklinde gelişen olaylar, Ankara Erkek Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi sağcı Dursun Özkuzu'nun yurdun üçüncü katından düşerek «şüpheli» biçimde ölümüne kadar varmıştı.

Bundan sonra Ülkü Ocakları üyeleri üç devrimciyi kaçırarak insanlık dışı işkencelere tabi tutmuş, derilerini jiletle keserek parmaklarını kırmışlardır. Aynı komandolar, İlahiyat Fakültesi'ni de basarak karşıt grubun üyeleriyle çatışmışlar, bir öğrenciyi yaralamışlardır. Turizm ve Ticaret Yüksek Okulu'nda da devrimci öğrencilerin okula girmesini engelleyen faşist zorbalar, üç öğrenciyi bıçakla yaralamışlardır. İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni de işgal altında tutan komandolar, akademinin arka tarafından geçen devrimci öğrencilere 50-60 el ateş etmişler, bombalar patlatmışlardır. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi de 20-30 komando tarafından basılarak devrimcilere ait afişler parçalanmış, öğrenci örgütü odası tahrip edilmiştir. Komandolar ayrıca fakültenin bekçilerini bodrum katına kapatıp ayaklarına ateş etmişlerdir. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nde de sağcı zorbalar devrimci gençlere saldırmışlar, çıkan çatışmada üç öğrenci yaralanmıştır.

Komandolar ve sarı Teksif Sendikası'nın fedaileri, Adana'da TÖS Şubesi'ni basarak öğretmenleri dövmüşler, kapı, cam, çerçeve, sandalye ve masaları tahrip etmişlerdir. «*Vurun komünistlere*», «*öldürün namussuzları*» naralarıyla saldıran zorbalara polis hiçbir şekilde müdahale etmemiştir.

Esasen komandoları himaye eden polis, devrimcileri avlamak, zulmetmekle meşguldür. Hüseyin Arslantaş'ın ölümünü protesto etmek üzere Zafer Anıtı'nda toplantı düzenleyen devrimci gençlere polisler hunharca saldırmışlar, coptan geçirdikleri öğrencilerden 55'ini nezaret altına almışlardır. Arslantaş'ın cenazesi Sivas'a götürülürken cenazenin ve öğrencilerin bulunduğu otobüs

Ankara, Kırıkkale ve Yozgat'ta polis tarafından çevrilmiş, öğrencilerin üzerinde arama yapılmış, kendilerine hakaret edilmiştir. Ayrıca cenazeyi götüren otobüsün şöförü de polisler tarafından dövülmüştür.

Hacettepe Üniversitesi'ne ajanlık ve provokasyon yapmak üzere sokulan dört sivil polisin öğrenciler tarafından tesbiti üzerine de olaylar çıkmış, dört sivil polis, kendilerine okuldan çıkmalarını ihtar eden gençlere ateş açmışlardır. Bu çatışmada iki öğrenci, iki polis, bir de inşaat bekçisi yaralanmıştır.

İstanbul'da Edirnekapı Öğrenci Yurdu polisler tarafından sağcı zorbalarla birlikte basılmış, üç devrimci genç nezaret altına alınmıştır. Siirt'teki Vakıflar Öğrenci Yurdu'na da polis baskın yaparak devrimci öğrencileri nezarete almış, sol yayınlara elkoymuştur. Burdur Halkevi Şubesi'ne de yine polis tarafından baskın yapılmış, bazı evraka ve sol yayınlara el konulmuştur. Polis, elinde bulunan devrimci öğretmenlerin listesine dayanarak öğretmenler üzerine terör yaratmaktadır.

Doğulu devrimcilere karşı da polis terörü had safhaya varmıştır. 4 Aralık günü saat 15'te 40-50 sivil polis ve 3 GMC dolusu toplum polisi İstanbul'daki Devrimci Doğu Kültür Ocağı'na baskın yapmışlar, duvarlarda asılı afişlerle kitaplara elkoymuşlar, aynı gece de Bitlis Öğrenci Yurdu'na baskın yapmışlardır.

Polis terörü ve zulmü o hale gelmiştir ki, bu duruma polislerin içinden dahi isyan edenler vardır. Nitekim İstanbul Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası memurlarından Çağatay Mutlu, görevinden istifa ettikten sonra basına şu açıklamayı yapmıştır:

«Polis adil bir şekilde çalışmıyor. Kanunsuzluklar yapılıyor. Her suçtan gelen, istisnasız, falakaya yatırılır. Sanıkların ayaklarının altı patlayıncaya kadar dövülür. Artık polis teşkilatında çalışamam. Hayatımın korunması için de savcılığa başvurdum.»

kıbrıs'lı devrimcilere karşı polis terörü geri tepecektir

Polis terörü sadece kaba kuvvetle değil, özellikle Ortadoğu ülkelerinden gelmiş devrimci gençlere karşı sinsice metodlarla da yürütülmektedir. İranlı ve Arap öğrencilerden sonra Kıbrıs'lı devrimci Türk öğrencilerin de kıyımına başlanmıştır.

Kıbrıs Türk Talebe Cemiyeti Başkanı hukuk öğrencisi Taner Galip, Eczacılık öğrencisi Fadıl Hasan, dişçilik öğrencisi Kuydul Turan, cemiyet ikinci başkanı iktisat öğrencisi Harper Vehbi, Cerrahpaşa'dan stajyer doktor Saydam Ahmet ve Kıbrıs Türk Ulusal Federasyonu Başkanı stajyer doktor Turhan Korun hakkında bakanlar kurulu sınırdışı etme kararı vermiş ve dördü sınırdışı edilmiştir. Polis takibinden kaçan ve evvelce Girne tepelerinde mücahitlik yapmış bulunan Harper Vehbi, Türkiye polisinin kendilerini hedef almasının nedenini gizlice görüştüğü bir gazeteciye şöyle anlatmıştır:

«Kıbrıs sorununu Ortadoğu Devrimci Çemberi içinde düşünmek gerekir. Ortada gerçekte Kıbrıs'ta yaşayan halkaların kavgası yoktur. Kavga adadaki çıkar gruplarının kavgasıdır. Mücahidiz ya, sözümona üniversitedeki devrimci arkadaşlara, gerilla eğitimi gördürüyormuşuz. Bu yüzden karar almışlar hakkımızda, memleketten kovmak için. Hem Türksünüz diyorlar, sonra devrimden yana olduk mu, yok siz yabancısınız diye sınırdışı ediyorlar. Aslında bu davranış, insanı sürgüne göndermektir. Haklıların sineceğini sanıyorlarsa, aldanıyorlar.»

Arkadaşlarının sınırdışı edilmesini protesto için Kıbrıs'lı öğrenciler Ankara'daki Kıbrıs Büyükelçiliğini ve Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi'nin Ankara Bürosu'nu bir saat işgal etmişlerdir. Kıbrıs Türk Ulusal Öğrenci Federasyonu ve Ankara Kıbrıs'lı Türk Öğrencileri Birliği de ortak bildiri yayınlayarak, «*Yapılan şiddet ve zulüm saflarımızı o denli pekiştirmektedir. Dün olduğu gibi bugün de devrimciler, faşist Denktaş yönetiminin halkımıza yaptığı zulüm ve şiddeti ortaya koyacaklardır.*» demişler, devrimci dayanışma ve direnme örneği vermişlerdir. Nitekim, gösterilen haklı tepkiler üzerine, Danıştay, Kıbrıs'lı devrimciler hakkındaki sınırdışı etme kararını durdurmuştur.

Bu terör ortamında, silahlı çatışmaların, kan dökülmesinin sorumlusu sanki devrimci gençlikmiş gibi, en sağcısından pasifist solcusuna kadar herkes devrimci öğrencileri suçlama yarışına çıkmış, bu arada bazı teslimiyetçi unsurlar ve örgütler de, kendilerinde «*huzur*» misyonu vehmederek «*silah bırak*» yada «*silahlara veda*» kampanyaları açmışlardır. Hakim sınıfların milyonlarca lira sarfederek silahlandırdıkları faşist komandolar resmen kurulmuş komando kamplarında talim görürken, yasa dışı zorbalıkta onlardan hiç de geride kalmayan toplum polislerinin ve jandarma komandolarının sayısı her geçen gün biraz daha artırılırken, İçişleri Bakanı gerekirse fakülte personelini de silahlandırmaktan söz ederken silahsızlanma kampanyası açmak, devrimci gençleri, savunmasız, zorbalığın pençesine teslim etmekten başka bir anlam taşımayacaktır. Nitekim Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin üç gençlik örgütü arasında düzenlediği silahsızlanma toplantısında Dev Genç Genel Başkanı Ertuğrul Kürkçü, bu gerçeği dile getirmiştir: «*Biz savunma halindeyiz. Polis gericilerle birlik olup gericileri üzerimize saldırtmaya devam ettikçe, silahsızlanma olmaz. Bize saldırı olmadığı müddetçe biz katiyen elimize silah almayız.*»

Hiç kuşkusuz, devrimci gençliğin eylemlerinin üniversite duvarları arasına hapsolması, kitlelerle bağ kuramaması, egemen sınıfların ekmeğine yağ süren bir olgudur. Ancak polis provokasyon yapıyor, faşistlerin saldırısını davet ediyor diye sosyalist gençlerin tası tarağı toplayıp üniversiteyi terketmesini istemek yada meşru savunma durumundan vazgeçmelerini önermek, devrimci üsleri emperyalizmin ve işbirlikçilerinin uşaklarına teslim etmekten başka anlam taşımaz.

ho şi minh'i yayınlayan inanç, demir parmaklıklar arkasına atılıyor

Terör yayın alanında da bütün şiddetiyle sürmektedir. Belki de şu satırları okuduğunuz sıralarda, bir yayınevi yöneticisi, çağımızın en büyük devrimcilerinden birinin eserini türkçe olarak yayınladığı için demir parmaklıklar arkasında olacaktır. Ho Şi Minh'in «*Milli Kurtuluş Savaşımız*» adlı kitabını yayınlayan Toplum Yayınevi yöneticisi Remzi Inanç hakkında 1968 yılında gedikli fetvacı Prof. Sulhi Dönmezer'in verdiği raporla açılan dava Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde «*komünizmi övme*» gerekçesiyle mahkumiyet kararına bağlanmıştır. Kitaptaki cümleleri tahrif ederek mahkumiyet fetvası veren bilirkişiden de öteye giden 3. Ağır Ceza Mahkemesi, mahkumiyet gerekçesinde bir-

çok eksik ve yanlış aktarmalar yapmıştır. Örneğin kitapta «*Emperyalistlere ait olan bankalara ve öteki işletmelere elkoymak ve bunları işçi-köylü, asker hükümetinin kontrolu altına almak*» şeklinde yeralan cümle mahkumiyet gerekçesine «*Emperyalistlere ait bankaları, işletmeleri, (yani özel teşebbüsü kaldırıp) işçi-köylü hükümetine devretmeliyiz*» şeklinde geçirilmiştir.

Yargıtay Başsavcılığı'nın bozma isteminde bulunmasına rağmen Yargıtay Birinci Ceza Dairesi iki üyenin (Mithat Sungur ve Niyazi Gencer) muhalefetine karşılık üç üyenin (Abdullah Öner, Abdullah Pulat Gözübüyük ve Ömer Könü) oylarıyla mahkumiyet kararını onaylamıştır.

Remzi İnanç evvelce bozma isteyen Yargıtay Başsavcılığı'na «*mahkumiyeti onama kararına itirazda bulunulması ve davanın bir de genel kurulda görülmesinin sağlanması*» için müracaatta bulunmuştur. Bu müracaata ek olarak, Prof. Muammer Aksoy ile Prof Mümtaz Soysal, kitabın tamamen bilimsel nitelikte olduğu ve yardımcı ders kitabı olarak okutulduğu yolunda raporlar da vermişlerdir.

Bunlara rağmen, başsavcılık bu defa kanaatini yüzde yüz değiştirmiş ve itirazı reddederek dosyayı infaz savcılığına göndermiştir. En basit davalarda bile, isteğine aykırı kararlar çıktığında, genel kurulu meşgul eden Başsavcılık 1. Bölümü, öz konusu bir fikir suçu olduğu halde, dava dosyasını daha geniş ve yetkili bir kurula inceletmek gibi salim bir yola başvurmamış, elli yıldan beri emperyalistlere karşı kurtuluş savaşı veren bir halkın ölümsüz lideri Ho Şi Minh'in kitabını yayınladığı için bir yayınevi yöneticisinin bir buçuk yıl özgürlüğünden yoksun bırakılmasına yeşil ışık yakmıştır.

Yayınlar aleyhine bir başka baskı da, İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu'nun, mahkeme kararı olmadan, kitap toplatmağa başlaması olmuştur. 27 Mayıs sonrasının olağanüstü şartlarında çıkartılmış 9 numaralı kanunun, anayasanın 22. ve 24. maddeleriyle otomatikman yürürlükten kalkan hükmünü uygulayan Menteşeoğlu, ilk olarak Sol Yayınları'nın dört kitabını mahkeme kararı olmadan toplatmıştır. Oysa anayasanın 24. maddesi, «*Kitap ve broşür yayını izne bağlı tutulamaz, sansür edilemez. Türkiye'de yayımlanan kitap ve broşürler, 22. maddenin 5. fıkrası hükümleri dışında toplatılamaz*» demektedir. 22. maddenin 5. fıkrası ise, toplattırmanın ancak hakim kararıyla olabileceğini kesinlikle yazmaktadır.

Kaldı ki, mahkemelerin verdiği toplatma kararları dahi keyfi biçimde uygulanmaktadır. Örneğin ANT'ın sıkıyönetim sırasında yayınlanan 3. sayısı hakkında mahkeme toplatma kararı vermiştir. Ancak, PTT teşkilatı birçok yerlerde bu toplatma kararını ANT'ın daha sonra yayınlanan sayılarına da keyfi olarak teşmil etmekte, dergilerimizi «*yasak yayın*» işlemine tabi tutarak okurlarımıza ulaştırmamaktadır.

ANT tarafından yayınlanmış olup önceki ay mahkeme kararıyla toplatılan Carlos Marigheila'nın «*Şehir Gerillası*» kitabı hakkında savcılığın açtığı soruşturma ilginç bir safhaya girmiş, kitabın kapak kompozisyonunu yapan İnci Özgüden hakkında da ayrıca soruşturma açılmıştır. Ayrıca, «İşçiyiz Haklıyız, İşçiyiz Güçlüyüz» adlı broşürden dolayı Tan Oral ve Osman Saffet Arolat hakkında T.C.K.'nin 312. maddesine göre soruşturma açılmıştır.

Sözümona özerk TRT'de de program yapımcılarına karşı genel müdürlüğün idari baskısı devam etmektedir. Genel Müdür Adnan Öztrak, Ankara Radyosu eğitim prodüktörlerinden Abdullah Yılmaz'ın «*boraks*» ve «*balık*» sorunu ile ilgili iki programının yayınlanmasını «*açıkça servet düşmanlığı ve emperyalizme karşı gelme edebiyatı yapıldığı*» gerekçesiyle yasaklamış ve program yapma yetkisini kaldırmıştır.

Terör, plakları ve türküleri mahkum etmeğe kadar vardırılmıştır. Geçen ay halk ozanı Aşık İhsani, plağa okuduğu «*Dağdan Düze*» ve «*Üç Dert*» türkülerinden dolayı Beşinci Ağır Ceza Mahkemesi'nce 1,5 yıl hapis, dört ay sürgüne mahkum edilmiştir.

kültür sarayı yangınının asıl suçlularından hesap sorulmalıdır!

Egemen çevreler, halkın parasıyla sürdürülen lüks ve saltanat ortasında sırf idaresizlik yüzünden çıkan Kültür Sarayı yangınını dahi, sosyalistlerin üzerine yıkmağa kalkışmışlar, asıl suçlular ellerini kollarını sallayarak dolaşırken, gazetelerin manşetlerinde, resmi demeçlerde günlerce «*sabotaj*» edebiyatı yapmışlardır.

İki yıl önce sırf dünya kapitalistlerinin İstanbul'da düzenlediği Uluslararası Ticaret Odaları Kongresi'ne yetiştirilmek üzere eksiklikleri tamamlanmadan alelacele açılan ve iki yıldır «*kültür*»e değil, devlet parasıyla siyonizm propagandası yapılmasına ve Gökçer çiftinin kişisel reklamına hizmet eden Kültür Sarayı'nın bir numaralı sabotajcısı, hiç şüphesiz ki, bizzat Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Cüneyt Gökçer'dir. Kendisinin ve karısının reklamı için İstanbul sosyetesinin moda gösterisi yaptığı salonlarda biribiri ardında süper prodüksiyonlar sahneye koyan Cüneyt Gökçer, iki yıldan beri bir defa olsun bir yangın tatbikatı dahi yaptırmamış, milyonlarca liraya mal olan çelik perdelerin ve yağmur tertibatının nasıl çalıştırılacağını dahi kontrol ettirmemiş, üstelik fukara halkın parasıyla 23 yılda 80 milyon liraya tamamlanan «*saray*»ın sigortasını dahi yaptırmamıştır.

Yangından hemen sonra görevinden uzaklaştırılması, hatta en azından «sırf düşüncelerini açıkladıkları» için demir parmaklıklar arkasına gönderilen yazarlara uygulanan muameleye tabi tutulması gereken Gökçer, bu defa da hayatının en büyük rolünü oynayarak, sanık sandalyesi yerine savcı sandalyesine oturmaya, bakanın basın toplantılarında sağ yanında yeralmaya muvaffak olmuştur.

Üstelik, bir yandan Gökçer, bir yandan da «saray»ın lüks salonlarında kıyafet gösterisi yapmak imkanından yoksun kalan sosyete derhal seferber olarak Kültür Sarayı için halktan para toplanması kampanyasına girişmişlerdir. Bu, artık yüzsüzlüğün son perdesidir. Sağmalcılar'da lağımlar açıkta akarken, onbinlerce genç girecek fakülte bulamazken, hastalar hastane kapılarında saatlerce kuyrukta beklerken, ömründe tiyatronun kapısından adım atmamış, hele Kültür Sarayı'nın kapısından hiç adım atamayacak olan emekçi halkımızdan «saray» için para toplamaya kalkışmak, halkla alay etmekten başka bir anlama gelmemektedir.

Kaldı ki, İstanbul'da Şehir Tiyatroları'nın çeşitli sahneleri, ayrıca 20'den fazla özel tiyatro, tiyatroseverlere hizmet etmektedir. Cüneyt Gökçer ile karısının kişisel reklamı ve siyonizm propagandasından başka bir fonksiyonu olmayan Devlet Tiyatrosu'nun İstanbul halkına kazandıracağı hiçbir şey yoktur. Devlet Tiyatrolarının asıl görevi, tiyatroda öncülük yapmak, bu sanatı Anadolu'ya götürmektir. Ama tiyatronun başındaki kişiler, Anadolu'ya hizmeti, İstanbul sosyetesinin alkışlarına feda etmişlerdir. Böylesine bir yapı içerisinde, «saray» için yardım kampanyasına devrimciler kesinlikle karşı çıkmalı, para isteyenleri kovmalı ve kovulmalarını sağlamalıdırlar. Üstelik, Gökçer ve suç ortakları sanık sandalyesine oturtulmadan ne yüzle halktan para istendiğini de sormalıdırlar.

Kültür Sarayı yangınında Gökçer ve hempasının bir başka cürmü daha meydana çıkmıştır. Sırf Gökçer'in rolüne ihtişam vermek için yolsuz şekilde Topkapı Müzesi'nden çıkartılan ve Kültür Sarayı'nda teşhir edilerek yanan 4. Murat'ın baha biçilmez eşyasının kaybından da Topkapı Müzesi Müdürü Kemal

Çığ sorumludur. Üç beş masonun bir araya gelip kurdukları «Topkapı Sarayı Yardım Sevenler Cemiyeti» özel imtiyazlarla bu tarihi müzeyi ele geçirip bir ticaret konusu haline getirmiş, halka ait değerleri sorumsuzca kullanmağa başlamıştır. Bütün güvenlik kuralları ayaklar altına alınarak müzenin göbeğinde Konyalı'ya lokanta açtıran masonlar heyeti, aynı sorumsuzlukla 4. Murad'ın tarihi eşyasını da Cüneyt Gökçer'e peşkeş çekmekte sakınca görmemiştir. Ve o dahi, tıpkı Cüneyt Gökçer gibi hâlâ yerindedir ve resmi ağızlar, hâlâ «*komünist sabotajı*»ndan sözetmek yüzsüzlüğünü gösterebilmektedirler.

«güçlü iktidar özlemi» yada generallerin «yahya han» formülü

Pompei'nin son günlerini gölgede bırakan böyle bir çöküş ve kokuşma ortamında Mussolini'nin Roma Yürüyüşünü, Pakistan'da Yahya Han'ın iktidara gelişini yada Atina'da 1967 albaylar darbesini anımsatacak gösteriler ve teşebbüsler de birbirini kovalamakta, hakim sınıflar politik düzeyde yansıyan kendi iç çelişmeleri şiddetlendikçe, biçimsel filipin demokrasisinin de ötesinde formulleri sahneye sürmektedirler.

Ülkü Ocakları'na mensup komandolar Ankara'da Başbuğ Türkeş'ın önünden elleri kalçalarına yapışık olduğu halde kazadımlarıyla geçip «*Güçlü İktidara Özlem*» yürüyüşü yaparken, gazetelere de, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur'un «*Güçlü İktidar*» istiyen bir muhtırası el altından yansıtılmıştır.

Bir süre önce açmış bulunduğu «*Hava Kuvvetlerine Yardım Kampanyası*»nda kapitalist çevrelerden hatırı sayılır yardımlar gören Orgeneral Batur, Cumhurbaşkanı Sunay'a verdiği 24 Kasım 1970 tarihli muhtırada, «*Türk silahlı kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde son derece belirgin hale gelen bir rahatsızlık*»tan bahsederek, memleketin içinde bulunduğu buhranlı devreden kurtulabilmesi için cumhurbaşkanının tedbirler almasını istemiştir. Gazetelere intikal ettiği kadarıyla, bu tedbirlerin başında, memleketin kaderi üstünde söz sahibi bulunan Milli Güvenlik Kurulu'nun genişletilmesi, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görevli her rütbeden bir subayın kurulda üye olarak yeralması, teğmenden orgenerale kadar her rütbenin bu kurulda temsil edilmesi isteği gelmektedir. Ayrıca, «*Atatürkçü*» nitelik taşıyacak bir «*kurucu meclis*» teşkili de istenmektedir.

Çeşitli kaynaklardan alınan bilgilere göre, bu yeni yönetim biçiminin en üst kademesinde, «*Yahya Han*» örneği, yine Cevdet Sunay bulunacak, fiili yönetim genişletilmiş Milli Güvenlik Kurulu'nda, yada kıta komutanlarından meydana gelecek bir Güvenlik Konseyi'nde bulunacak, ayrıca 10 asker ve yine subayların itimadına mazhar 40 sivilden bir kurucu meclis kurulacak, bu «*Atatürkçü*» kurucu meclis, bütün cuntaların göstermelik olarak gündeme aldıkları yeni anayasa ve seçim kanunu hazırlığı ile meşgul olacaktır.

Türkiye çapında yönetim ise, büyük illerde doğrudan doğruya Millî Güvenlik Kurulu'na yada Güvenlik Konseyi'ne, yani cuntaya bağlı askeri valiler vasıtasıyla

yürütülecek, bu da büyük bir ihtimalle yine Türkiye çapında bir sıkıyonetim biçiminde olacaktır.

Mektubun ve mektupla ilgili tahminlerin açıklanmasıyla birlikte, Cevdet Sunay'ın birlikleri «*sancak verme*» bahanesiyle ziyaretleri başlamış, Ankara'da generaller, amiraller geniş kadrolu toplantılarda bir araya gelmiştir.

Hele Demirel'in «*yolsuzluk*»lar dolayısıyla başbakanlıktan duşürülmesının meclis gündemine girdiği sıralarda «*Yahya Hanı*» her an için beklenir hale gelmiştir. Ne var ki, askeri bir müdahalenin zamanı konusunda yüksek komutanlar arasında tam bir mutabakat olmadığı da, yine gazete haberlerinden anlaşılmaktadır. Nitekim, Deniz Kuvvetleri Komutanı olan ve Pentagon'a asırı yakınlığıyla tanınan Oramiral Celal Eyicıoğlu'nun bu «*Atatürkçü*» muhtıranın özüne karşı çıkmadığı, ama veriliş zamanı ve biçimi konusunda Batur'la aynı tikırde olmadığı açıklanmıştır.

Aslında Türkiye'de bir yönetım biçimi değişikliği, sadece birkaç komutanın «*Atatürkçu*» özlemlerine yada silahlı kuvvetlerin «*devleti kurtarma*» çabasına bağlı değildir. Bu özlem ve çabaların kuvveden fiile çıkabilmesi için, Türkiye'nin bağımlı bulunduğu emperyalist devletlerın de «*yeşil ışık*» yakması gerekmektedır. İşaret fenerini elinde tutan Amerıka ıse, ozellikle Ortadoğu ve Türkiye konusunda önemlı taktik değişiklikleri içerisındedir.

Amerikalılar, Nixon Doktrini'ne uygun olarak Türkiye'deki yeni politikalarını «*sessız ve derinden git*» esasına bağlamışlar ve özellikle CIA ajanı büyükelçi Komer döneminden beri bu politikayı uygulamaya başlamışlardır. Ancak Ortadoğu'daki son gelişmeler nedeniyle, Türkiye'nin stratejik bakımdan Amerika'nın kolay kolay kontroldan çıkaramayacağı bir ulke olduğu bir kez daha anlaşılmıştır. Fakat Amerika'nın Türkiye'yi sürekli el altında tutabılmesi ıçin, hıç değılse askerı harcamalarını büyuk ölçüde üstlenmesi gerekmektedır. Oysa, son zamanlarda Amerikan ekonomisinin tam bir çıkmaza suruklenmesi, bu imkanları hayli sınırlamıştır.

İşte bu dönemde Amerika yeni bir plana başvurmuş ve emperyalizmin NATO içındekı askeri harcamalarına Batı Almanya'yı ortak etmiştır. Esasen dev fırmalarının çoğunun sermayesi Amerikalıların elinde bulunan Batı Almanya, Japonya'nın Uzakdoğu'da yuklendiği «*Jandarma*»lık görevini Avrupa'da kendi üstüne almaya çoktan hazırdır. Nitekim, geçen ay Brüksel'de yapılan NATO Savunma Bakanları toplantısında alınan bir kararla Türkiye'nin askeri harcamalarının karşılanması görevi Batı Almanya'ya yüklenmiştır. Tabii, bunun karşılığı da olacaktır. Nıtekim Ortak Pazar Protokolu'nun, şıddetlı tepkileri önlemek için yumuşatılarak türkçeye çevrilen bir maddesine göre, Batı Almanya, Türkıye'nin Avrupa ile ticaretinde ımtiyazlı kılınmaktadır.

Ancak «*Jandarmalığı*» Batı Almanya'nın yüklenmiş olması da yetmemektedir. CIA Ajanı Komer, emperyalizmin güvenliğini kazanmış bır Babıali gazetesine verdiği demeçte, Türkiye'nin bazı silahları ve araçları kendisinin yapabilir hale gelmesi gereğinden söz etmektedır. Esasen Ko-

mer'in Türkiye'ye gelişinden beri silahlı kuvvetlerde «*milli silah sanayii*» kurulması yolunda "muktedir" komutanların giriştikleri çalışmalar, büyük kapitalistlerle bu konuda kurulan kombinezonlar dikkate alınırsa, CIA ajanı büyükelçinin, bu tavsiyeyi iki yıl öncesinden silahlı kuvvetlerin üst kademesine de yaptığı, bu önerinin, hem «*Atatürkçü milli ordu*» sloganı ile hareket eden çevrelere, hem de silah sanayiinde yeni büyük vurgun imkanları düşleyen kapitalistlere çok cazip geldiği anlaşılmaktadır.

yanlış devrim anlayışı yada emperyalizmin oyununa gelenler

Türkiye'de iktidar değisikliklerini Amerika'nın nasıl etkileyebildiği ise, aynı Komer'in 5 Aralık 1970 tarihli Milliyet'te çıkan demecinde kendi ağzından açıklanmıştır: «*Eğer ekonomik politikasını değiştirmezse yardımı kesecegimizi Menderes'e söylemiştim. Hiç aldırmamıştı. Ve biz de yavaş yavaş yardımı kesmeye başladık. Sonunda çok az bir ekonomik yardım kalmıştı ki, ihtilal oldu.*»

Çok açıktır ki, Türkiye'de bir yönetim biçimi değişikliği, ne burjuva partileri arasındaki tepişmelerin yarattığı politik bunalımlara, ne de «*atatürkçü*» özlemlere bağlıdır. Sınıfsal bir iktidar değışıklığı söz konusu olmadığı, yani işçi sınıfı ve müttefiklerinin iktidarı kurulmadığı hallerde, iktidarın aynı sınıfların temsilcileri arasında biçimsel değişimi tamamen emperyalist güçlerin iradesine bağlı bulunmaktadır.

Bugun Türkiye'de «*biçimsel demokrasi*» görüntüsü altında burjuva partilerinin yürüttüğü gizli faşizm, «*Yahya Han*» yada benzeri formüllerle açık ve kaba faşizme dönüştürulecek midır? Bunun kararı da hiç kuşkusuz dışarıdan verilecektir. Ancak henuz kesin karar verilmemiş olmalı ki, «*Yahya Han*»ın çizme seslerinin duyulduğu gunlerde CHP yöneticileri Amerika'ya davet edilmekte ve «*Amerika'ya karşı düşmanlık gutmemek*» politikasının hararetli savunucusu İnönü de, parti yöneticilerini Amerika'ya gitmeye, Amerikan konsolosunun ziyaretini kabul etmeye zorlamaktadır. Yine emperyalist çevrelerden cesaret alarak «*Demokratik Parti*» adı altında yeni bir parti kurulabilmekte, Demirel artık skandallar ayyuka çıktığı halde hükümetin başında kalmakta direnebilmektedir.

Bugün için filipin tipi bıçımsel burjuva demokrasisi ile «*atatürkçü*» Yahya Han yönetimi dengededir. Emperyalizm ve işbirlikçileri, birincisini ne zamana kadar sürdüreceklerini, ikincisini ne zaman sahneye koyacaklarını bilmektedirler.

Ancak ne gariptir ki, Türkiye'de «*devrimcilik*» adına «*atatürkçü*» bir Yahya Han formülune bilerek yada bilmeyerek alet olanlar, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin kızaktaki bu ikinci yönetim bicimine kılıf hazırlayanlar da eksik değildir. Ve bütün bunlar da yine «*devleti kurtarma*» gerekçesi altında yapılmaktadır.

Örneğin İlhan Selçuk, Cumhuriyet'in 25 Kasım 1970 tarihli sayısında devrimcinin üç ilkesini «*1- Rehberimiz bilimdir, 2- Liderimiz Atatürk'tür, 3- Amacımız çağdaş uygarlıktır*» diye saymış, «*Bu üç ilkeyi reddeden kişi, Türk*

devrim hareketi antiemperyalist ve antifaşist cephesindeki safların, bilerek veya bilmeyerek bölücülük yapıyor demektir» demiştir.

Aslında bu üç ilkeyi ne İnönü, ne Feyzioğlu, ne Demirel, ne de mustakbel «*atatürkçü*» Yahya Han'lar reddetmektedir. Çünkü bunlar devrimci ilkeler değil, Türkiye'de burjuva reformculuğunun ilkeleri, burjuva devletinin temel taşlarıdır.

Oysa «*devrim*», her şeyden önce bir iktidar sorunudur, devletin niteliğinin değiştirilmesi sorunudur.

Devrimcinin üç ilkesi, «*1 - Rehberimiz bilimsel sosyalizmdir, 2 - Devrimci mücadele, işçi sınıfının önderliğindedir, 3 - Amacımız sosyalizmin zaferidir*» olmak gerekir. Çünkü dünya devrimci pratiği göstermektedir ki, ancak bilimsel sosyalizm rehberliğinde ve işçi sınıfının önderliğinde kurulan devrimci halk cepheleri, emperyalizme ve faşizme kahredici darbeleri indirebilmiş, devrimci işçi-köylü iktidarını kurarak devletin sınıfsal yapısını değiştirebilmiş ve kesintisiz devrim süreci içinde giderek sosyalizmin mutlak zaferini sağlayabilmiştir. İşte bunun dışında bir devrim anlayışını benimsemek ve soyut hedefler peşinde küçük burjuva kuyrukçuluğu yapmaktır ki, asıl cephe bölücülüğüdür, emperyalizm ve işbirlikçilerinin oyununa gelmektir.

TİP'in pasifist yöneticileri, burjuva devletini kurtarma peşinde!

Burjuva devletini kurtarmak için çeşitli modellerin pazarlık konusu yapıldığı bir ortamda işçi sınıfı sosyalistleri, hiç kuşkusuz, her zamankinden daha uyanık olmak, örgütlü mücadele etmek zorundadırlar. Ne var ki, böyle kritik bir dönemde, TİP'in revizyonist yöneticileri, bütün eleştirilere ve mücadele içinde devrimci kitlelerden soyutlandıklarını açık seçik görmelerine rağmen, TİP'i bir burjuva partisi haline getirme yolunda hızla ilerlemektedirler. Burjuva partilerine özgü parlamentarizm, reformizm, bütün meseleleri burjuvazinin empoze ettiği devlet görüşü açısından değerlendirmek, «EMEK»çi yönetici kliğin bütün çalışmalarına hakim olmuştur.

Revizyonist Aybar'dan kalma «*faşizm gelir*» teranesiyle devrimci gençlik eylemlerine iyiden iyiye karşı çıkan revizyonist yöneticiler, işçi sınıfı partisi ile devrimci gençlik ilişkilerine, karşılıklı görevlere en ufak bir açıklama getirmeden, sorumsuzca gençlik eylemlerini eleştirmekte, polisin gençlik hareketlerini saptırdığından söz etmektedirler. Burjuva devletinin polisi başka ne yapacaktır? TİP'in başına musallat olmuş bu kişiler, pasifliklerini ve halk kitlelerinin devrimci mücadelesini reddettiklerini, yayınladıkları basın bültenlerinde sürekli olarak belirtmektedirler: «*Önemle işaret etmek isteriz ki, egemen sınıflar, dünyanın dönüşüne uymak ve haliyle toplumsal gelişmeleri kabul etmek zorundadırlar. Aksi halde zor zoru doğuracaktır ve bugünkü sosyal patlamalar büyüdükçe büyüyecektir.*» Bu, ekonomizmin ve leninist devlet teorisini inkar etmenin ta kendisidir.

Yayınladıkları bildiride iktidar buhranını Demirel'in

kişiliğinde toplayacak, sağcı partilerin Ortak Pazar'a *dinsel* nedenlerle karşı olduğunu belirtecek kadar tarihi materyalizmden uzak düşen sorumsuz «EMEK»çi Merkez Yürütme Kurulu'nun son politik gelişmelerle ilgili olarak basına verdiği bildiri de ibretle okunmalıdır:

«Bugün için buhrana temel yapısal düzeyde bir çözüm getirmek mümkün olmadığına göre, sorunu daha üst düzeyde ele almak ve bu üst düzeyde bir çözüm aramak gerekir. Üst düzeydeki politik buhran en kısa zamanda genel seçime gidilerek, geçici de olsa, bir çözüme bağlanabilir. Üst düzeydeki buhranın üst düzeydeki sebebi, bugünkü parlamentonun kompozisyonunun Türkiye'deki temel toplumsal güçleri, politik akımları sınırlı ölçüler içinde bile yansıtmaması, temsil etmemesidir. AP'nin içindeki buhran ve bunun Demirel üzerinde toplanması da, egemen sınıflar içindeki güç dengesi değişmelerinin sonucudur ve AP'nin Meclis'e girmiş kanadının bu değişmeleri yansıtmamasındandır. Bütün bu nedenlerle, önce, toplumdaki oluşmaların parlamentoda yansımasını sağlayacak şekilde seçim kanunu değiştirilmeli, milli bakiye sistemi geri getirilmeli, on seçim aksaklıkları giderilmelidir. Toplumdaki temel güçleri ve oluşumları, bugüne kıyasla biraz daha temsil eden bir parlamento bileşimi meydana geldikten sonra, emperyalizme ve faşizme karşı bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadeleye hız vererek devam etmek, işçi ve emekçi sınıfları bu maksatla bilinçlendirip örgütlemek, bunun ilerici ve devrimci güçlerin böyle genel bir mücadele çizgisinde birleşmesini sağlamak, bütün sosyalistlerin, ilerici ve devrimci güçlerin görevidir.»

Bütün bu sözler sosyalizm adına söylenmektedir. Teslimiyetçi politikanın en güzel örneğini veren revizyonist TİP yöneticileri, politik buhranı en kısa zamanda çözüme bağlamak peşindedirler. Bir işçi partisinin görevi, egemen sınıfların iktidarda olduğu bir dönemde burjuva devlet anlayışı içinde buhranlara çözümyolu bulmak değildir. Onun görevi, buhranları kendi amaçları, taktikleri çerçevesinde en iyi biçimde yönlendirmektir. Leninist yöntemlerle çalışmanın birinci ilkesidir bu.

«EMEK» yönetici kliği, çözümyolunu da, tam bir parlamentarizm batağında, Aybar ile aralarındaki yüzeysel ayrılmaya yolaçan *«milli bakiye»* sisteminde, seçim kanununda görmektedirler. Bu tam anlamıyla utopyadır. Ve bu tür gerici utopyalar, dünya devrimci pratiğinde her zaman yıkılmıştır. Partinin revizyonist yöneticileri, anti-faşist mücadeleyi de *«parlamento bileşimi»*ne bağlamaktadırlar. Bütün *«temel güçler ve oluşumlar»*ın temsilcilerini içinde barındıran utopik parlamento sistemi oluşturulduğunda, faşist baskı ortadan kalkmayacak, faşist bir yapı görüntüsel bir değişiklik göstermiş olacaktır. Bu tür mücadele, aslında faşizmle mücadeleden kaçmaktır.

Tek mücadele yolu olarak anayasayı savunmayı benimseyen ve partiyi artık iyiden iyiye «bildiri-basın toplantısı» partisi haline getiren bu yöneticiler, sınıflar üstü devlet anlayışını yaymakta, pratikte devleti kurtarma çabasındaki işbirlikçi burjuvazi ve toprak ağalarının istedikleri gibi davranmaktadırlar. Halklarımızın devrimci gücüne inanmadıklarını bir kere daha belirten bu «üst düzey» teoricileri, partinin çalışma biçimini iyice saptırmakta, milli bakiye ve TBMM'de koltuk işgal etme özlemi içinde gerçek görevlerini yerine getirmemektedirler. Bir işçi partisi elbette burjuva parlamentolarını reddetmez. Ama par-

lamentolar işçi partisinin mücadele alanlarından yalnızca bir tanesidir. Ve bu alan, devrimci bir biçimde, kitlelere örnek olacak biçimde dışe dış bir mucadele ile kullanılır; burjuva politikacılarından lütuf bekleyerek değil...

tasfiyeci «emek» kliği bireysel teröre başvurarak parti basıyor!

Butun anti-faşist güçleri DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'nde toplamak için vargucumuzle çalışmamız gereken böyle bir ortamda, TIP yonetici klığı, bu önderliği yapamayacağını tereddüde yer bırakmayacak şekilde ortaya koymuştur. Kitleler, faşizme karşı mücadelede, her şeyden once, ne yaptığını bilen, somut hedefler gösteren, yürekli, devrimci işçi sınıfı partileri önderliğinde toplanır. Oysa, tasfiyecilıği birinci amaç edinmiş olan «EMEK»çi parti yıkıcılarının yazdıkları bildirıler, proleter sosyalist özden ve devrimci yureklilikten tamı anlamıyla yoksundur.

Önceki ay Çın Halk Cumhuriyeti'ni Turkiye kapitalistleri için *«kaçırılmaması gereken bir pazar»* ılan eden TIP Genel Başkanı Behice Boran, geçen ay da televizyonda burjuva partileri lideriyle birlikte katıldığı bir açık oturumda tam bir burjuva politikacısı ağzıyla konuşarak *«İhtilal gençlik hareketleriyle gelmez. Asıl teh'likeli olan sınıf ayrımıdır. Bunun temsilcileri de sizlersiniz»* diyerek sınıf mucadelesine ihanetini belgelemiş, bu ihanetin mükafatını da, şirin gorunmeye çalıştığı burjuva partılerinden birinin liderinin provokasyonuna duşerek fazlasiyla görmuştür!

Behice Boran'ın dumensuyundaki Sosyalist Gençlik Örgutu Genel Başkanı Muharrem Kılıç da, faşizmin sınıfsal kokenini hiçe sayarak son gençlik olaylarının faşizmi getireceğini ileri surmuş, ustelik ummetçi gazetelerde özenerek yayınlanan bildirisinde devrimci gençliğin temsilcisi Dev-Genç'i *«burjuva faşizminin kuklası»* olmakla suçlamak bölücüliğune sürüklenmiştir.

Anayasa adına, duzen adına, parlamento adına devrimcilere saldıran, burjuvazinin lutfuyla ve burjuva devlet anlayışı içinde sosyalizme varma utopyası peşinde koşan TIP yoneticileri, 141-142. maddelerin iptalı davasında *«anayasanın sosyalizme kapalı olduğunu»* hararetle savunan Hakkı Ketenoglu nun Anayasa Mahkemesi başkanlığına seçilmiş olmasını nasıl karşılamışlardır, doğrusu, öğrenilmege değer!

Ama onlar, devrimcilere saldırmaktan, partı yıkıcılığı yapmaktan doğru devrimci tahlillere girişmeğe, mucadeleyi sınıfsal temeline oturtmağa olanak bulamamaktadırlar. Parti yönetimini bir «EMEK» yonetimi haline getirdikten sonra, daha onceleri *«parti yıkıcılığı»* diye eleştirdikleri eylemlere derhal girişmişlerdir. Örneğin Istanbul'da il yonetimine, ilçelerin eğilimi hiç dikkate alınmadan, «EMEK» klığının adamları tepeden inme getirilmiş, ilçelere genel merkezden ozel görev verilmiş kişiler gonderilerek üyelerin çalışmaları ve ideolojik tartışmalar baskı altına alınmaya kalkışılmıştır. Istanbul'da iki uç ilçe dışında butün ilçelerin yönetim kurulları değiştirilmiş, muhalefetin yoğun bulunduğu Eminonu ilçesinde ise, yöneticilerin ve uyelerin olmadığı bir sırada baskın yapılarak ilçe

defterlerine, mühüre ve hatta partiye ait olmayan daktilolara dahi elkonulmuştur.

«EMEK» klığinin zorbaları bununla da yetinmeyerek, 18-19 Aralık gecesi Eminönü İlçesi'ne yeni bir baskın yapmışlardır. Polisle de işbirlıği yaparak, ilçe yöneticilerinden kimsenin bulunmadığı bir sırada, polislerin gözleri önünde kapıyı kırıp içeri giren merkez klığı zorbaları, ilçenin ve aynı lokalde ortaklaşa kiracı olarak bulunan Partizan Dergisi'nin ve Sosyal Gerçekleri Araştırma Derneği'nin tüm eşyasını, evrakını talan ederek bir kamyona yükleyip kaçırmışlardır. Düne kadar bir kısım MDD'cilerin terörist eylemleri karşısında «*dayak yiyoruz*», «*boğazımıza kalas sokuyorlar*» diye kendilerini parti kitlesine acındırarak ve bu durumu istismar ederek partı yönetimine geçen «EMEK» revizyonistlerinin ilk ışı, aynı terörist yöntemleri, hem de burjuvazinin polisiyle işbirlıği yaparak ve mısli gorulmemiş bir kalleşlikle uygulamaları olmuştur.

Geçen sayımızda da belirttiğimiz gibi, TİP'li sosyalistler, parti içinde elde bulundurdukları kaleleri, il ve ilçe merkezlerini, «EMEK» yönetici kliğine karşı ısrarla savunmalı, tasfiyelere ve zorbalıklara karşı tam bir dayanışma göstermelidirler. Nitekim, İstanbul'da «*tepeden inme*» parti yıkıcılarına karşı başlatılan muhalefet kısa zamanda bütün il ve ilçe kademelerine yayılmış, TİP li sosyalistler arasında devrimci dayanışma her yerde etkın hale gelmiştir.

Türkiye sosyalist hareketının birikimini içinde barındıran TİP'i, işçi sınıfı partisini oluşturmak yolunda başlıca mücadele alanlarından biri olarak revizyonistlere karşı sonuna kadar savunmak, TİP'li sosyalistlerin gorevidir.

işçi sınıfımızın devrimci mücadelesi yeni kaleler kazanıyor

Ancak, işçi sınıfının ve muttefiklerinin emperyalizme ve faşizme karşı mücadelesinin, TİP'teki revozyonist «EMEK»çi yönetimin engellemeleriyle sınırlı olduğu yanlışına asla duşulmemelidir. Zira tum yurt duzeyinde işçi sınıfının, köylulüğun ve kuçük burjuvazinin devrimci mücadeleleri, parti yönetımının pasıfizme sürüklediği TİP'ten bağımsız olarak gün geçtikçe güçlenerek devam etmektedir.

Önceki ay Çukurova bölgesinde Bossa ve Paktaş fabrikalarının işgaline kadar varan devrimci sendikalara yönelış hareketi, geçen ay da Karadeniz Bölgesi'nde, Ereğli'de yeni kaleler zaptetmiştir. DİSK'in Karadeniz Ereğlisi'nde yaptığı çalışmalar sonucunda 3000'i aşkın maden işçisi Türk-İş'e bağlı sarı Metal İş'ten koparak DİSK'e bağlı Maden İş Sendikası saflarına katılmışlardır. Bu istifalar, sarı sendikacıları çılgına dondurmuş, Metal İş Sendikası genel başkanı ile mali sekreteri gupegunduz noterliğe baskın yaparak işçilerin istifa mektuplarını imha etmeye kalkışmışlardır.

Sinop'ta Amerikan radar ussunde DİSK'in desteğiyle Genel İşkolu Sendikası, Tumpane Şirketi'ne karşı grev kararı almıştır. Tarsus Basma Fabrikası'nda 656 işçinin grevi iki ayı aşkın bir zamandan beri sürmektedir.

Ayrıca Muğla'da YSE'de çalışan işçiler, Gebze'deki Baver Tarım İlaçları Fabrikası'nın 200 işçisi, Gebze'de AEG-ETİ Fabrikası'nın 302 işçisi, Mersin Ataş Rafinerisi'nin 275 işçisi, İstanbul'da Yeni Bahçeli lokantasının 40 işçisi, Bursa'da Tofaş (Fiat) fabrikası işçileri, Levent'teki Doğan Lastik Fabrikası'nın 167

işçisi, İstanbul'da İETT'ye bağlı 500 işçi, Buca Belediyesi'nde 220 işçi, Kimas Asfalt Fabrikası'nın 19 işçisi, Kağıthane'de Kristal Cam Fabrikası'nın 250 işçisi, Tarsus Beyaz Çimento Fabrikası'nın 165 işçisi geçen ay grev, işgal yada başka biçimlerde direnişe gitmişler; Gebze'deki Bayer Tarım İlaçları Fabrikası'nın 200 işçisi, Batman'da TPAO'nun 4000 işçisi, Sumerbank'ın 24 ildeki fabrikalarının 30 bin işçisi, bütün Türkiye'deki kapıcı ve kaloriferciler, grev yada boykota gideceklerini açıklamışlardır. Halıcıoğlu'ndaki Öğretmen Çorapları Fabrikası'nın 71 kadın işçisi, Gemlik Suni İpek Fabrikası'nın 500 işçisi grevlerini geçen ay da sürdürmüşlerdir. Adapazarı Vagon Fabrikası'nın 700 işçisi, işçi trenlerine fazla vagon bağlanmamasını protesto için Mithatpaşa İstasyonu'nda bir motorlu yolcu trenini işgal ederek 1,5 saat alıkoymuşlar, İzmit'te Kağıt Fabrikası işçileri de Ankara-İstanbul asfaltında can güvenliği sağlanmadığı takdirde asfaltı işgal edeceklerini açıklamışlardır.

Yurt dışında bulunan yarım milyona yakın Türkiye'li işçi ise, gün geçtikçe daha fazla bilinçlenecek devrimci bir potansiyel oluşturmaktadır. Türkiye'de iş bulamadıkları için bir işe girebilmek umuduyla kaçak olarak turist pasaportuyla Avrupa'ya giden işçilerimizin teminatsız ve sallantılı durumlarının, Cumhurbaşkanı Sunay'ın son seyahati sırasında halledildiği resmen açıklandığı halde, son gelen haberler, Alman makamlarının bu işçilere hâlâ kaçak muamelesi yaptıklarını göstermektedir. Avrupa'daki 40 bin kaçak işçi yanında, resmi açıklamalardan sonra bazı aracıların oyununa gelerek Avrupa'ya giden işçiler de sefil olmuşlar, en yüksek makamlardan gördükleri bu ihanet sürüp gittiği takdirde en şiddetli biçimde tepki göstereceklerini açıklamışlardır.

Hollanda'da da tüm işçilerin yaptığı günlük hayatı felce uğratan iki saatlik *«ihtar grevi»*ne 30 bin Türkiyeli işçi de katılmıştır. Televizyonda yaptıkları konuşmalarda Türkiye'li işçiler, haklarının verilmediğini, çalışma, yaşama şartlarının çok kötü olduğunu açıklamışlar, Hollanda ve Türkiye hükumetlerine şiddetle çatmışlardır.

İşçi sınıfının bir başka kesimi, tarım proletaryası da, örgütlü mücadelenin hazırlıkları içindedir. Tarım İş Sendikası'nın Kongresi'nde 10 milyon vatandaşın Tarım İş Kanunu'nun çıkmasını beklediği açıklanmıştır. Tarım proletaryasının örgütlendirilmesinin de, sarı Türk İş'e bağlı bir sendikaya bırakılmayıp, proleter sosyalistler ve özellikle DİSK tarafından gerçekleştirilmesi, devrimci mücadelemize yeni müfrezeler kazandıracaktır.

İstanbul Yol İş Sendikası'nın Türk İş tarafından zorbalıkla ele geçirilmesine karşı, eski başkan Bekir Yenigün ve arkadaşlarının mücadelesi devam etmektedir. 26 Ekim'deki kongre, başkanlık divanının devrimciler tarafından kazanılması üzerine Türk İş'çiler tarafından zorbalıkla yarıda kesildiği için 13 Aralık'ta yeniden kongre toplanmış, işçiler evvelce verilen ihraç kararlarını iptal ederek Bekir Yenigün'ü yeniden başkanlığa, Sıddık Ayyüce'yi de ikinci başkanlığa seçmiştir. Ancak sarı sendikacılar binayı kongre kararına rağmen zorla ellerinde tutmaya çalıştıkları için mücadele önümüzdeki günlerde daha da şiddetlenecektir.

İşçi sınıfımızın devrimci mücadelesi, somut hedefi *«genel grev»* yolunda dev adımlarla ilerlemektedir.

yoksul köylü ve küçük burjuvazi devrimci mücadelede mesafeler alıyor

İşçi sınıfının temel müttefiki yoksul köylünün mücadelesi geçen ay Tire'deki toprak işgaliyle yeni bir zafer kazanmıştır. Tire İlçesi'nin Yenioba köyündeki bir göl 33 yıl önce devlet tarafından kurutulmuş ve köylüler yeni toprakları aralarında paylaşarak ekime başlamışlardır. Üç yıllık ekimden sonra ağa bu topraklara sahip çıkmış, bunun üzerine ağalarla köylüler arasında uzun mücadeleler olmuştur. Yıllarca 2000 dönüm verimli toprağı el değme-

den bırakan ağa nihayet bu yıl işlemeye başlayınca, köylüler harekete geçmişler, toprakları işgal ederek parlamenterlere de «*Biz toprak reformunu yaptık*» diye birer telgraf çekmişlerdir. Yıllardan beri parlamentoda bir türlü gundeme gıremeyen toprak retormu yada tarım reformu tasarısının son günlerde yenıden oyalayıcı bıçımde söz konusu edilmesine karşı, Yenıoba koylulerinin demokratık eylemi, en mükemmel cevap olmuştur.

Konya Ereğlısi'nde de İvrız Ögretmen Okulu'nun oğrencı boykotu üzerıne bakanlıkça suresiz kapatılmasını protesto ıçın 300 kadar koylu şehırde bır protesto yuruyuşu yapmışlardır. «*Okul kapatan ıktıdara karşıyız*», «*Kıyılan her oğrencı için dıreneceğız*», «*Sosyal adalet ısterız*», «*Halka donuk eğıtım ısterız*» dovizleriyle yuruyen koylular, şehır halkı tarafından da tezahüratla desteklenmıştır.

İzmır Merkez Zıraat Odası'nda duzenlenen bir toplantıda ise, 18 ılçenin zıraat odaları yonetıcıleri, «*yıllar suren ezılmışlığımızı duyurmak ıçın bırlıkte hareket zamanı gelmıştır*» kararı almışlardır. İzmir'li uretıcıler once bır sessız yuruyuş yaparak ıkı gun sure ile pıyasaya mal vermeyecekler, bu hareket sonucunda da istekleri dıkkate alınmazsa, buyuk bır mıtıng duzenleyeceklerdir.

Küçük burjuvazinin ezılen kesimi ise, yeni personel kanununun uygulanmasıyla durumunun duzelmesi şöyle dursun, müktesep haklarını da kaybettiğini, sadaka kabilinden verilen avanslarla bayram günlerini parasız geçirdiğini görunce yurt çapında tepkı göstermiş ve çeşıtli yöntemlerle dıreniş hazırlıklarına başlamıştır. 1 Aralık'a kadar bıtırileceği soylenen ıntıbaklar gerçekleştırılmedığı, en önemlisi 8 mılyarı aşan yeni personel gıderlerini karşılamak hemen hemen imkansız olduğu için bu dırenişler kısa zamanda duzeni sarsıcı boyutlara ulaşabilecektır.

Türkiye Tabıbler Birliği Merkez Konseyi, Turkiye Hekim Sendikaları Federasyonu, Turkiye Hemşireler Sendikası, S.S.K. Hekim ve Eczacıları Sendikası, Türkiye Sağlık Memurları Sendikası, TÖS, İlk-Sen, Doğu ve Guneydoğu Bolgesi sosyalizasyon doktorları, TRT'nin 701 personeli, Tapu Kadastro personeli, Turkiye Emekli Dernekleri Federasyonu, ormancılar, Hacettepe Universitesi Personeli, Şişli Çocuk Hastanesi personeli çeşıtli dırenış hareketleriyle yeni personel rejımıne ilk tepkıleri açıklamışlardır.

Bu tepkilerden en onemlisi, bugune dek her demokratık dırenış hareketinde işçi sınıfının ve devrımcı gençlığın uzerıne saldırtılan toplum polislerının ve onları takıben gece bekçılerının de dırenişe geçmeleridir. Yıldız, Atakoy, Kadıkoy, Beşıktaş ve Kumkapı bolgelerinde uslendırılmış olan 1900 toplum polisi, «*Artık yeter aldatıldığımız. Haklarımız neden verılmıyor?*» diyerek amirlerine de kafa tutmuşlardır. İzmir Emnıyet Mudurlüğü'nde gorevlı 180 gece bekçisi de sılahlarını çıkartmadan toplu dırenişte bulunmuşlardır.

Demokratik hareketleri bastırmakla görevlendirilen zabıta kuvvetlerının de bizzat dırenişe geçmeleri, hakım sınıflar dıktasının temellerının adamakıllı sarsıldığını, çokuşun hızla yaklaşmakta olduğunu kanıtlamaktadır

devrimci gençlik emperyalizme ve işbirlikçilerine darbeler indiriyor

Bu çöküş ortamında, işbirlikçilerin ve pasifistlerin tüm suçlamalarına rağmen, devrimci gençlik çeşıtli eylemleriyle çökmekte olan diktaya etkili darbeler indirmektedir.

Dev Genç'in düzenlediği «*yabancı sermaye ile savaş ve ba-*

*gimsizlik haftası*nda Ankara'nın çeşitli yerlerinde bulunan Wagon Lits, Mobil, Shell, Pan American ve Philips'in işyerlerine, Istanbul'da da BP, Philips ile Hilton'a patlayıcı maddeler atılmıştır.

Ayrıca ABD'nın Ankara Büyükelçiliği'ne, Amerikan Subay Kulubu'ne de patlayıcı maddeler atılmış, 17 Amerikalı, gençler tarafından dövülmüş ve kırmızı boya ile boyanmıştır.

Istanbul Üniversitesi'nde Kimya Fakültesi Dekanı'nın işbirlikçi tutumuna karşı tüm üniversite, öğretim üyeleri ve öğrencileriyle, yekvücut olarak direniş hareketleri organize etmiş; ITÜ öğrencileri, Hacettepe ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencileri, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi öğrencileri, İzmir'de Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi öğrencileri, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi öğrencileri, Trabzon Teknik Üniversitesi öğrencileri, Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu öğrencileri işgal yada boykota gitmişlerdir. Siirt Lisesi'nde ve Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi'nde de liseli öğrenciler, yönetimle ilgili isteklerinin kabulu için fiili durumlar yaratmışlardır. Geçen ayın en etkin öğrenci hareketlerinden biri de, üniversiteye giremeyen lise mezunlarının İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nü ve Hukuk Fakültesi Dekanlığı'nı zaman zaman işgal etmeleri ve sürekli direniş eylemleri düzenlemeleri olmuştur.

İşçi sınıfı bakımından emperyalizme ve faşizme karşı mücadele *KESİNTİSİZ DEVRİM süreci* içinde gerçekleştirilecektir. TİP içindeki mücadele, revizyonist TİP yöneticilerine karşı mücadele, geçen sayımızda belirttiğimiz ve devrimci partililerce sahip çıkılarak uygulanmaya geçilen biçimlerde sürdürülürken, devrimci mücadelenin bütün günlük görevleri de yerine getirilmelidir. Devrimci mücadeledeki sorumluluğumuzun bilincinde olarak en acil görevimiz örgütlenmeyi gerçekleştirmek yolunda, devrimci tedbirliliği de en üst düzeyine çıkartarak, emperyalizmin kalelerine darbeler indirmeliyiz. TİP içindeki muhalefeti örgütlü ve ilkeli bir biçimde sürdürmeli ve işçi ve köylü yığınları arasında kitle çalışmalarını genişletmeliyiz.

Unutmayalım ki, görevimiz, işçi sınıfının önderliğinde, başta işçi sınıfının temel müttefiki yoksul köylüler olmak üzere, çıkarları emperyalizm ile çelişen bütün sınıf ve tabakaları, bütün anti-faşist güçleri en geniş yığınlar halinde işçi-köylü temel ittifakı üzerinde yükselen DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'nde toplamak, işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün önderliğinde DEVRİMCİ İŞÇİ-KÖYLÜ İKTİDARI'nı kurmak, giderek *KESİNTİSİZ DEVRİM süreci* içinde sosyalizmin mutlak zaferini sağlamak, tüm mücadeleyi proleter enternasyonalizminin ilkeleri çerçevesinde sürdürmektir.

TİP İÇİNDEKİ DEVRİMCİ MUHALEFETİ ÖRGÜTLÜ VE İLKELİ MUHALEFETE DÖNÜŞTÜRELİM. PROLETER SOSYALİST HAREKETİMİZE HAKİM KILINMAK İSTENEN KÜÇÜK BURJUVA SOSYALİZMİNİ YIKALIM.

EMPERYALİZME VE FAŞİZME KARŞI DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'NİN TEMELLERİNİ GÜÇLENDİRELİM.

KAHROLSUN HALK DÜŞMANLARI.

YAŞASIN TÜRKİYE VE DÜNYA HALKLARININ DEVRİMCİ MÜCADELESİ.

ant

1971 yılı, genel grev yılı olmalıdır

çetin özek

1970 yılı, Türkiye işçi sınıfının ekonomik sendikal mücadelesinin yeni gelişimlerinin yılı oldu. İşçilerin, işbirlikçi ıktidar duzenıne karşı protesto hareketleri, işçi yürüyüşleri ve mitingleri, boykotlar, fabrika işgalleri, işçı sınıfının mücadelesine yenı boyutlar kazandırdı ve açılımlara vardı. Özellikle 15-16 Haziran Dırenişi, Türkıye işçi sınıfının ekonomık amaçları aşan, demokratık haklar uğruna yapılan, sınıfsal bır hareketı olarak değer taşımış ve işçi sınıfının «kendısi için sınıf» olma yolunda ılerlediğinın kanıtını vermiştir. 15-16 Haziran ışçı hareketıne karşı «sıkıyönetim» ilan edilerek, demokratık bıçimsellik içınde, askeri bir yönetim kurulması, Turkıye proletaryasının gücünü ve bu güçten ışburlıkçı sınıfların duyduğu korku ve telaşı en açık bir biçımde ortaya çıkartmıştır. Bu olgu, sonuna kadar devrimcilığin sadece ve sadece ışçı sınıfına özgu olduğunun, tarihin bırıcık ve devrımcı gucu taşıyan sınıfının işçi sınıfından ibaret bulunduğu gerçeğinin egemen sınıflarca da bilındiğinın kesin kanıt dır. Bunun yanında, 15-16 Haziran Dırenişi ve onu ızleyen işçı hareketleri, işçi sınıfına kendısini bekleyen ve gerçekleştırilmesi zorunlu olan devrimci görevlerın neler olduğunu açık bir biçımde gösterirken, bu olaylar belırlı konulardakı hataları, kaçınılması zorunlu davranışları ve yerıne getırılmesı gereken tutumları da belirlemektedır. Bu açıdan, 15-16 Haziran Direnişi ve onu izleyen gelişim, işçi sınıfının devrimci eyleminin doğru gelişimi, etkinliği, egemen sınıfların bu sınıfsal eylem karşısında tutumu konularında bir laboratuvar örneği olarak belırlenmektedır. Bu gelişimin verilerinden bütün proleter sosyalistlerin, devrimci geçinen küçük burjuva reformcularının ve bızzat işçi sınıfının alacağı dersler vardır.

demokratik haklar yok edilince...

Uzun süre Turkıye işçi sınıfını temsil iddıasıyla ortada boy gösteren en büyük işçi örgütü olan Turk-İş'in satılmışlığının, işbirlikçiliğinin, sarılığının kanıtlanmasıyladır ki, işçi sınıfı devrimci bır konfederasyona, DİSK'e kavuşmuştur. DİSK'in, bazı hatalara rağmen, ekonomik ve

sınıfsal mücadele alanında gösterdiği başarı, satılmamışlığı, 1968-1970 döneminde Türk Demir Döküm, Derby, Sungurlar, Singer, ECA, Talisman gibi işyerlerinde gerçekleştirdiği devrimci mücadele, gerek işbirlikçi iktidarda, gerekse sarı Türk-İş'te tepki, kuşku ve panik yaratmıştır. Bu panik iledir ki, grev ve sendika haklarını düzenleyen 274, 275 sayılı kanunların değiştirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu kanun değişikliği önerisi ilk olarak Türk-İş yöneticisi milletvekili Kaya Özdemiroğlu tarafından getirilirken işçi sınıfına, halka karşı «gericiler koalisyonu»nun bütün üyelerince, yani AP, CHP ve GP'ce de desteklenmiştir.

274 sayılı Sendikalar Kanunu'nda yapılan değişimler, temelde iki ana hakkın sınırlandırılması ve bu hakları kullanma olanaklarının sarı sendika Türk-İş'e bırakılması amacını taşımaktadır. Bu iki ana hak, «sendikalaşmak» ve «grev yapmak» haklarıdır. Bu temel yönelış içinde, işçi sınıfımızı ve tüm halkımızı çevreleyen «ihanet çemberi»nin gerici üyeleri, tümden anayasanın da dışına düşmüşlerdir:

I — Anayasamız 46. maddesinde, «Çalışanlar ve İşverenler, önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptir» hükmünü taşımaktadır. Sendikalar Kanunu'nda yapılan değişiklikler, bu hakkın «özünü» yokeder bir biçimde anayasaya aykırıdır. Şöyle ki,

a) Anayasa sendikalara serbestçe üye olmak hakkını tanıdığı halde, yapılan değişiklikle, işçinin bir sendika üyesi olabilmesi, sendikanın onu üye olarak kabulüne bağlı tutulmuştur. Bu yolla, işçi lideri olabilecek, sarı sendika yöneticilerine karşı çıkabilecek devrimci işçilerin sendikalara girebilmesini engellemek amacı güdülmektedir.

b) Sendika üyeliğinden ayrılmak da, anayasaya göre, sınırsız bir hak ve bu hakkın geçerli olabileceği bir işlerlik içinde sağlanmak gerekirken, yeni kanun hükümleriyle, üyelikten ayrılma, işçinin iş koşullarıyla bağdaşmayacak ve onun üyelikten ayrılmasını geniş ölçüde engelleyecek şartlara bağlanmıştır. Bu yolla, sarı sendikalardan devrimci sendikalara olan akımın durdurulabileceği sanılmaktadır.

c) Kanun, sendikalara üye olarak giriş ve üyelikten ayrılışı belirli şartlarla sınırladıktan sonra, sarı sendikacılığı güçlendirecek ve tek sendika durumuna getirecek bir sistemi benimseyerek, işçi sınıfımıza en kesin bir çizgide ihaneti ortaya koymaktadır. Gerçekten, 274 sayılı yasanın 9. maddesinde yapılan değişiklikle, «bir işçi sendikasının Türkiye çapında faaliyette bulunması için kurulu bulunduğu işkolunda çalışan sigortalı işçilerin en az 1/3'ünü temsil etmeleri, işçi federasyonlarının da aynı şekilde o işkolundaki sigortalı işçilerin en az 1/3'ünü temsil etmeleri, konfederasyonlarının ise ancak bu tip sendika veya federasyonlardan en az 1/3'ünün ve Türkiye'deki sendikalı işçilerin en az 1/3'ünün üye sıfatıyla bir araya gelmiş olmaları halinde kurulabileceği» kabul edilmektedir. Bu hükümle, sarı ve satılmış Türk-İş, Türkiye çapında işçileri temsil edebilecek tek sendikal örgüt durumuna getiril-

mek istenirken bundan sonra da Türk-İş'e karşı devrimci işçi örgütlenmeleri engellenmektedir. Böylece, anayasaya aykırı olarak sendikalaşmak hakkı ve bu hakkın sınırsızlığı yokedilirken, bütün amacın DİSK'i parçalamak olduğu açıktır. Bu değişiklikle, belirli bir işkolunda işçilerin sadece 1/3'üne sahip bir sendika bütün o işkolundaki işçileri kapsamına alan «toplu sözleşmeler» yapabilecek, böylece sarı sendikacı-işbirlikçiler ittifakı, Türkiye işçi sınıfının demokratik sendikal mücadele olanaklarını elinden alacaktır. Belirtilen gerçekler karşısında, kanun değişikliğinin gerekçesi olarak ileri sürulen, «güçlü sendikalar» yaratmak, «enflasyonist ve istismara müsait kuruluşları» engellemek şeklinde ileri sürülen iddialar, bir aldatmacadan öteye gitmemektedir. Gerçekte güdulen amaç, «her işkolunda tek ve mecburi sendika» sistemini fiilen yaratarak, devrimci işçi kuruluşlarını yoketmek ve iş hayatını sarı sendikaların işbirlikçi tutumuna terketmektir. Bu tür bir gelişim ve sistemleştirme ise, siyasal yapıdaki yönelişe paralel bir «faşistleşme»nin gerçekleştirilmesi anlamını taşımaktadır.

II — Sendikalar Kanunu'nda yapılan değişimler, otomatik olarak, «grev hakkını» da sınırlayacak bir nitelik taşımaktadır. Anayasanın 47. maddesi, «işçiler, işverenlerle olan münasebetlerinde, iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sozleşme ve grev haklarına sahiptirler» cümlesiyle, grev yapma, toplu sözleşme imzalama yetkisini doğrudan işçilere vermiştir. 275 sayılı «Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt» Kanunu ise bu hakların sendikalar aracılığıyla işlerlik kazanması durumunu düzenlemiştir. Buna gore grev kararı vermeğe ve grevi yapmağa «toplu iş sözleşmesi» yapma hakkına sahip olan sendika yetkilidir. Sendikalar Kanununda yapılan değişimlerle, «toplu iş sözleşmesi» yapma olanağı ancak belirli sendikalara tanınınca, dolayısıyla, grev yapma olanakları da kısıtlanmış olmaktadır.

Belirtilen durumda, işçilerin ekonomik grev olanakları dahı sınırlanmış, burjuva demokratik sistemini gerçekleştirdiği, sosyal haklar-kişi hakları sentezini oluşturduğu iddia edilen anayasa sistemi içinde, işçilerin, zaten sınırlı demokratik hakları ve bu haklar için mucadele olanakları büsbütun geçersiz kılınmıştır. Halen tasarı durumunda bulunan 275 sayılı kanunla ilgili değişiklikler ise, işçi sınıfının sınıfsal bir mücadele aracı olması zorunlu olan «grev hakkını» büsbütün geçersiz kılacak nitelikler taşımaktadır.

İşçi sınıfı «ihanet çemberine» alınıyor

Üzerinde ana çizgileriyle durduğumuz, grev ve sendikalaşma haklarını sınırlayan yasal çabalar, 15-16 Haziranda Türkiye işçi sınıfının haklı, güçlü ve sınıfsal bir yöneliş olması açısından «ilk» niteliği taşıyan bir tepkisiyle karşılaşmıştır. İşçi sınıfımızın şehitlerinin kanıyla da yoğrulan 100 binlik yürüyüşler üzerine gelişen olaylar bize bazı gerçekleri somut olarak göstermektedir:

a) 15-16 Haziran Direnişi üzerine «sıkıyönetim» ilan edilmesi ve işçi hareketının bir «ısyan» hareketi olarak nitelendirilmesı, her şeyden önce «ışçi sınıfının» gucünü ve işbirlikçı ıktıdarın bu guç karşısındaki korkusunu göstermektedir. Devrimci öğrenci hareketlerine, küçük bürokrasinin boykot ve direnış hareketlerıne gösterilmeyen tepki, işçı yürüyüşüne karşı gösterilmiştir. Siyasi ıktıdarın tepkisındeki farklılık, işçi sınıfının kendisi için sınıf olmasından ve sınıfsal eyleminden duyduğu korkunun ve ışçi sınıfının kendısi için sınıf olduğu zaman ortaya koyacağı gücün somut kanıtıdır. Bu kanıt, önumüzdeki doğru devrimcı adımların işçı sınıfına dayanması gereğının ve işçi sınıfının devrime önderlik edecek tek sınıf olduğu gerçeğinin de kanıtıdır.

b) 15-16 Haziran Direnişi, işçi sınıfının sınıfsal bir hareketi olarak gelişırken, karşısına kan dokucu bır biçimde, «devletin emniyet kuvvetlerı» denilen silahlı güçler çıkartıldı. İşçi sınıfı, o anda, şehıtler verdi. İşçiler, o anda tankların barikatlarını aşmak zorunda kaldı. İşçiler, o anda kurşunların, copların, sungulerın hedefi oldu. İşçiler, o anda yakalanıp zindanlara sürüklendi. O anda, «devlet»in halkın devleti olmadığı, siyasi ıktıdarın «halk ıktıdarı» olmadığı açıkseçık gün yüzüne çıktı. Bır kez daha bılimsel bır gerçek, tartışılmaz bır kesinlikle ortaya konuldu: devlet sınıfların uzerınde soyut bir kavram, tarafsız bır sıyasal organizasyon değildır. Devlet, egemen olan sınıfın siyasal ıktıdarının gerçekleştığı siyasal yapının adıdır. Bu açıdan siyasal ıktıdar, «devlet kuvvetlerını» kendi sınıfsal düzeni ve çıkarlarını savundurmak için karşısındaki sınıfların üzerine surebılmekte, kan dokturtebilmektedır. Bu açıdan, «emniyet kuvvetleri», gerçekte «devletin» değıl, devlete egemen sınıfların çıkarları yönunde kullanılmakta, bunların «devleti» koruduğu iddiası bir aldatmaca olmaktadır. Bu aldatmacanın ardında, işçi sınıfımız, bütün devlet güçlerinin, zorunlu olarak siyasi iktidara bağımlı bır biçimde hareket ettığinin ve bu güçlerin kendından yana işlerliğinin kendısinin ıktıdar olmasına bağlı bulunduğunun bilincine varmış olmalıdır. *«Halk iktidarı» gerçekleşmedikçe, «emniyet kuvvetlerinin», «halkın olması» olayı da gerçekleşemeyecektir. Silahlı güçlerin kadrolarının halktan gelmeliği, bu silahlı güçlerin «halkın silahlı güçleri» olması için yeterli değildir. «Halkın ordusu»nun, «halkın emniyet güçlerinin» ayırıcı kriteri, bunların halktan yana işlerlik kazanması ve halk düşmanlarına karşı eylem göstermeleridir. Bu ise, «halk iktidarına» bağlı «güçler» yaratmakla gerçekleşecektir. Bu açıdan, işçi sınıfının eyleminin iktıdara dönük bir eylem olması zorunluluğu, 15-16 Haziran Direnişiyle bir kez daha doğrulanmıştır.*

c) 15-16 Haziran Direnişine tepkisi ve yorum biçimi de egemen sınıfların sınıfsal eğilimlerini ve bu eğilimlere uygun duşen şartlandırmalarını, aldatmacalarını açıkseçik ortaya koymaktadır. İşçi hareketi, egemen sınıflara göre bir «isyan» hareketidir ve «bir avuç tahrikci»nin eseridir. Böylece egemen sınıf, gerçekleri kitlelerin gözünden saklamağa çalışırken, halkın önyargılarından ve yıllar-

boyu süren şartlandırmalardan da yararlanmaktadır. Gerçek «tahrik»in işçilerin demokratik sınıfsal haklarını yoketmek çabası olduğu gerçeği saklanırken, egemen sınıfın işçi sınıfına karşı baskısına başkaldırı, «devlete isyan» olarak nitelendirilmekte ve böylece egemen sınıf, devletle kendisinin özdeşleştiğini, bilmeyerek de olsa, itiraf etmiş olmaktadır. Egemen sınıf sözcülerine göre, «daha olağan direnme ve uyarma yolları varken, böyle bir direnişe geçmek, işçiyi kızıl ihtilale teşvik etmek» anlamına gelmektedir. İşçi temsilcilerinin, sendika ve grev konusunda getirilmek istenen sınırlara çok önceden tepki göstererek, sorumlulara gerekli uyarmalarda bulundukları bir gerçektir. Ayrıca, tumden işbirlikçi sınıfların egemen olduğu bir siyasal yapı içinde, işçi sınıfının eyleminin «meşruluk» ölçüsü, yasalar değil hareketin «haklılığı» olmaktır. Tüm siyasal yapının belirli bir sınıf için ve ondan yana işlediği bir ortamda, işçi sınıfının demokratik haklarını sorumlu yöneticilere başvurmakla elde tutmak olanaklarına sahip bulunmadığı, yine 274, 275 sayılı yasalarda yapılmak istenilen değişimleri önleme çabalarının sonuçsuz kalması ve 15-16 Haziran Direnişinin zorunlu hale gelmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu durumda, işçi sınıfı, demokratik haklarını kendi gücüyle korumak ve gerekeni yapmak durumundadır ve 15-16 Haziran işçi hareketi gerekendir.

d) İşçi hareketleri, sıkıyönetim ilanını getirmiş ve ordu belirli bir süre için işçilerin en yoğun bulunduğu bölgelerde tüm iktidarı ele geçirmiştir. İşçi sınıfının liderlerini ve işçi sınıfının dostu devrimci gençleri yargılayan ordu olmuştur. Bu yargılama yasal saptırmaların ve keyfiliğin örneklerini vermiştir. Sıkı askeri yönetim ise, olaylar sonrasındaki tutumu ile, işverenlerin çıkarlarından yana bir politika ve uygulamayla belirlenmiştir. 15-16 Haziran sonrasında işçilerin pasif direnmesini kırmak, işçileri çalışmağa zorlamak, işçilerin demokratik haklarını, ücretlerini almak konusundaki direnişlerini engellemek, işverene güvenli bir iş ortamı sağlamak, sıkıyönetim kodaman yöneticilerinin temel yönelişi olmuştur. Ordu bu tutumu ile, egemen sınıfların çıkarlarını gerçekleştiren, düzeni sürdürücü bir görev görmüştür. Bu olgu bize, salt ve soyut «Atatürkçülüğün», devrimciliğin ayırıcı kriteri olmadığı gerçeğini bir kez daha göstermiştir. Atatürkçü olmak, işçi sınıfından, halk iktidarından yana olmakla eş anlama gelmemektedir. «Atatürkçü ordu», sıkıyönetim süresindeki tutumu ile, halk iktidarından, işçi sınıfından yana bir davranışın içinde olamamıştır. Günümüzde devrimciliğin ölçüsü ise, halk iktidarından yana olup olmamaktır Bu ölçü açısından, ordu, geçici iktidar dönemi süresince işçi sınıfına ters düşmüştür. Bu olgu, işçi sınıfının dostları ve devrimcilik ölçüleri konusunda daha derinlemesine düşünmek zorunluluğunu yaratmıştır.

İşçi sınıfı faşizme karşı

15-16 Haziran Direnişi, bu olaylara yolaçan yasal değişimler ve olaylardan sonra değişik çevrelerin işçi sınıfına karşıt tutumları, Türkiye'nin günümüzdeki genel yö-

neliş ve siyasal çizgisi yönünden açıklanmak zorundadır. Türkiye'de gelişen devrimci akım ve eylem, işbirlikçi sınıf ve tabakaların siyasal iktidar düzenlerini sarsan ve yıkımına yaklaştıran bir genişlik ve güç kazandıkça, hangi parti ardında kümelenmiş, hangi biçim ardına saklanmış olursa olsun, bu sınıf ve tabakaların düzeninden yana olan güçlerin tepkisiyle karşılaşmaktadır. Devrimci eylem, işçi sınıfı içinde yayılıp, diğer devrimci gruplar işçi sınıfı ile bağlantılarını kurdukça, «karşı devrimci tepki» de gücünü artırmakta, değişik taktikler içinde devrimci eylem üzerinde baskısını ağırlaştırmaktadır. Bütün bu baskılar ve bu baskıya temel olan yasal saptırmalar, fiili tutumlar, «halk iktidarına» ve işçi sınıfına karşı olmak noktasında birleşmektedir. Egemen sınıf ve tabakaların temel yönelişi, her türlü zorbalığı göze alan bir biçimde, işçi sınıfının karar ve söz sahibi olma, siyasi iktidara el uzatma olanaklarını yoketmek amaçlamasıyla belirmektedir. Burjuva demokratik siyasal sistemini benimseyip gerçekleştirdiği iddiasında olan anayasanın kurallarına ve bu kuralların işçi sınıfına iktidar olanakları tanımasına rağmen, egemen sınıf ve tabakalar bu olanakları fiilen yoketmek durumundadırlar. Bu olgu, bize, geri bırakılmış ülkemizde demokrasinin, klasik demokrasinin oyun kurallarına göre dahi oynanmadığını ve bütün idialar ardında bir «Filipin demokrasisinin» gerçekleştirildiğini göstermektedir. Ayrıca, yasaların belirli bir sınıf düzeninin ürünü olduğu ve bu egemen sınıfın işine geldiği oranda bir işlerlik ve geçerlilik sahibi bulunduğu gerçeği de ortaya çıkmaktadır. Bu ana çizgiler içinde, Türkiye, açık faşizme geçiş söylentilerinin yayıldığı ve bunun provalarının yapıldığı, bir ortamda bulunmaktadır. Faşizmin temel ve ayırıcı ölçüsü, egemen sınıf düzenini işçi sınıfına iktidar olanağı tanımayan bir biçimde sürdürmek olduğuna göre, Türkiye'deki işçi sınıfına karşı, halk iktidarını engelleme yönelişindeki tutum, faşist nitelliktedir. 15-16 Haziran'da ve onu izleyen günlerde gerçekleştirilen tutum bu açıdan değerlendirilmek gerekir.

İşçi sınıfı düşmanlığı, işçi sınıfı eylem ve ideolojisine karşı egemen sınıf ve tabakaların savaşı, «karşı devrimci» bir çizgide gelişirken, işçi sınıfı da eylemini kesin bir devrimci çizgi üzerinde geliştirme ve faşizme karşı çıkma zorunluğundadır. Faşizme ve emperyalizme karşı savaşta ilk amaç, «halk yığınlarının devrimci, demokratik eylemiyle iktidarı almaktır.» Bütün demokratik ve anti-emperyalist güçlerin amacı, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin iktidarını alaşağı etmek olmalıdır. Ulusal bağımsızlığa, demokrasi ve toplumsal gelişmelere bağlı gerçek devrimci sınıf olarak proletarya, mevcut sınıf düzenini değiştirmek konusunda önderdir. Faşizmin ve emperyalizmin tek uzlaşmaz, bilinçli düşmanı, işçi sınıfıdır. Kesintisiz devrim süreci içinde, işbirlikçi iktidar düzenine ve onun faşizmine son vermek, «işçi-köylü» temel ittifakına dayanan «halk iktidarını» kurmak ve giderek «sosyalist iktidarı» oluşturmak görev ve gücü, sadece işçi sınıfındadır. Bu görev ve gücün bilincine varacak bir işçi sınıfı, bugün için, kendi demokratik haklarını kendi gücüne dayanarak savunmalı, iş-

birlikçi sınıflar iktidarına karşıtlığını ve düşmanlığını göstermeli, «zulmün» işçi sınıfının devrimci gelişim ve gücünu durduramayacağını kanıtlamalıdır. Bütün bu kanıtlamalar, işçi sınıfının siyasal iktidara, kendi iktidarına yönelik siyasal mücadelesi ve eylemiyle gerçekleşebilecektir ve bu açıdan işçi sınıfı «15-16 Haziranı» aşmak durum ve zorunluluğundadır.

«genel grev» gündemdedir

İşçi sınıfı, şimdiye kadar gerçekleştirdiği ekonomik mücadelesini, siyasal mücadelesi ile tümlendirmek durumu ve zorunluluğuyla karşılaşınca, bugün için atılacak en önemli adım, «genel grev»dir. Genel grev, işçi sınıfının, demokratik hakları elde etmek ve savunmak, siyasal hayata etkinliğini koymak yönünden, burjuva demokratik sistemlerinde kabul edilmiş sınıfsal bir mücadele aracıdır. Burjuva demokrasilerinde, işçi sınıfı siyasi iktidarın dışındadır ve siyasal sistem burjuva sınıfından yana işlemektedir. En klasik ve kurallara uygun bir burjuva demokrasisinde dahi, sosyalist sistemlerin aksine olarak, düzen işçi sınıfına karşı ve ondan yana olmayan bir biçimde ve sermayenin yönelişlerine uygun olarak işlemektedir. Bu nedenledir ki, işçi sınıfı, uzun kavgaların sonucunda, burjuva düzenlerinde ağırlığını bir ölçüde koyabileceği sınıfsal kavga araçlarını elde etmiştir ve bu silahların en önemlisi de «genel grev», «politik grevdir». Burjuva demokratik düzenlerinde, sınıfların varlığı ve sınıf mücadelesinin doğallığı, işçi sınıfının gücüyle kanıtlanırken, genel grev de bu sınıfsal mücadelenin doğal bir sonucu olarak kabul edilmiştir. Bu açıdan, genel grev, dar anlamda işverene karşı değil, devletin sınıfsal yapısına karşı, bütün egemen sınıflara karşı işlemektedir ve işçi sınıfının siyasal iktidarına yönelik sınıfsal bir mücadele aracı olarak görülmektedir.

Ülkemiz gibi, geri bırakılmış, emperyalizme bağımlı işbirlikçi sınıf ve tabakaların iktidarda bulunduğu, burjuva demokratik sistemlerinin sözde kaldığı «gizli faşist» düzenlerde ise, sınıf gerçeği ve sınıf mücadelesi inkar edilmekte, suçlanmakta ve işçi sınıfının politik eylemleri, iktidara yönelik eylemi engellenmek istenmektedir. Türkiye'de, daha 1923 yıllarından başlayarak geliştirilen, «sınıfsız toplum», «politikadan uzak işçi», «devletin işçilerin de haklarını koruduğu» v.b. şeklindeki iddialar ve bu iddialara dayanarak kurulan sistemler, kesin bir işçi sınıfı düşmanlığının ifadesidir. Bütün bu dönem içinde, işçi sınıfı, önce burjuvaziyle kaynaşmış küçük burjuvazinin ve daha sonra işbirlikçi sınıf ve tabakaların iktidarlarının ihanetini görmüş, demokratik hakların yokedilmesi bahasına itilip kakılmış, horlanmış, siyasi hayat dışında bırakılmıştır. 1961 Anayasasının kurduğu düzen içinde kabul edilen «sendikalaşma» ve «grev» haklarına sahip olmak durumlarında dahi, belirli bir biçimsellik söz konusu olmuştur. Sendikalaşma ve grev yapma hakları, sınıfsal niteliği dışında düzenlenmek istenmiş, sadece ekonomik «menfaat» mücadelesine olanak tanınıp, ekonomik mücadele ile sınıfsal mücadele arasında

kalın bir çizgi çizilmek istenilmiştir. Anayasanın 274 ve 275 sayılı kanunların, sadece ekonomik grev ve mücadeleyi düzenleyen ve politik işçi sınıfı hareketlerini yasaklamağa heveslenen yönelişi, işçi sınıfının sınıfsal varlığına karşı çıkıldığının ve bundan kuşku duyulduğunun kesin delilidir. Nitekim, gerek işbirlikçi sınıflar iktidarının önde gelen yöneticileri, gerek sarı sendikalar, işçilerin sınıfsal eylem ve gelişimlerini, salt sınıfsal bir nitelik taşıdığı için kötüler ve suçlarken, işbirlikçi sınıfların yasalarını kendilerine dayanak almaktadırlar; İşçi sınıfının engel tanımaz devrimci güç ve görevini belirli çıkarlara yönelik yasaların kuru maddeleriyle durdurmak istemektedirler. Bu yönelişlere işçi sınıfının en kesin ve parlak cevabı ise, 15-16 Haziran Direnişi olmaktadır.

15-16 Haziran Direnişi'nin daha güçlü, daha bilinçli, daha organize bir biçimde ve aşılarak tekrarlanacağını görmek ve ileri sürmek, ne bir «kehanet», ne de bir belirli bilginin ifadesidir. Türkiye bugün geldiği noktada, emperyalizme bağımlı faşist güçlerle, anti-emperyalist, anti-faşist devrimci güçlerin mücadelesi ortamında zorunlu olarak devrimci eylemlerin, siyasal iktidara yönelik işçi hareketlerinin, işçi-köylü ittifakına dayanan direnişlerin alanı olacaktır. Emperyalizmin somuru düzeni ve bu düzenin getirmek zorunda bulunduğu faşist siyasal yapı içinde, işçi sınıfı demokratik haklarını elde etmek kavgasını gittikçe artan bir yığınlaşma içinde gerçekleştirmek zorunda kalacaktır. İşçi sınıfı ideolojisi, işçi sınıfının doğal, şaşmaz itici gücü, işçi sınıfını belirli bir eylem etrafında toplayıcı etkinliğini belirli bir süreç içinde zorunlu olarak gösterecektir İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi, bu mücadele içinde karşılaştığı faşist tepki, kesin olarak, bütün sorunların çözümünün işçi sınıfının kendi sınıfsal iktidarını kurmağa bağlı olduğu bilincini ve bu bilince dayanan siyasal ve sınıfsal eylemini hazırlayacaktır. Sınıfsal ve siyasal mücadelenin ilk adımı olan «politik genel grev», ekonomik mücadelenin vazgeçilmez, doğal bir sonucu olarak mutlaka gerçekleşecektir. Ekonomik mücadelenin başarısının, siyasal mücadeledeki başarıya bağlılığının bilinci elbetteki yerleşecektir. Nitekim, bu zorunluluğun görülmesi, «genel grevin» devrimci mücadelenin gündemine girmesinin doğallığı gerçeği karşısındadır ki, zamanında sınıfsal grevi yasaklamaya yönelen sorumlu kişi Ecevit, büyük bir politik pişkinlikle «genel grev» hakkını talep eden kişi olarak boy göstermiştir. Ecevit'in, «genel grev hakkını», bir Türk-İş Kongresinde talep edişi, belirli hesaplara dayanmaktadır. Ecevit, bu önerisiyle, hem şimdi «genel grev» olanağının bulunmadığı yanlışını ilan etmek istemiş ve hem de işçi sınıfının belirli süreç içinde varacağı sonuca sahip çıkmak istemiştir. Kaldı ki, Ecevit'in genel grev önerisini Türk-İş kongresinde ortaya atması, bu teze Türk-İş'i ve partisini sahip çıkarmak hesabına da dayanmaktadır. Böylece, hem genel greve karşı olan AP iktidarı ile Türk-İş'i karşı karşıya getirmek, ve hem de bu tez'i DİSK'e kaptırmamak hesabı yapılmıştır. Kaldı ki, küçük burjuva reformisti Ecevit'in, genel grevi işçi sınıfının siyasal iktidarına yönelik bir a-

raç olarak ele almadığı bir gerçektir. DİSK'i işçi sınıfının devrimci kavgasında yoketmek hesabına dayanan 274 ve 275 sayılı kanunlardaki değişimleri, işçilerin demokratik haklarını yok eden AP iktidarının tedbirlerini destekleyen CHP'nin işçi sınıfına karşı tarihsel düşmanlığının ağırlığını omuzlarında taşıyan bir siyasi kadronun, işçi sınıfından yana gibi görunen genel grev önerilerinde bulunmağa hakkı yoktur ve böyle bir davranış burjuva politikacılığı utanmazlığının parlak bir örneğidir.

İşçi sınıfının toplumsal yapı ve objektif koşullar içinde varacağı devrimci hareketi, siyasal iktidara yonelik eylemi şeklinde ortaya çıkacak genel grev gelişimin doğal bir sonucu, belirli etkenlerin ürünü olacaktır. Genel grev, doğal bir gelişimin sonucu, belirli etkenlerin ürünü olmakla berabeı, bu gelişimin hızlandırılması, etkenlerin değerlendirilmesi, işçi sınıfı hareketinin yönlendirilmesi ve sonuçlarının alınması işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş devrimciler ve devrimci işçi örgütleri için bir görevdir. Ilk ve yakın planda, genel grev, «kesintisiz devrim» süreci içinde, vazgeçilemez bazı sonuçlar doğurmak durumundadır:

a) Genel grev hareketi ve böylece ışçi sınıfının işbirlikçi iktidar düzenine karşılığını gösterişi, her şeyden önce, işçi sınıfının bilinçlenmesi yönünden etkin olacak, işçi sınıfı kendi görev ve gücünun bilincine erişecektir. Bu açıdan, genel grev, işçi sınıfının kendisi için sınıf olması yolunda attığı adımların en güçlüsü olacaktır.

b) Genel grevin yaygınlığı ve büyüklüğu ve bunun karşısında işbirlikçi sınıf ve tabakaların acızlığı, işçi sınıfının egemen sınıflar karşısında duyduğu ezıklığı, tarihsel ürkekliği silecek, ona kışılık kazandıracaktır.

c) İşçi sınıfının bu devrimci hareketi, işçi sınıfı dışındakı halk tabakalarının da devrımcı eylem ve yönelişlere yakınlaşmasını sağlayacaktır. Bu tabakalar açısından da devrimci eylemin zorunluluğu ve nedenleri daha açık bir bıçimde kavranacak, işçı sınıfı bu eylemı ıçınde diğer halk tabakalarıyla daha kolay ilişkı kurabılecektır. İşçi sınıfı, diğer devrimci eylemlere girışen tabakalara oranla, kitleler tarafından çok daha kolay anlaşılacak ve halkı yanına çekebilecektir. Genellikle, köyden gelen ve köylülükle kesin olarak ılışkısını kesmemiş bulunan ışçilerin hareketi, köylerdeki devrımci eylem açısından da etkın ve hızlandırıcı bir rol oynayacaktır.

d) İşçi sınıfının demokratık hakları savunmak için faşizme karşı kotaracağı guçlü bir eylem, antıfaşıst gelişimin de gücünü kanıtlamış ve açık faşıst düzenlere geçiş durumunda uygulanacak antifaşist mücadele modellerinin gerektirdiği bilinçli kadroları hazırlamış olacaktır.

İşçi sınıfının «genel grev» yoluyla kanıtlamak durumunda bulunduğu gücü, karşı devrımcı işbırlıkçi sınıflara olduğu kadar, «s nıf bilinç ve mücade'esine» düşman oldukları halde devrimcı geçinen çevrelere de ders olacaktır. Devrimciliğin kanunlarını küçük burjuva hareketlerinde, işçi sınıfı düşmanlığının kesin bir ideoloji olarak belirdiği tek parti döneminin soyut devrim kurallarında a-

rayan, devrimciliğin değişmez kanunu olarak «proletaryanın önderliğine» karşı çıkan «küçük burjuva faşistleri»nin devrimi saptırmaları da, en kesin cevabını işçi sınıfının güçlü eylemlerinde bulacaktır.

genel grev engel tanımaz

Meseleye yasal açıdan bakacak olursak:

Bugünün ortanın solu liderinin Çalışma Bakanlığı ve CHP nin iktidarda bulunduğu bir dönemde hazırlanan 275 sayılı Kanun, Anayasada olduğu gibi, işçilere sadece «*menfaat grevini*» bir hak olarak tanımış ve fakat bu hakkın kullanılışını Anayasaya gore daha da sınırlı bir biçime getirmiştir. Gerçekten, Anayasa, grevi, işçilere ait bir hak olarak tanımışken 275 sayılı Kanun, bu hakkın ancak sendikalar eliyle kullanılabileceğini kabul etmiştir. Bu nedenledir ki, işçilerin sendika aracılığı olmaksızın grev yapmaları anlamına gelen «*fabrika işgalleri*» kovuşturma konusu yapılmıştır. Kanunun 20. maddesi, birçok işkolunda çalışan işçilerin grev yapamayacağını belirterek, grev hakkını sınırlarken, diğer yandan da, yürütme organının «*grevleri kırması*» olanaklarını geniş ölçüde hükümete vermiştir. Pek özenip, Anayasamızı benzetmekle kendimizin de benzediğini sandığımız burjuva devletlerinin hiçbirinde grev hakkının kullanılışı suç teşkil etmezken, 275 sayılı Kanun grev hakkının kullanılışındaki en ufak bir hatayı, grevin «*kanunsuz*» sayılması için yeterli görmüş ve cezalandırmıştır. Grevin etkinliği, işverene verebileceği zararla doğru oranlıyken ve bunun için de işveren için sürpriz teşkil etmesi zorunluyken, işverene grevin sonuçlarını silmek, grev tehlikesine hazırlanmak ve hatta grevi kendi işine yarar bir biçime getirmek olanaklarını sağlayan bir çok kural 275 sayılı kanunda yer almıştır. O kadar ki, kapitalist sınıfın hükümeti, işveren güçsüz kaldığı demlerde onun yardımına koşup grevleri «*milli güvenlik*» aldatmacası ardında durdurmak hakkına dahi sahip kılınmıştır. Anayasaya paralel bir biçimde 275 sayılı kanunda kendisini gösteren işçi sınıfı düşmanlığının örneklerini daha da çoğaltmak, benzerlerini 274 sayılı Sendikalar Kanunu'nda da bulmak mümkündür. Bu örneklerin açık olarak ortaya çıkardığı gerçek, 1961 Anayasa'sından sonra, sanki işçilere bir lutufta bulunulmuş gibi büyük reklamı yapılan çalışma düzenimiz, tümden işçi sınıfına karşıttır ve özellikle «*politik grev*» ile «*destek grevinin*» kabul edilmemesi, işçi sınıfının sınıfsal hareket ve mücadele olanaklarını elinden almak, işçi sınıfına siyasi iktidar yolunu kapatmak amacını taşımaktadır. Halen parlamentoda bulunan 275 sayılı Kanunu değiştirecek tasarı, işçilerin zaten sınırlı olanaklarını dahi onlara çok görerek daha da sınırlamak istemektedir.

Belirtilen kanun kuralları karşısında şu iki soruya cevap verilmesi gerekmektedir:

1) Anayasa sadece «*menfaat grevini*» açıkça tanımış ve gerekçesinde, «siyasi grevin» caiz olmadığını belirtmiştir. Bu durumda, herhangi bir kanun, politik grevi ve des-

tek grevini kabul edip düzenlese, bu kanun anayasaya aykırı olur mu?

Evvela şunu belirtmek gerekir ki, anayasanın gerekçesinde «siyasi grevin caiz olmadığının» belirtilmesi, kanun yapıcıyı bağlamaz. Anayasa yapıcısının iradesi ne olursa olsun, anayasanın mevcut maddeleri ve hükümleri önem taşır. Anayasanın mevcut sistemi, anayasa gerekçesiyle aynı paralelde ve anlamda değilse, anayasanın hükümleri anayasa yapıcısının iradesini kapsamıyor demektir ve fakat mevcut hukumlere uymak ve onları uygulamak zorunludur. Bu açıdan, anayasada sınıfsal grevi yasaklayan açık bir madde bulunmadığına göre, politik grevi düzenleyen ve kabul eden bir kanun, anayasaya aykırı olmayacaktır.

Şu soru da akla gelebilir: Anayasanın açıkça tanımadığı bir hakkı herhangi bir kanun tanıyabilir mi? Anayasa açıkça duzenlemediği bir hakkı, açıkça yasak da etmemişse, kanunların bu hakkı duzenlemesi mümkundur. Diğer bir deyişle, anayasanın belirli haklardan söz etmesi, bunların dışındaki haklara olanak tanımadığı, onları yasak ettiği anlamına gelmemektedir. Anayasanın hak olarak düzenlediği konuların uygulanması, anayasa kurallarına uygun bir düzen kurulması zorunludur. Anayasanın değinmediği hakların ise her zaman için kabul edilip, düzenlenmesi mümkündür. Kanun yapıcı, anayasanın sistemleştirdiği hakları duzenleyici kanunları yapmak konusunda bir seçim hakkı sahibi değildir, anayasanın konuyla ilgili maddeleri kanun yapıcının uyması zorunlu emir niteliğindedir. Buna karşılık, anayasada değinilmeyen bir hakkı kanun yapıcı düzenlediği zaman, anayasa dışına düşmüş olmayacaktır.

Belirtilen kurallar ışığında, anayasa gerekçesinde politik greve «cevaz» verilmedığının belirtilmesi bir anlam taşımamaktadır ve anayasanın salt «*menfaat grevini*» hak olarak tanıması, «*politik grevi*» yasakladığı anlamına gelmeyeceğinden bu grev türünü kabul edip, düzenleyen kanun, anayasaya aykırı olmayacaktır.

2) Kanunların bir hak olarak düzenlememiş bulunması durumunda, işçilerin mentaat grevi dışında bir greve girişmeleri, örneğin, politik amaçla «toplu» greve girişmeleri suç teşkil edecek midir?

Genel olarak şunu belirtmek gerekir ki, kişinin bir eyleminde özgür olabilmesi için, o eylemin bir hak olduğunu belirten kanun maddelerine gerek yoktur. Kişinin eylemini yasaklayan bir kanun kuralı olmadıkça, kişi eyleminde özgür demektir. Bu açıdan, politik - toplu grevi yasaklayan bir kanun kuralının bulunup, bulunmadığını araştırmak zorunludur.

Grev konusuyla ilgili bazı eylemleri yasaklayan ve bu yasaklara aykırı davranışları cezalandıran maddeler, Ceza Kanununda ve Grev Kanununda yer almış bulunmaktadır. Bu maddeler açısından genel grev suç mudur?

a) Ceza Kanununun 201. maddesi, «*sanat ve ticaret*» serbestisinin engellenmesini ve «*yevmiyeleri azaltıp çoğaltmaya, evvelce kabul edilen şartlardan başka şartlar altında mukaveleler kabulüne icbar etmek maksadıyla bir işin*

tatiline veya nihayet bulmasına sebebiyet» verilmesini cezalandırmaktadır. Sadece bu hareketlerin cezalandırılabilmesi, faillerin, *«cebir, şiddet veya tehdit»* kullanmalarına bağlıdır. Bu açıdan, her işkolundan, geniş ölçüde işçi önceden aralarında anlaşarak, kimseyi kendilerine katılmaya zorlamaksızın *«toplu greve»* girişseler, Türkiye çapında işletmelerin durmasına sebebiyet verseler, bu hareketleri Ceza Kanunu'na suç olmayacaktır.

b) Grev Kanununun 17. maddesi, *«işçilerin işverenle olan münasebetlerinde iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla ve bu kanun hükümlerine uygun olarak yapılan greve, kanuni grev; bu amacın dışında veya bu kanun hükümlerine uyulmaksızın yapılan greve kanun dışı grev denilir»* hükmünü taşımaktadır. 17. maddede *«kanun dışı grev olarak»* tanımlanan eyleme, *«karar verenleri, karar verilmesini zorlayanları, karar üzerine yapılan greve katılanları, devam edenleri»* kanunun 54. maddesi, bir ayla altı ay arasında değişen cezalarla cezalandırmaktadır.

İlk bakışta, işçilerin, politik nedenlerle toplu greve girişmelerini Grev Kanununun 17. ve 54. maddelerine göre suç olacağı ileri sürülebilir. Fakat, kanaatimizce, girişilecek bir toplu grev hareketi, belirli koşullar altında, Grev Kanunu'na göre de suç teşkil etmeyecektir. Bu kanaatımızın gerekçesini şöylece belirtebiliriz:

Anayasamızın 47. maddesi *«grevi»* işçilere ait bir hak olarak tanımıştır. Bu açıdan, grev tek tek her işçinin kişisel bir hakkıdır ve işçiler tek tek bu haklarını kullanabilirler. Aynı şekilde Grev Kanunu'nun 17. maddesi de grevi tanımlarken *«işçilerin, topluca çalışmamak suretiyle bir işkolunda veya işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir teşekkülün aynı amaçla topluca çalışmamaları için verdiği bir karara uyarak işi bırakmalarına grev denir»* demektedir. Bu tanımdan da görülebileceği gibi, grev, kişi olarak işçilerin aralarında anlaşmalarıyla yapılabileceği gibi, sendikaların kararlarına uyulmak yoluyla da yapılabilir. Halbuki, Grev Kanunu sadece sendikalar aracılığıyla yapılacak grevi düzenlemiş, işçilerin kendi aralarında anlaşarak yapacakları grevle ilgili düzenleyici bir kural getirmemiştir. Grev Kanunu, anayasanın tek tek işçilere tanıdığı bir hakkı ortadan kaldırıp, sadece sendikaların kullanabileceği bir hak durumuna getiremeyeceğine göre, Grev Kanunu'nun sadece sendikalar aracılığıyla yapılacak grevleri düzenlediği, işçilerin kendi aralarında anlaşarak grev yapmaları durumunu düzenleyen bir kanun hükmü bulunmadığı sonucuna varmamız zorunludur. Vardığımız bu noktadan ise, iki sonuç çıkmaktadır:

aa) İşçilerin kendi aralarında anlaşarak grev yapmaları anlamına gelen fabrika işgalleri, Anyasada tanınmış bir hakkın kullanılması demektir ve Grev Kanunu'ndaki ceza hükümleri haklarında uygulanamaz,

bb) Grev Kanunu'nun 17. maddesine dayanılarak uygulanan 54. maddedeki ceza hükümleri, sadece, sendikalar aracılığıyla yapılan grevlerdeki usulsüzlükleri ve amaç

taşımalarını cezalandırmaktadır. Bu açıdan, «*toplu grev*» eylemine, sendikalar aracılığı olmaksızın, işçilerin kendi aralarında anlaşmasıyla veya sendika niteliği taşımayan bir işçi örgütü aracılığıyla geçilmesi durumunda, Grev Kanunu'nun ceza hükumleri bu eyleme uygulanamaz. Mademki kanun, grevin işçilerin anlaşmasıyla da yapılabileceğini kabul etmesine rağmen, sadece sendika grevlerini düzenlemiştir, emredici, yasaklayıcı ve cezalandırıcı hukumleri de, sendikaların düzenlediği grevlere uygulanabilecek demektir.

Belirtilen noktalar açısından, toplu grevi cezalandıran bir kanun hukmünün bulunmadığı sonucuna varmaktayız. Kaldı ki, büyük bir olçude ışçinin işbaşı yapmaması anlamına gelen «genel grev», açık bir faşist düzen kurulmadıkça asla önlenemez. Kişi, Anayasaya göre, nasıl «*çalışma hakkına*» sahipse, çalışmamak, çalıştığı işi istediği zaman bırakmak «*hürriyetine*» de sahip bulunmaktadır. Genel grev, çok sayıda işçinin anlaşarak, birlikte, çalışmama hürriyetlerinden yararlanmaları anlamına gelmektedir. Bu işçilerin cezalandırılmaları, zorla çalıştırılmaları, hürriyetlerinin sınırlandırılması anlamına gelir.

1971, genel grev yılı olmalıdır

1970 yılında gelişen ve gücünü gösteren işçi hareketleri, dogal ve zorunlu olarak 1971 yılında genişleyecek ve 1970'i aşacaktır. Egemen sınıfların artan faşist tutumları, işçi sınıfının söz ve karar sahibi olma, tercihlerini belirtme olanaklarını yoketme çabaları, elbetteki, işçi sınıfının tepkisiyle karşılaşacaktır, karşılaşmak zorundadır. İşçiler, sarı sendikaların düzmece ve ışbırlıkçi ekonomik mücadelelerinin boşluğunu, kendilerine ihanet teşkil ettığını kavramaktadır. DISK, devrimci bir örgut olarak butun ülke çapında gelişmektedir.

Elbetteki işçi sınıfının eylemi, kendiliğinden ve objektif koşulların etkinlığıyle gelişecektir. Fakat objektif koşulların değerlendirilmesi ve eylemin başarısı yönunden, DISK'e büyük gorevler düşmektedir. İşçi sınıfı nasıl ekonomik mücadele sınırlarını, zorlayarak aştıysa, genel grev sınırları da aşacaktır. Bu aşmanın sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi, eylemin disiplinli, bilinçli, doğru amaçlamalar etrafında gelişmesiyle mümkündur. Bunun oluşumunda, elbette, bütün gruplardaki proleter sosyalistler birleşecek, ortak çabaya girişeceklerdir. Fakat en büyük görev yine de DISK'e düşmektedir. Gelişim ve gerçekleşme yönunden, işçi eylemi DISK'i aşan bir kararlılık içinde oluşsa bile, düzenleyicilik ve değerlendiricilik görevi DISK'e düşmektedir. DISK, belirli urkekliklerin dışında, cesur, inanmış ve görevinin bilincine varmış bir disiplin içinde eylemin üzerine eğilmek zorundadır.

Bilinen bir gerçektir ki, işçi sınıfının eylemleriyle işçi sınıfının partisi arasında kopmaz, şaşmaz bir bağ bulunmak zorundadır. İşçi sınıfının örgütsel, ideolojik, politik ve fiili önderliği, işçi sınıfı partisi tarafından oluşturulmak

gerekir. Fakat, yine bilinen bir gerçektir ki, bugün Türkiye'de işçi sınıfı partisi oluşturulamamıştır. TİP, özellikle bugünku yönetıcı klığın politikası içinde, bu görevlerı görmekten çok uzaktır. Pasıfıst ve parlamentarist TİP yöneticileri, bu sapkın politikaları içinde işçı eylemlerıne karşı çıkmak yolunu dahı yeğleyebilir. Nitekım, TİP Genel Başkanı, sınıf mücadelesını tehlikeli saymakla, TİP Merkez Yurütme Kurulu, siyasal krizın çözum yolu olarak seçim sıstemının değiştirilmesini göstermekle, pasifist, parlamentarist tutumunu noktalamıştır. Işçi sınıtı partısının yokluğu, işçı sınıfı eylemlerının sağlıklı gelıştırılmesı konusunda, proleter sosyalistlere ve DISK'e çok daha büyük görevler yüklemektedir. DİSK, işçi sınıfı eylemlerı etrafında birleştırıcı, duzenleyici, kadrolaştırıcı, atak olmak zorundadır ve işçı sınıfının görünen eylemleri konusunda büyük sorumluluklarla karşı karşıyadır.

1971 yılı, faşıst yönelişlerle antiemperyalist ve antifaşist devrimci güçlerın kıyasıya mücadelesıne tanık olacaktır. Bu kaçınılmazdır. Bu mücadele içinde, işçı sınıfı, demoktarik haklar içın, halk ıktidarının gerçekleştirilmesi için, işbirlikçi sınıf ve tabakaların iktidar düzenlerinin ve emperyalizmin silinmesi için kendi tarihsel sorumluluğunu bilmek, bilinçli olarak mücadeleye katılmak durumundadır.

tarım proletaryası, yoksul, küçük ve orta köylüler

Türkiye'de tarım proletaryasının, yoksul küçük ve orta köylünün durumu, Türkiye proletaryasının kırsal kesimdeki gücünü ve ittifaklarını doğru değerlendirebilmek bakımdan büyük önem taşımaktadır. Bu ay ANT tarafından yayınlanan «Türkiye'de Köylülüğün Maddi Temelleri.» adlı kitabından aldığımız aşağıdaki bölümde Dr. Muzaffer Sencer, bu konuya ışık tutmaktadır.

dr. muzaffer sencer

KIR kesimindeki sınıf yapısını belirleyebilmek üzere köylüleri mülkiyet ilişkilerinin birer ifadesi olan sosyal tabakalara ayırmaya yarayacak ölçütleri ortaya çıkarmaya ihtiyaç vardır.

Mülkiyet ilişkileri olarak sosyal sınıfları temellendirebilmek için başvurulabilecek çerçeve, şüphesiz ki, marksizm olacaktır. Gerçekten marksçı sistem, genel olarak sınıf olgusunu olduğu kadar, özel olarak kırsal kesimlerdeki sınıfsal yapıyı da ortaya koyabilmek için temel kavramlar ve yöntemin geliştirdiği bir sistemdir:

Dikkatini daha çok endüstriyel kapitalizmin işleyiş mekanizması ve doğurduğu sınıfsal ilişkilere yöneltmiş olan Marx'ın, kırlardaki sınıf yapısı ve genel olarak köylülük konusundaki çözümlemeleri sınırlıdır.

Marx, köylülük sorununu, özellikle, çıkar bilinci ve bu çıkarlar adına örgütlenme niteliğini bir «sınıf»ın ayrılmaz bir parçası saydığı bir bağlamda (1) ele almıştır. Örneğin 1851'de küçük Napoleon'un hükumet darbesine yolaçan olayları yorumladığı «Louis Napoleon'un Darbesi» adlı incelemesinde, bu soruna değinmektedir. Bonapart'lar hanedanının dayanağı olan küçük köylüler, Marx'a göre, birbiriyle benzer koşullar içinde yaşayan, ama çok yönlü ilişkilere girişmeksizin geniş bir yığın meydana getirirler. Üretim biçimleri, onları ilişkiye geçirmek yerine, birbirinden ayırır. Küçük işletmeler, hiçbir iş bölümüne, bilimsel uygulamalara ve bu yüzden hiçbir gelişmeye, yetenek ayrımına, sıkı sosyal ilişkiye fırsat vermez. Her çiftçi ailesi, aşağı yukarı kendine yeterlidir, tüketiminin bü-

(1) M. Sencer. *Sosyal Sınıf Kriterleri Üzerine Eleştirmeli Bir Deneme,* (Basılmamış Doktora Tezi)

yük bir kısmını doğrudan kendisi üretir ve böylece geçim vasıtalarını, toplumla ilişkiden çok, doğayla alışveriş yoluyla elde eder.

Aileler, yaşama biçimlerini, çıkarlarını ve kültürlerini, başka sınıfların yaşama biçimi, çıkar ve kültüründen ayıran ve onları bu sınıflarla çatışkın bir karşıtlığa sokan bir ekonomik varlık koşulu altında yaşadıklarında bir sınıf meydana getirirler. Bu küçük çiftçiler arasında yalnız bireysel ilişki oldukça ve çıkarlarının aynılığı onları birleştirmeye, bir ulusal bağa, bir politik örgüte götürmedikçe, bunlar bir sınıf meydana getiremezler. Bu yüzden bu köylüler kendilerini temsil edemezler, temsil edilmeleri gerekir. Temsilcileri aynı zamanda, onları başka sınıflara karşı koruyan bir hükümet gücü, üzerlerinde bir otorite olarak belirmek zorundadır. Bu yüzden, küçük köylülerin politik etkisi son ifadesini topluma boyun eğdiren bir yürütme gücünde bulur(2).

Marx bu bağlamda, feodalitenin yıkılışından sonra Fransa'da kır kesiminde yaygınlaşan farklılaşmamış küçük koylüyü sınıfsal açıdan çözümlemektedir.

Kır kesiminde sosyal tabakalaşma konusunda feodal öğelerin Fransa'ya oranla çok daha uzun süre yaşadığı Almanya üzerindeki değerlendirmeleriyle F. Engels'in bir katkıda bulunduğu görulmektedir.

Gerçekten, «Almanya'da Köylü Savaşı» başlıklı incelemesiyle Engels, 19. yüzyılın ikinci yarısındaki kır sınıf yapısını şöyle belirlemektedir:

Büyük köylülerde:

1) *Derebeyler:* En büyük toprakların sahibi olup angarya veya ücretli tarım işçisi kullanan soylulardır.

2) *Toprak ağaları:* Büyük toprak sahibi olan ve tarım işçisi çalıştıran zengin köylülerdir.

Küçük köylulerde:

3) *Derebeylik köylüleri:* Soylu efendileri adına hâlâ angarya işler gören köylülerdir.

4) *Ortakçılar:* Başkalarının toprağında çok yüksek «icar» karşılığı çalışan yoksul köylülerdir.

5) *Ufak topraklarını işleyen köylüler:* Gelirleri çok düşük olan ve ipotek borçlarıyla burjuva ve tefecinin egemenliği altına girmiş olan köylülerdir.

6) *Ücretli Tarım İşçileri:* Köylerde en kalabalık sınıfı oluşturan bu koylüler, büyük toprak sahipleri ve derebeylerin topraklarında ücretle çalışan ve en yoksul olan sınıftır(3).

Engels'in, bir yandan derebeylik öğelerinin varlığını koruduğu ve bir yandan da kapitalist çelişkinin söz konusu olduğu büyük çiftliklerin bulunduğu farklılaşmış bir kırsal yapı üzerindeki bu çözümlemesi, kapitalistleşme yolundaki bir tarım kesimi için kuşkusuz çok aydınlatıcıdır.

Öte yandan V. I. Lenin'in 1917'de Rusya'da, kır kesimindeki köylü aileler arasında kabaca yaptığı sınıf ay-

(2) K. Marx, *The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte*, s. 123-124

(3) F. Engels: *Almanya'da Koylü Savaşı*, Önsoz, s. 12-14

rımı şöyledır: «Bir yanda tarım işçileri, ücretlı işçiler ve yoksul köylüler (yarı proleterler), bir yanda da zengin ve orta köyluler (kapıtalistler ve küçük kapıtalistler)(4).

Burada Lenin'in Rusya'da çok köklü geçmişi olan derebeyleri, yani soyluları ayrı bir grup olarak ele almadığı ve bir takım ayrıntılardan sakınarak kır kesimindeki sömürü ilişkisini ikili bir ayrım içinde ortaya koymak istediği anlaşılmaktadır.

Yine Lenin, daha sonra, «Tarım Sorunu Uzerine Tezler Taslağı»nda bu ayrıma yeni kategoriler ekleyerek köylerde 6'lı bir sınıf yapısına varmıştır:

1. *Tarım proletaryası,* yani (yıllık, mevsimlik veya günlük) ücretli işçiler: Bunlar, kapitalist tarım işletmelerinde işgüçlerini kiralayarak geçimlerini sağlarlar.

2. *Yarı proleter yada yarı köylüler:* Bunlar, kısmen ücretli işçilik yaparak geçimini sağlayan, kısmen de sahıp olduğu yada kiraladığı uzak toprak parçasını işleyerek ailesi için ancak geçim vasıtalarını elde edenlerdir.

3. *Küçük Köylüler:* Sahip olduğu veya kiraladığı, ancak ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yeten toprak parçalarını işleyen ve işgücü kiralamayanlardır.

4. *Orta Köylüler:* Toprak sahibı veya kiracı olarak küçük, ama sermayeye dönüşebilen belli bir artık-değer elde etmeye yetecek bir toprağı ışleyen ve genellikle ücretli işgücü kullananlardır.

5. *Büyük Köylüler:* Tarımdaki kapitalist girişkenlerdir. Kuralca, çok sayıda kiralık işgücü kullanırlar. Kendi işletmelerinde kendileri de çalışırlar.

6. *Buyük Toprak Sahipleri:* Derebeyleri veya zengin kodamanlardır. Ücretli emekçileri küçük (ve sık sık da orta) köylüleri sömüren ve çalışmaya katılmayanlardır(5).

Bu ayrımda da Lenin'in derebeylerini ayrı bir kategori olarak ele almadığı ve bunların tarım işçileri ve koylülerle aralarındaki sömürü ilişkıleri bakımından kentli zenginlerle aynı niteliği taşıdığı görüşünde olduğu görülmektedir.

Öte yandan, yarı feodal karakterini belirgin bır bıçimde koruyan bir ülkede, Çın'de 1933 yılında, Mao Tsetung «Köylük Yerlerdekı Sınıfları Bırbırınden Nasıl Ayırdedebiliriz?» başlıklı yazısında köylülük'u 5 ana tabakaya ayırarak incelemektedir:

1. *Toprak Ağası:* İşe kendisi katılmayan ve köylüleri sömürerek yaşayan toprak sahıbıdır. Ana sömürü yolu, toprak kırası toplamaktır. Beraç para verıp endüstrı ve ticaretle uğraşabilir.

2. *Zengin Köylü:* Kuralca toprak sahibidır. Bazıları bir kısım toprağı, bazıları da bütün toprağını kiralamış olabilir. Daha iyi ve daha çok üretım aracına ve nakıt (para olarak) sermayeye sahiptir. Kendisi işe katılır, ama büyuk bir çoğunlukla uzun donemli (sürekli) işçi kullanır.

---

(4) V.I. Lenin: «The Tasks of the Proletariat in our Revolution», *Selected Works.*, Vol. 2, s. 35

(5) V.I. Lenin: «Preliminary Draft Theses on the Agrarian Question» *A.g.y.*, Vol. 3, s. 429-434

Kazancının çoğu sömürüdendir. Ayrıca, toprağını kiralayabilir, borç verebilir, endüstri ve ticaretle uğraşabilir.

3. *Orta Köylü:* Çoğu toprağının sahibidir. Gelirinin tümünü veya çoğunu kendi emeğiyle sağlar. Çoğunluk toprak kirası, borç faizi ödediğinden kendisi sömürülür. Genellikle işgücünü satmaz.

4. *Yoksul Köylü:* Az topraklı yada hiç topraksızdır, ama çok az tarım aracına sahıptir. Genellikle toprağı kiralar ve toprak kirası, borç faizi öder ve kendini belli bir ölçüde ücret karşılığı kiralar.

5. *Tarım İşçisi:* Kuralca, hiçbir toprak ve tarım aracına sahip değildir. Bazılarının çok küçuk toprağı ve çok az tarım aracı vardır. Geçiminin tümünü veya büyük bir kısmını işgücü satarak sağlar(6).

Görüldüğü gibi, henüz kapitalist ilişkilerin egemen olmadığı ve prekapıtalist üretim ilişkılerının varlığını sürdürduğu tarım kesimleri üzerındeki bu ayrı çözumlemeler, kırsal sınıf yapısı konusunda şu türlü bır ortak modelde birleşmektedir:

1. *Tarım İşçileri:* Kapitalist tarım işletmelerinde (Lenin) veya (derebeylik köylülerinden farklı bir koşulda) derebeylerin topraklarında (Engels) çalışan, hiçbir üretım aracına sahip olmayan (Mao) ve işgüçlerini satarak geçinen (Lenin) ücretlı ışçilerdir.

2. *Yoksul Köylü:* Engels'in ortakçı, Lenin'in «yarı proleter yada yarı köylü» dediği, kısmen başkalarının toprağını kiralayan (Engels), kısmen de ücretli işçilik yapan (Lenin) genellikle hiç topraksız (Mao) köylüdür.

3. *Küçük Köylü:* Genellikle sahip olduğu yetersiz küçük toprak parçalarını işleyen ve işgücü kiralamayan (Lenin) çok duşuk gelirli köylülerdir.

4. *Orta Köylü:* Engels'te görülmeyen bu tip, çoğunluk toprağının sahibi olan ve gelırini genellikle kendi emeğiyle sağlayan (Mao), ama ücretli işgücu kullandığı (Lenin) ve aynı zamanda kira ve faiz ödediği için (Mao) sömüren ve sömürülen bir sınıftır.

5. *Zengin Köylü:* Toprak ve yeterli üretim araçları bulunan (Mao), işletmelerınde kendıleri de çalışan, ama çok sayıda işgücü kiralayan kapıtalist işletmelerdir (Lenin).

6. *Toprak Ağası:* Çalışmaya katılmadan tarım ışçisi çalıştıran (Engels, Lenin, Mao) soylular (Engels, Lenin, Mao) veya büyük toprak sahiplerıdir (Engels, Lenin).

İşte bu modelden yararlanarak ve belli değişikliklerle Türkıye'de kır kesimindeki sınıfsal yapıyı oluşturan tabakaları, içinde bulundukları mülkıyet ılişkilerinden kalkarak, nicel buyüklük ve toprak etkınlikleri ile birlıkte belirleyebilmek olanaklıdır (Bu konudaki tablo için kitaba bakınız).

I. *Tarım İşçileri:* Kuralca hiç toprağı olmayan ve geçimini işçilikle sağayan köylülerdir. Bununla beraber,

(6) Mao Tse-tung: «How to Differentiate the Classes in the Rural Areas,» *Selected Works*, Vol. I, s. 137-139

çok küçük toprağa ve yetersiz ve çok az üretim aracına sahip olmaları da olanaklıdır.

Türkiye'de tarım işçileri özellikle temelce tarımsal teknolojideki gelişmelerin ürünüdür. Gerçekten daha önce de belirtildiği gibi, tarımsal makinalaşma geniş işletmelere ihtiyaç gösterdiği için işletmelerin büyüklüğü artarak yoğunlaşmalarını gerektirir. Tarımsal işletmelerin genişleyerek büyümesi, genel olarak ortakçı ve kiracıların ve hatta küçük toprak sahiplerinin mulksüzleşmesi anlamına gelir. Böylece tarımsal teknoloji değişiklikleri tarımda yoğun olan gizli işsizlığı açığa çıkarırken belli bir kırsal nüfusun topraktan koparak özgürleşmesi, yani işsiz kalarak kendisini ücret karşılığı kiralayacak bir özgür işgücü durumuna gelmesine yolaçar.

Bu yolda açığa çıkan nufus, ya içgöçler yoluyla kente yönelerek tarım kesiminden ayrılmak zorunda kalacak, yada yine makinalaşmayla birlikte başlayan, özellikle endüstri bitkileri üretimindeki monokültürün ihtiyaç duyduğu işgücünü karşılayacaktır.

Ayrıntılı bir şekilde açıklandığı gibi, 1950'lerden sonra Türkiye'de görülen değişme süreci de aynı doğrultuda olmuştur. Tarımsal teknolojideki köklü değişmeler, ozellikle traktör sayısında görülen hızlı artış sonucu mülksüzleşen köylüler, bir yanda büyuk kentlere yönelenler tarım dışı kesimlerde işgücünü değerlendirmeye çalışırken, bir yandan da genişleyen veya yoğun tarıma geçen işletmelerin ihtiyaç duyduğu şüphesiz topraktan kopan ışgücü miktarından daha az emeği ücret karşılığı karşılamaya başlamışlardır. Böylece beliren nüfus dinamiği sonucu, tarımsal işgücü, özellikle işletmelerin yoğunlaştığı kesimlerde dönemsel veya kalıcı olarak yönelmeye başlamıştır.

Tarımsal üretim işlerinin yılın belli mevsim ve aylarında yoğunlaşmış olması, tarım işçilerinin işin süresi bakımından farklılaşmasına yolaçmaktadır. Gerçekten bazı işçiler bütun bir üretim yılı işletmede çalışan sürekli işçi durumundayken, bazıları da yılın belirli bir döneminde, uğraşıların en yoğun olduğu sıralarda işletmede çalışan geçici gündelikçi veya mevsimlik işçi niteliğindedir.

Sürekli işçiler arasında en karakteristik olanları yıllıkçılardır. Bunların çeşitli bölgelerde taşıdığı adlar; hizmetkar, çiftçi, yanaşma, bekar, çoban, veya kahya, uşak, tutma, beylik, azap v.b.'dır. Değişik adlar taşımakla birlikte hepsinin ortak özellıği, çoğunluk yıllık iş sözleşmeleriyle tutulmuş ücretli işçi olmalarıdır. Türkiye'de işletmelerin ana işgücü ihtiyacı bu işçilerce karşılanmaktadır(7).

Geçici işçilere gelince, bunlar ilk planda gündelikçi ve mevsımlik işçi olmak üzere iki grupta ele alınabilir:

Gündelıkçi işçiler, işlerin yoğun olduğu sıralarda, özellikle orta büyüklukteki işletmelerce kıralanan ve günübirliğine veya daha uzun bir süre çalışan işçilerdir.

Örneğin, Erzurum'da rastlanan çobanlar; özellikle şe-

(7) S. Aksoy : *Toprak Reformunun Hukukı Esasları*, s. 118-119

ker pancarı tarlalarında hasat zamanı kadınlı-erkekli-çocuklu günübirlik çalışan tarım işçileridir.

Mevsimlik işçilerse, yerel ve göçmen olmak üzere ikiye ayrılabilirler. Yerel işçiler hasat zamanlarında yakın çevrelerden gelen ve mevsimlik olarak sanat ve gün başına veya işin birimine göre ücret alan işçilerdir. Diğerleriyse, bölgeden bölgeye belli mevsimlerde bekar veya ailesiyle birlikte göçen tarım işçilerıdir(8). Bunları özellikle endustri bitkilerinin yetiştirildiği ve belli mevsimlerde büyük bir işgücü talep eden Çukurova ve Ege bölgelerinde çok yaygındır. Bu bölgelere, ilkbahar ve yaz aylarında pamuk çapa ve toplaması için komşu bölgelerden kitleler halinde mevsimlik işçiler gelir. Zeytin, üzüm, tütün gibi alanlarda da mevsimlik işçi kullanılır(9).

Mevsimlik işçiler, yılın büyük bir kısmını köylerinde geçiren yarı işçilerdir. Bu durum, onların, çalışma koşulları, süresi ve ücretler bakımından daha da ezilmesine yolaçan ilkel bir iş aracılığı sisteminin doğmasına yolaçmıştır. Mevsimlik işçilere, söz konusu koşullar elçi, çavuş, dayı gibi adlarla anılan aracılarla daha önceden kabul ettirilir. Bu aracılar eliyle belli bir çiftçiye bağlanan tarım işçisi, köyünden işlerine -kimi aracıların sağladığı araçlarla- taşındığından, artık pazarlık gücünden yoksundur(10).

İş Kanunu'nun kapsamı dışında tutulan ve bu yüzden kişisel olduğu kadar toplu pazarlık olanağından yoksun bulunan tarım işçileri, her türlü sosyal güvenlikten uzak, tarım işverenleri ve aracıların gerçek sömürüsünün konusudur.

Türkiye'de tarım işçilerinin nicel büyüklüğüne gelince, hızlı teknolojik değişikliklere ve tarımsal makinalaşmaya paralel olarak hızla arttıkları söylenebilir. Bununla birlikte tarım işçilerinin sayıları konusunda eldeki veriler yetersiz ve tutarsızdır:

1950 tarım sayımında kazanç için giden işçiler başlığı altında verilen sayı 741.000'dir. Ama bunların önemli bir kısmının mevsimlik tarım işçisi olduğu kabul edilebilir(11). Aynı tarım sayısı, 2.732.391 köylü aileden 410.000'inin çiftçilik yapmadığını belirttiğine göre(12), bu sayının sürekli tarım işçilerini, gösterdiği varsayılabilir.

İstatistik yıllıklarında, tarım kesiminde 15 ve daha yukarı yaşlardaki etkin nufus içinde ücretli işçilerin sayısı 1955 için 228.568, 1960 içinse 651.800 olarak gösterilmektedir(13).

Öte yandan Köy İşleri Bakanlığı tarafından 1964'ten beri yayınlanmakta olan ve şimdiye kadar yayınlanmış olanları 43 ili kapsayan Köy Envanter Etüdlerindeyse bu

---

(8) O. Türkdoğan. *Turkiye'de Köy Sosyalojisi'nin Temel Sorunları*, s. 81

(9) S. Aksoy; *A g.y.*, s. 119

(10) K. Boratav; *Gelir Dağılımı*, s. 129

(11) S. Aksoy: *A g y*, s. 121

(12) D.İ.E. *İstatistik Yıllığı: 1960-62*, Yayın No: 460, Tablo. 231

(13) D İ E · *Turkiye İstatistik Yıllığı: 1964-65*, Tablo: 68-69, Yayın No: 510

sayı daha da yüksektir. Bu verilere göre, toplam 2.391.574 çiftçi ailesinin 679.939'u tarım ışçisi durumundadır.

Oransal olarak dile getirmek gerekirse, 1952-1963 yılları arasında tarım ışçileri yaklaşık olarak % 8.6'dan % 17.2'ye yükselmiş bulunmaktadır(14). Türkiye'de kır kesimindeki yapısal değişikliklerin aşağı yukarı aynı eğilimi sürdüreceği varsayılırsa, köylü aileler içinde tarım işçilerinin gerek mutlak sayı, gerekse oransal olarak sürekli bir artış göstereceği açıktır.

2. *Yoksul Köylü:* Üretim biçimi bakımından Türkiye geri kalmış ve azgelişmiş bir kapitalist ülkedir. Bu gerilik, tarımda kapitalizm öncesi bazı ilişkilerde belirir. Bunların başında göçebe aşiret ilişkileri gelmektedir.

Gerçekten 250 mm.'den daha az yağış alan bir bölgenin bulunmadığı Anadolu'da göçebelik, genellikle 11. yüzyılından sonlarından başlayarak göç eden Turklerce sürdürülmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun son yuzyıllarında Batı Anadolu'da Yörüklere rastlanmaktadır. Yörüklerin göçebelik alanları daha darken sayıca daha kalabalık olan Türkmenler daha genis bir alanda, bazan Suriye ve İran'a geçecek şekilde yer değiştirmişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğu 16. yüzyılın sonlarında ve 17. yüzyılın ilk yarısında göçebeleri belli yerlere yerleştirmek istemiş ve bu yüzden parçalanarak dağılan Türkmenlerin bir kısmı Batı Anadolu'ya göçmuş, yanı yörüklerin yaşadıkları alanlarda göçebeliğe devam etmiş, bir kısmı da Suriye ve İran'a geçmiştir(15).

Osmanlı Devleti'nın, 16. yüzyılda köylünün ekili topraklarını hayvanlarına çiğneterek ürünlerine elkoyan göçebeleri yerleşik hayata zorlaması yanında(16) 19. yüzyılda Batı Anadolu nüfusunun yoğunlaşması ve göçebelerın eski kışlakları olan çukurovalarda tarım hayatının gelişmesi, göçebelik koşul ve olanaklarını kısıtlamıştır. Bu yüzyılda Batı Anadolu'nun bır çok göçebeleri güneye göç ederek Toroslarla Akdenız kıyıları arasında yeni göçebelik alanları araştırmışlardır.

Bugün Batı ve Güney Anadolu'da rastlanan göçebelerin sayıları geçen yuzyıllara oranla çok azalmış durumdadır. Çok dağınık ve hızla toprağa yerleşme süreci içinde olan bu göçebe toplulukların nüfusca 50.000'e vardığı tahmin edilebilir(17).

Bununla birlikte, hayvancılıkla geçimini sürdüren bu göçebe toplulukların bir yandan Orman ışletmeciliğinin gelişmesiyle yaylaklardan, bır yandan da nüfus artışı, tarımsal ürün ve teknolojideki değişikliklerle kışlak ve otlaklardan yoksun kalmaları, yerleşik bır hayata geçmele-

---

(14) K. Boratav bu oranı en az % 10 olarak hesaplamaktadır. *A.g.y.*, s. 139

(15) Sami Öngör «Ortadoğu Ülkelerinde Göçebe Hayatın Bugunku Şartları ve Goçebe Nufusun Sedentarizasyonu», *S.B.F.D.*, c. XIX, No: 1, s. 158-159

(16) Cengiz Orhonlu: *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretleri İskan Teşebbüsü*, s. 440

(17) S. Öngor: *A.g.y.*, s. 159

rine ve çoğunluk tarım işçisi olarak geçimlerini sürdürmelerine yolaçmıştır.

Doğu Anadolu'ya gelince, bu bölgede göçebelik Batı Anadoluya oranla bugün daha önemlidir. Ama, burada da çevredeki nufus artışıyla birlikte hareket alanının daralması, yaylak ve kışlaklara çok büyük kira bedellerinin ödenmesi gibi dış ekonomik ve sosyal baskılar aşiretleri yerleşmeye doğru zorlamıştır(18).

Bunlardan başka, yine günümüzde, Kuzey Anadolu'da Doğu Karadeniz kesiminde, yazın sürüleriyle birlikte yüksek otlak kırda oba denilen yerleşme merkezleriyle, kışın da «çenik» adı verilen denize yakın derin vadi ve yamaçlarda kurulmuş yerleşme merkezleri arasında yer değiştirerek yaşayan yarı göçebelere rastlanmaktadır(19).

Görüldüğü gibi, göçebelik Türkiye'de aşağı yukarı kaybolmak üzere olduğundan, sistemin önemli ilişkisi sayılamaz.

Bununla birlikte göçebe aşiretleri «toplum dışı yaşayan»(20) topluluklar olarak nitelemek yerinde olmayacaktır. Geleneksel yapılarını son yıllarda değiştirmeye başlayan Doğu aşiretlerinde bile, önceden «çerçilik» kurumuyla dış ekonomik ilişkilerini sürdüren kendine yeterli göçebe ekonomisi, pazara açılmış, göçebe, artan ürünü değerlendirmek üzere kasaba tüccarıyla ilişki kurmuştur(21).

Öte yandan yine Güneydoğu Anadolu'da göçebe Barak Türkmenleri üzerinde yapılmış bir araştırmadan giderek toprağa yerleşme sürecine girmiş bu göçebelerin, baharla birlikte çadırlarını kentlere yakın yörelere kurarak yağ, süt, peynir, yoğurt v.b. gibi hayvan ürünlerini en yakın pazarda tüccara sattıkları görülmektedir(22).

Sonuç olarak ülkemizde göçebe üretim ilişkilerinin oransal öneminin azlığı bir yana, giderek kaybolmakta olduğu görulmektedır.

Kır kesiminde, kapitalizm öncesi ilişkiler olarak nitelenmekte olan üretim ilişkileri, asıl topraksız yoksul köylünün genellikle içinde bulunduğu ortakçılık sistemidir.

Yoksul Köylüler önce, az topraklı ve topraksız köylülerdir. Genellikle doğrudan doğruya toprağını işlemeyen toprak ağalarının(23) işletmelerinde kiracılık veya ortakçılık yoluyla geçimlerini sağlarlar.

Kiracı ve ortakçı olarak çalışan köylüler, bazan bütün bir yıllık tarımsal ürünü, kira bedeli ve borçlarına karşılık toprak sahibine vermek ve yeniden ağır koşullar altında borçlanarak geçimini sağlamak zorunda kalır. Bu bakımdan ulkemizde, kıracı ve özellikle ortakçı olarak ça-

---

(18) İsmail Beşikçi: *Doğuda Değişim ve Yapısal Sorunlar* (Göçebe Alıkan Aşireti)
(19) S Öngor: *A g y*, s 160
(20) K. Borata: ; *Gelir Dağılımı*, s. 121. not.
(21) İ. Beşikçi: *Doğu Anadolunun Düzeni*, s. 139
(22) Nedım Atilla. *Guneydoğuda Yerleşik Turkmenlerle Göçebe Turkmenler Arasındakı Sosyal Yapı Farklılıkları.* (Sosyoloji Bolumu Bitirme Tezi), s. 24-25
(23) İ Beşikçi; *A.g y*, s. 90

lışan köylülerin, kır kesimindeki en yoksul tabakayı oluşturdukları bilinen bir gerçektir(24).

1) *Kiracılık:* Önceden de belirtildiği gibi, bu, üreticinin, ürün miktarına bağlı olmadan toprak sahibine nakdi veya ayni götürü bir kira bedeli ödediği sistemdir. Kiracılık üreticinin ürünü paylaşmak yerine götürü bir kira ödeyerek sömürüldüğü bir ilişkidir(25). Bu tür kiracılık, daha çok büyük merkezlere yakın sulak bahçe topraklarıyla hazine topraklarında geçerli bir sistemdir(26).

Bununla birlikte, istatistik verilerden, tarımda kiracılıkla geçinen topraksız köylü ailelerin, sayıca, toprağın bütününü kiraya veren küçük toprak sahiplerinden daha az olduğu anlaşıldığına göre, kıracılığın, günümüz Türkiye'sinde daha çok, büyük ve orta köylülerin işletmelerini genişletmek için başvurdukları bir yol olduğu görülmektedir.

2) *Ortakçılık:* Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da görülen ve Türkiye'de «zatı işletmecilik»ten sonra en yaygın olan işletme biçimidir. Ürünün, mal sahibiyle üretici arasında belli bir oranda paylaşılması ortakçılığın en belirgin özelliğidir.

Genellikle tarla tarımında uygulanan ortakçılıkta, toprak sahibi, toprakla birlikte, bina, canlı ve cansız demirbaş ve bir kısım işletme sermayesini de ortakçıya vermektedir.

Ortakçılıkla işletilen işletmeler, ortaklar için belli bir yerde toprak sahibince yaptırılan binalarla bir köy altı yerleşme özelliği göstermektedir. Bu binalara yerleşen ortakçılar, kendilerine verilen toprak parçaları üzerinde ayrı birer küçük işletme biçiminde çalışırlar. Yönetim işlerinin düzenlenmesi ve ortakçıların denetlenmesi için mal sahipleri veya adamları, işletme merkezinde oturur.

Bu sistemde, mal sahibiyle ortakçı arasında herhangi bir anlaşma yoktur. Ortakçılık, genellikle bir üretim yılı için yapılan ve her yıl harman mevsimi sonunda yenilenen artık ve garantisiz bir sözleşmeye dayanır(27).

Ortakçılık, ürünün paylaşılmasına, toprak sahibiyle ortakçının masrafları üstlenmesine ve toprak sahibinin işletme yönetimine katılmasına göre, Türkiye'de bölgeden bölgeye ve hatta aynı bölge içinde, büyük değişiklikler göstermektedir. Bunu, sistemin çeşitli bölgelerde farklı adlar taşımasından da anlamak olanaklıdır. Bu işletme biçimine, Trakya ve Marmara bölgesinde yarıcılık, Orta ve Güneydoğu Anadolu'da ortakçılık, yevracılık(28), Doğu ve Güneydoğudaysa yarıcılık icare, cariyek ve marabacılık adları verilmektedir.

a) *Yarıcılık:* Yarıcılık, ortakçılıkta temel olmuştur. Bu işletmecilik biçiminde, mal sahibi, toprak, bina, tohum, bazı durumlarda borçlandırma yoluyla işletme ser-

(24) S. Aksoy. *A g y*, s. 124
(25) K. Boratav: *A g.y.*, s. 124
(26) İ. Beşikçi: *A g y*, s. 90
(27) İ. Beşikçi: *A.g y.*, s. 90-91
(28) S. Aksoy: *A.g.y.*, s. 124

mayesi sağlamaktadır. Diğer tarım araçları emek ve harcamalar ortakçıya aittir. Üretim sonunda elde edilen ürün, tohum çıkarılmadan mal sahibi ve ortakçı arasında yarı yarıya bölüşülduğu için bu biçim «yarıcılık» olarak adlandırılır.

Tarla demirbaşı olarak kabul edilen nadas, ortakçıya nasıl verilmişse, anlaşma sonunda aynı durumda geri alınır. Saman konusundaysa, hayvanların ihtiyacına yetecek kadar saman ayrıldıktan sonra kalanı verilir. Ortakçıya girişte bir miktar para yardımında bulunulmuş veya borçlandırma yoluyla işletme sermayesi verilmişse, ödenmesi için süre belirlenir(29).

Bu sistemde, mülk sahibi tarafından ortakçıya, ürününü anbara taşıtma ve inşaatta çalıştırma gibi angaryaların da yüklendiği anlaşılmaktadır.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde uygulanan «gedik» ve ok sisteminde, ortakçıya verilen toprağın nadasa bırakmak ve ekilmek üzere ikiye ayrılmasıyla nadas ve ekim işlemi daha çok kontrol altına alınmıştır. Bu sistemde, yarıcılara verilen toprak, toprağın niteliğine ve çiftlik merkezine uzaklığına göre ok adı verilen ana parçalara ayrılmış ve ortakçı aileye ortalama 400 dönümü geçmemek üzere bir parça toprak bırakılmıştır(30).

Batı Anadolu'daysa ortakçılık sisteminin Doğu'ya oranla bazı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Önce işletme binasının ortakçının malı olduğu durumlar vardır. İkinci olarak tarla ve traktörün de ortakçının malı olduğu durumlara rastlanmaktadır. Hasat zamanı yapılan harcamalar çıkarıldıktan sonra ürün bölüşülür.

b) *İcare:* Daha çok Doğu Anadolu'nun kuzey kesimlerinde rastlanan bu sistem, tohumun üreticiye bırakılması bakımından yarıcılıktan ayrılır.

Bu sistemde toprak ve işletme binaları dışında, kiracı, bütün diğer tarım araçlarını, tohum ve işletme giderini üstlenmiş durumdadır. Bu bakımdan, kiracılıkta, mal sahibinin üretim süresiyle ilgisi en aza inmiştir. Bununla birlikte kiracılık şeklindeki bu işletmeciliğin süresi mal sahibinin iznine bağlıdır. Ekilecek tohumu ve tarım tekniği bakımından üretici özgürdür. Bu özelliklerinden dolayı icare, kiracılıkla ortakçılık arasında bir sistemdir. İcare sisteminde, mal sahibinin payı, toprağın verimliliğine göre, ürünün 1/5 ile 1/10'u arasında değişir.

Vergi mal sahibi tarafından ödendiği için, kimi durumda, kira karşılığı ürünün dışında tapu hakkı denilen ve vergi karşılığı olan 1/20'lik bir ek ürün alınır(31).

İcareyle çalışan köylünün, ortakçıya oranla, mal sahibine olan kişisel bağımlılığı daha azsa da, yine de bazı angaryalarla yükümlü olduğu görülmektedir. Örneğin, Doğu'da görüldüğü gibi, yılda bir iki gün mal sahibi için çalışma yada iki erkek gündeliği ödemek, ağaya konuk hakkı olarak bir oğlak vermek, konuk odasında yakılmak üze-

(29) İ. Beşikçi: *Doğu Anadolu'nun Düzeni*, s. 91-92
(30) İ. Yasa: *A.g.y.*,
(31) İ. Beşikçi: *A.g.y.*, s. 92

re odun getirmek yada ücretini ödemek zorunluluğu vardır(32).

c) *Cariyek* (dörttebir): Yarıcılıkla icare sisteminin birleştirilmiş biçimi olan ve çoğunluk Diyarbakır yörelerinde rastlanan bu yerel işletmecilığe göre, toprak ve tohumun yarısı mal sahibinin, dığer yarısı ve araç ve gereçler ortakçınındır. Elde edilen ürunün 1/4'ünü mal sahibi, 1/4'ünü de ortakçı alır. Dığer yarının 1/4'ü kıra bedelidir. Geriye kalan da tekrar ıkiye ayrılır(33).

d) *Marabacılık:* Bu sistemde her türlü tarım aracı (toprak, öküz, çift-çubuk ve tohum) mal sahibinin, yalnız emek marabanındır(34). Elde edilen urünün 2/3 veya 3/4'ü mal sahibine aittır. Maraba mülk sahıbinin kişisel bütün hizmetlerini de yapmakla görevlidir. Bu bakımdan Marabacılık, bir tür tarım işçiliğıdır(35).

Görüldüğü gibi, kiracılık ve ortakçılık sistemiyle çalışmakta olan çiftçi aileler, her türlü kanun ve hukuk garanıtsinden yoksun durumdadır. Türkiye'de toprak sahibıyle kıracı ve ortakçı arasındaki bağlar, butünuyle istem özgurluğü kuralına bağlanarak Borçlar Kanunu'nun «Hasılat Kırası»yla ilgili hükümleri bu konuda yeterli sayılmıştır. Kiracı ve ortakçının hakları, sözleşme süresi, kira bedeli veya ortakçılık payı v.b. gibi temel ılişkiler, bütünüyle bölgesel gelenekleri ve karşılıklı anlaşmalara bırakılmıştır. Kiracı ve ortakçının sözleşme koşullarını toprak sahıbıyle eşit ve özgür bir biçimde koyamıyacağı düşünülürse, bu istem özgürlüğü ilkesinin kiracı ve ortakçı aleyhine işleyeceği açıktır(36).

Gerçekten hiçbir kanunda ifadesini bulamamış olan bu işletme biçimleri, toprak sahibinin koyacağı tek yanlı töresel kurallara bağlıdır. Bu durum, zaten çok az olan artık-ürünün bütünüyle toprak sahibi tarafından değerlendirilmesıne ve köylünun sömürülmesine yolaçmaktadır(37).

Daha önce de belirtildiği gibi, yoksul köylünün çoğunluk içinde bulunduğu ortakçılık ilişkileri, tarım teknolojisindeki değışmeler ve hızlı makinalaşmayla birlikte ortadan kalkmaya başlamıştır.

Gerçekten tarımda makina gücünün kullanılmaya başlamasıyla, o zamana kadar geniş topraklarını küçük aile işletmeleri biçiminde ortakçı ailelere işleten ve önemli bir kısmı kasaba ve kentlerde oturmakta olan toprak sahipleri(38) doğrudan doğruya işletmesinin yönetimini ele alarak ortakçıları topraktan koparmış ve özgür işgücü haline gelen köylüler ya kasaba ve kentlere göç etmiş

---

(32) İ. Yasa: *A g y*, s. 155
(33) İ. Beşıkçi: *A g y.*, s. 93
(34) O. Turkdoğan. *A g y.*, s 81
(35) İ. Yasa: *A.g y*, s. 155-156
(36) S. Aksoy: *A.g y.*, s 123-124
(37) İ. Beşikçi: *A g y.*, s. 89-102
(38) S.B F.'ince yürutulen araştırmaya göre, tarımsal makinalaşmadan sonra çiftçiliğe başlayan aıele in % 61,4'u, daha önceden köyde değil, kasaba ve kentlerde oturmaktadır. *Türkıye'de Zıraı Makinalaşma*, s. 121

yada çoğunlukla tarım kesiminde kalarak ücretli tarım işçisine dönmüştür.

Başka bir deyimle, tarımsal makinalaşmayla birlikte toprakların genişleyerek yoğunlaşması süreci, aynı zamanda ortakçı köylülerin, yoksul köylülerin mülksüzleşerek özgurleşmesi ve kişisel bağımlılık ilişkilerinden kurtularak özgur bir emekçi ücretli bir işgücü olma sürecidir.

Aynı durum, sahibi tarafından doğrudan doğruya işletilen küçük toprak parçaları için de söz konusudur. Yoksul köylünun işgücunü değerlendirecek nitelikte olmayan bu toprak parçaları, kiralanma, borçlanma gibi yollarla, genişlemek ihtiyaç ve eğiliminde olan orta ve büyük işletmeler tarafından yutulmaktadır. Bu bakımdan, kır kesiminde bir sosyal kategori olarak yoksul köylünün, tarımsal teknolojının gelişme eğilimi içinde varlığı ortadan kalkacak ve tarım işçisine dönüşecek bir tabaka olduğu söylenebilir.

Yoksul köylünün, çiftçi aileler içindeki oransal ağırlığına gelince, bu kategorinin 1952 yılında toplam ailelerin % 28.0'ini oluştururken, 1963'te % 33.6'ya yükseldiği görülmektedir. Bu durum, bir yandan yoksul köylünün mülksüzleşerek tarım işçisi niteliği kazandığını, öte yandan küçük ve orta işletmelerin çeşitli nedenlerle ve büyük bir hızla parçalanarak yoksul köylü işletmelerine dönüştüğünü göstermektedir. Başka bir deyimle küçük ve orta köylülerin yoksul köylüye dönüşme süreci, yoksul köylünün tarım işçisine dönüşme sürecinden çok daha hızlıdır.

3. *Küçük Köylü:* Genellikle sahip olduğu küçük toprakları kendi ilkel tarım araçlarıyla işleyen, toprak kıralayabildiği gibi, toprağını kiraya da verebilen ve ancak kendi geçimini sağlayabilen (geçimlik) köylüdür. Yaratabildiği çok az artık-ürünü de özellikle tefeci ve aracılara kaptıran küçük köylü, ortakçılık ve kiracılıkla toprak işleyen «yoksul köylu»den sonra tarım işçisine dönüşmeye en yakın olan kategoridir.

Günümüz Türkiye'sinde, köylu ailelerin büyük bir çoğunluğu küçuk köylu durumundadır. Bunlar kendi toprağı üzerinde, herhangi bir işgücü kiralamadan aile üyelerinin emeğiyle üretimde bulunan ve kimi ücretli işçilik de yapan küçuk toprak sahipleridir. Küçuk köylü, kısmen de olsa, tarımsal girdilerden yararlanarak yoğun tarıma geçmek ve dolayısıyla belli bir üretim fazlası sağlamak olanağı bulamadığı durumlarda ilkece tüketim amacıyla üretimde bulunur. Bununla birlikte bütün ihtiyaçlarını doğrudan doğruya işlediği topraktan sağlayan ve pazarla hiçbir ilişkisi olmayan köylü tıpi, bugünkü Türkiye için hipotetik bir modeldır.

Bu bakımdan geçimlik işletme sahibi küçük köylü, tüketim ihtiyacının buyük bir kısmını kendi üretimiyle sağlayan, geri kalanını, üretmediği temel tüketim malları sağlamak amacıyla pazara sunan köylüdür. Bu küçük köylü tipi, çoğunluk, yaygın tarım kesimlerinde karşılaşılan bir kategoridir.

Tarımsal girdileri az çok kullanmak olanağı bularak ve endüstriyel bitki üretimiyle kısmen monokültüre geçerek yoğun tarım yapabilen küçük köylü de, pazar için üretim yapar durumdadır. Örneğin pamuk, zeytin, tütün, fındık v.b. tarımında küçük üretici bütün ürününü pazar için üretmektedir. Bununla birlikte, üretimin giderleri çıkarıldıktan sonra kalan gelir, yıllık tüketime ayrılır ve sermaye birikimi sağlayacak bir fazlalık kalmaz.

Her iki durumda da küçük köylü, kuralca, bir basit meta üretimi süreci içindedir(39).

Küçük köylü pazarla ilişki kurduğu anda sömürülme sürecine de girer. Kendisinin üretmediği tüketimin malları ve işletme giderlerini para olarak karşılayamadığı durumda küçük köylü bankalara ve önceden de açıklandığı gibi, çoğunluk tefecilere borçlanmak zorundadır. Pazar için üretimde bulunan küçük köylü, tüketim ihtiyaçlarını da geniş ölçüde borçlanma yoluyla karşılar(40).

Genellikle tüccar ve zengin çiftçilerden oluşan tefeciler, aşırı faizlerle borç verdikleri gibi, küçük köylüyü ipotek karşılığı da borçlandırırlar. Toprağın ipoteğini kaldıramayan köylü giderek mülksüzleşir ve böylelikle küçük işletmelerin tasfiyesi ve toprak yoğunlaşması süreci hızlanmış olur(41).

Özellikle küçük köylünün pazara yönelik üretimde bulunduğu yoğun tarım kesimlerinde yaygın bir nitelik taşıyan tefeciliğe ek olarak, aracılık kurumu da sömürüden payını almaktadır. Alacağına karşılık ürünü daha tarlada iken veya pazara sunulmadan ucuz fiyatla kapatan tefecinin aracıyla aynılaştığı durumlar yanında, küçük köylü, tüketiciyle arasına giren tüccar, ihracatçı gibi aracılar tarafından da büyük çapta sömürülmektedir. Küçük köylünün aracı tarafından sömürülme oranı, üretici olarak kendisine ödenen fiyatla tüketicinin ödediği fiyat arasındaki farktan, urun tuketiciye sunulana kadar eklenen değerin çıkarılmasından sonra kalandır.

Öte yandan, küçük üreticinin, üretim koşulları elverişsiz olduğu için, yani daha kötu toprakları daha ilkel araçlarla işlediği ve sermayeden yoksun olması nedeniyle ürunu yuksek fiyata malettığı için, pazar fiyatlarından normal ücretini karşılayacak bir pay alması olanaklı değildir(42).

Küçük köylü elverişsiz bir büyüklükte olan işletmesini genişletmek üzere bir miktar toprak kiralayabilmektedir.

Bununla birlikte, bunun tam tersi olan bir durum daha yaygındır. Toprağının tamamını kiraya veren küçük toprak sahipleri oldukça kalabalıktır. 1963 tarım sayımı-

---

(39) K. Marx: *Capital*, Vol. I; Basit mal uretimi, M.P.M. biçiminde formule edilebilen ve malın, tekrar mal satınalmak uzere pazara donuşmesidir.

(40) M B. Kıray: *Ereğli*. Koylulerın, tuketım mallarını genellikle kazalardakı bir tuccardan borçlanma yoluyla sağladıkları anlaşılmaktadır.

(41) İ. Beşikçi: *A g y*, s. 90

(42) S. Aksoy: *A.g y.*, s. 144-155

na göre, bunlar 104.000 ailedir, yani toplam köylü ailelerinin % 3'nü oluşturmaktadır. Toprağını kıraya veren kuçuk köyluler, ya kente göç ederek iş edınmiş olanlar, yada toprağını işletme olanağı bulamadığı için tarım işçisine dönüşmüş olanlardır.

Gerçekten, istatistik veriler, 20 dönümden küçük işletmelere sahip olanlar arasında kiraya verilen toprağın kiralanan topraktan daha fazla olduğunu göstermektedir. Orta, zengin ve büyük işletmelerde ise durum tam karşıt, yani kiralanan toprak kıraya verilenden daha çok olduğuna göre, küçuk köylü topraklarını kiralayanların topraklarını alanca genişletmek ihtiyacı duyan kapitalist işletmeler olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu da, tarımsal makinalaşmayla başlayan toprak yoğunlaşması (birikimi) ve bununla kapitalizm öncesi bazı ılişkılerin yerini kapitalist ilişkelere bırakması anlamına gelir.

Küçuk köylülerin Türkiye tarımında kapladıkları yere gelince, bunun giderek azalmakta olduğu görülmektedir. Gerçekten toprak yoğunlaşmasıyla birlıkte küçük işletmeciliğin giderek azaldığı ve mülkiyet durumu aynı da kalsa, kiralanma yoluyla yada borçlanma yuzünden el değiştirmesi nedeniyle daha büyük işletmelerce emildiği söylenebilir. Bunun sonucu olarak, kırsal sınıflar içinde küçük köylünün oransal ağırlığı düşmektedir. Örneğın bir kategori 1952 yılında köylü aılelerın % 28.8'ini oluştururken, 1963'te bu oran %22.7'ye düşmüştür. Bu da küçuk köylünün ya mülksüzleşerek özgür işgücu durumuna dönüştüğünü, yada toprakların parçalanmasıyla daha da küçülerek yoksul köylü statüsü kazandığını göstermektedir.

4. *Orta Köylü:* İlkece, sahip olduğu işletmesini daha iyi tarım araçları kullanarak işleten ve az da olsa işgücü kiralayan ve böylelikle belli bir üretim fazlası sağlayan köylüdür. Belli dönemlerde emeğini ücretli emekle desteklediği için, bir yandan sömüren, bir yandan da varlığını korumak için tarımsal girdiler ve sermayeye en fazla ihtiyaç duyduğu ve bunu çoğunlukla tefecilerden sağladığı için sömürülen bir kategoridir.

Gerçekten Türkiye'de tarımın ticarileşmesinin sonucu olarak ürün fazlasını sağlamak üzere yada kullanılan tarımsal araç ve donatımların maksimum verimliliği için toprak mülkiyetinin sınırlarını zorlayarak işletmesini genişletmek ihtiyacı duyan orta köylü şu iki durumla karşı karşıyadır:

a) Orta işletmeler ya miras yoluyla parçalandığı, veya ticari tarım bölgelerinde söz konusu girdileri sağlayamadığı veya bu nedenle borçlanma yüzünden kıralandığı v.b. için dığer orta ve büyük işletmeler tarafından yutulmaktadır.

b) Yada, belli bir yüzey genişlığine ulaşmak üzere, kiracılık, satın alma, işgal v.b. gibi yollarla büyümektedir.

Başka bir deyimle, yoğun tarımın ihtiyaç duyduğu girdileri sağlayacak toprak bırikimi yapabilme işini başaramayanlar, büyük işletmelerce özümlenmekte ve böylece

orta köylü ya toprağını kiralayarak veya toprağını elden çıkarıp mülksüzleşerek özgür işgücü niteliği kazanmaktadır.

Toprağın yoğunlaşmasını gerçekleştirenleriyse, büyüyerek zengin köylü tipine dönüşmektedir.

Bununla birlikte, orta işletmelerin çoğunluğunun genel eğilimi, ya büyük işletmeler tarafından ozumlenmek yada çeşitli nedenlerle parçalanarak küçülmektir.

Türkiye'de tarım teknolojisindeki değişmeyle gelişmek üzere tarımsal girdilerden yararlanmak zorunda kalan orta köylü, bir yandan bu girdileri sağlamak üzere duyduğu sermaye ihtiyacı yüzünden tefecilerin, belli bir artık üretim yaratarak pazarladığı için de aracıların en yoğun sömürü konusu olan kategoridir.

Orta işletmeler, artık üretimin önemli bir kısmını borç faizi yüzünden tefeciye, pazarlama olanaksızlığından da aracıya kaptırdığı için genellikle soz konusu girdiler için gerekli sermayeden yoksun kalmakta ve böylece bu sermayeye sahip işletmelere katılmaya zorlanmaktadır.

Bu bakımdan, 1952-1963 yılları arasında orta köylünün oranında önemli bir azalma olmuş, toplam köylü aileler içindeki oranı %29.4'ten, %22.5'e düşmuştür. Bu durum Turkıye'de kır kesiminde değişme sureci içinde en kısa sürede tasfiye edilen kategorinin orta köylü olduğunu ve sınıfsal yapıda ana katmanların ortadan kalkmasıyla çok belirgin bir kutuplaşmanın belirdiğini göstermektedir.

Görüldüğü gibi, günumüz Türkiye'sinde kır kesiminde gerek aile sayısı, gerekse işlenen toprak alanı bakımından en yaygın kategori -çok hızlı ve köklü bir değişme süreci içinde bulunmakla birlikte- küçük ve orta köylülüktür. Bu iki kategorinin toplam köylü aileler içindeki yeri %45.2, kontrol edilen topraklar içindeki payı ise %64.97 dir.

Bu bakımdan adı geçen kategorilerin içinde bulundukları sınıfsal çelişkinliği belirlemek, genel olarak Turkiye tarımında üretim ilişkilerinin niteliğine aydınlık getirmek olacaktır.

Belli bir oranda üretim fazlası sağlamakla ve orta köylüde bir birikim olanağı bulunmakla birlikte, bu tabakaların ana özelliği, genellikle ailenin kendi üretim araçlarıyla ve doğrudan doğruya çalışarak tüketim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üretimde bulunmasıdır.

Bu yüzden bu kategorilerin köylunün kendi toprağında ve kendi tarım araçlarıyla uretimde bulunması bakımından sermaye-emek çelişkisi içinde olmadığı ve üretilen malın, sonunda çoğunluk yine tüketim malları satınalmak amacıyla paraya dönüştürülmesi bakımından da mal (meta) üretim süreci içinde bulunmadığı söylenebilir. Bu nedenle de, Türkiye tarımında egemen çelişkinin emek-sermaye çelişkisi olmadığı sonucuna varılabilir(43).

Bununla birlikte, adı geçen kategoriler hızla ve ço-

(43) Muzaffer Erdost: «Türkiye'de Feodalizm Var mı?» *Türk Solu*, sayı: 80

günlukla mülksüzleşme yada kapitalist işletmelere dönüşme doğrultusunda olmaları bir yana, tarımda küçük ve orta üreticinin tarım işçisinden, ücretli emekçiden farklı bir biçimde sömürülmesi, emek-sermaye çelişkisi içinde bulunmadıkları anlamına gelmez. Köy-kent karşıtlığının açıkça belirdiği Türkiye'de, küçük ve orta köylünun temel sömürülme biçimi, belirtildiği gibi, tefecilik ve aracılıktır. Bunlar küçük üreticinin yarattığı üretim fazlasının önemli bir kısmının para olarak sermaye tarafından ele geçirilme yollarıdır. Bu bakımdan, temel çelişkinliğin niteliği üretim fazlasının ele geçirilme yoluna bağlı bulunması ve küçük ve orta köylu durumunda bunun para olarak sermaye olması, son çözümlemede, tarımda küçük ve orta üreticinin emek-sermaye çelişkinliği içinde bulunduğunu gösterir.

Gerçekten Fransa'da Napoleon'un 1851 hükümet darbesini hemen önceleyen dönemlerde küçük işletme mülkiyetinin yaygınlaştığı kır kesiminde köylülüğü çözümleyen Marx'a göre:

«Köylü sınıfı, yeni yıkılmış olan toprak arıstokrasisine karşı yaygın bir tepkidir. Küçük toprak mulkiyetinin Fransa kırında saldığı kökler, feodalizmi bütün beslenme kaynaklarından yoksun bırakmıştır. Toprak sınırları, eski derebeylerden gelebilecek herhangi bir beklenmeyen saldırıya karşı, burjuvazinin doğal desteği olmuştur.

«Ama 19. yüzyıl boyunca feodal derebeylerinin yerini kent tefecileri, toprakla birlikte giden feodal yükümlülüğün yerini ipotekler, soylulara ait toprak mülkiyetinin yerini ise *burjuva sermayesi* almıştır. Artık köylünün küçük işletmesi, sadece, kapitaliste, topraktan kâr, faiz ve kira sağlama olanağı veren bir araçtır. Küçük işletme mülkiyeti bu sermayenin kölesi olma süreci içinde Fransız ulusunun büyük bir kitlesini mağara insanlarına çevirmiştir.

«Napoleon Kanunları, bir zorla elkoymalar, zorunlu satışlar ve zorunlu açık artırmalar kanunudur.

«Bu yüzden köylülerin çıkarları artık, burjuvazinin çıkarlarına, sermayeye uygun düşmemekte, tersine ona karşı olmaktadır. Bu bakımdan, köylüler, görevi burjuva düzenini yıkmak olan *kent proletaryası*nda doğal müttefik ve önderlerini bulmuşlardır(44).»

Görüldüğü gibi Marx, tefecilik, ipotek borçları v.b. gibi yollarla sermaye tarafından sömürülen küçük ve orta köylülerin, sınıfsal çıkarları bakımından sermayeye karşı ve kent proletaryasının doğal «müttefiki» olduğunu belirtmektedir.

Kısaca, tefecilik, aracılık v.b. gibi yöntemlerle para olarak sermayenin en yoğun sömürü konusu olan bu kategorilerin, içinde bulundukları değişme dinamiği de göz önüne alınarak, burjuva sermayesiyle çelişkin bir durumda oldukları söylenebilir.

---

(44) K. Marx. *The 18 th Brumaire of Louis Bonaparte*, s. 127 - 128

sultan galiyev, b. ömerov ve
r. şakirbeyov'un kalemlerinden

mustafa suphi üzerine iki belge

Bundan tam elli yıl önce, 28 Ocak 1921 tarihinde Trabzon'da burjuvazinin kiralık kaatilleri tarafından 14 mücadele arkadaşıyla birlikte öldürülen Turkiye Komünist Partisi Lideri Mustafa Suphi'nin mücadeleli hayatı ve nasıl öldurulduğu hâlâ birçok yönleriyle karanlık kalmış olan ve yeni yeni belgelerle aydınlatılması gereken önemli bir konudur. Alçakça ve vahşice oldürülen Mustafa Suphi hakkında, Turkiye'de hiç yayınlanmamış iki belgeyi okurlarımıza sunarak ANT, Türkiye proleter sosyalist mücadelesinin bu ilk büyük savaşçısının hayatına ışık tutmaktadır. Birinci belge, Tatar Bolşevik Lideri Sultan Galiyev **tarafından yazılmış ve NARKOMNAK'ın Dergisi Zizn Nasyonal Hostey (Milliyetlerin Hayatı)'in 16.7.1921 tarihli 14(112). sayısında** «Mustafa Suphi i ego Rabota» (Mustafa Suphi ve Yapıtı) **başlığıyla yayınlanmıştır. Ikinci belge ise, Özbekistan'ın başkenti Semerkant'ta** B. Ömerov ve R. Şakirbeyov **tarafından Mustafa Suphi'nin 80. doğum yıldönümü dolayısıyla yazılmış ve Rusça çıkarılan «Leninskiy Put» Gazetesi'nde 1963 yılında** «Ateşli Devrimci» **başlığıyla yayınlanmıştır.**

belge I:
MUSTAFA SUPHİ VE YAPITI

«HIÇ kimse kendi ülkesinde peygamber değildir» diyen haklıydı. Türk komunistlerının lıderı Mustafa Suphi, kör, karanlığa atılmış, gözu dönmüş bir kalabalık tarafından işkence edıldığı, sonra da Karadeniz'e atıldığı bır kentte doğmuştur. Trabzon O nun doğduğu kenttir. Orada doğdu ve çocukluk yıllarını orada geçirdi. «Buyük» bır paşanın hizmetında bır bölge memuru olan babası, ona, sultanın ismini taşıyan yüksek bır devlet lisesinin kapısını açtı. Ama kader ona başka bır mevki hazırlıyordu. Üniversite öğrenımını Turkıye'de bitirdıkten sonra, M. Suphi Paris'e gidip Hukuk Fakültesi'ne yazıldı. İki yıllık öğrenimden sonra Türkiye'ye döndü ve «İstanbul Ticaret Mektebı Âlisı»nde ekonomi politık öğretmeni oldu.

Emperyalist dünya savaşı yıllarında, «İttihad ve Terakki» Partisi'nin çabaları sonucu Türkiye savaşa itildiği zaman, Suphi Yoldaş, çarpıcı ve kamu oyunda alabildiğine yankı uyandıran bir eleştirisini yapar Turk emperyalistlerının. Türk hükümeti onu «anglofil» isnadıyla tutuklar ve tutumunu «Devlete suikast» diye niteleyerek bir kaleye hapseder. Rusya'ya kaçmayı başarması, 1917'nin ilk zamanlarına, Şubat Devrimi'nin başlarına raslar. «Savaş tutuklusu» olarak önce Sibirya'ya, sonra Kırgızıstan'a (Uralsk kenti) gönderilir. Ekim Devrimi'nden sonra Suphi Yoldaş Moskova'ya gelir ve «Narkomnak» katında örgütlenmekte olan «Centromuskom»un hizmetine girer. Sovyet Hükümeti'ne yandaşlığını sunan ilk Türk'tür.

Suphi Yoldaş'ın Sovyetlere yandaşlığı, gazetelerinde (Kazan ve diğer kentlerde «Koiassi» ile «Ioulduze») kendisine karşı korkunç bir kampanyaya giren milliyetçi müslüman entelijensya ile oportünist sosyalistlerin tepkisine sebep olur. Milliyetçi Tatarlar, bir Türk profesörünün, bolşeviklerle nasıl yandaşlığa gidebileceğini kavrayamamaktadır.

Suphi Yoldaş'ın Sovyet hükümetinden, «Müslüman Komiserliği»nde çalışmasına karşılık milyonlar aldığı söylentileri çıkartıldı. Bu, en karanlık dönem oldu, çünkü bir avuç cesur bolşevik ve sol müslüman sosyalist, Rusya'daki müslüman doğu halkalarının şovenizminin gemi azıya almasına karşı mücadele etmek zorundaydılar. Suphi Yoldaş «Centromuskom» katında enternasyonal propaganda kesimini oluşturmak ve yönetmek görevini üstlendi. En kısa sürede Türk savaş tutukluları için «*Yeni Dünya*» ismi altında haftalık bir sosyalist propaganda organı çıkardı. Turk savaş tutukluları arasında bilimsel sosyalizmi yayan ve onlara Ekim Devrimi'nin önemini açıklayan «Yeni Dünya», aynı zamanda, «kafasında dokuz tilki dolaşan» paşaları ve dayanaklarını açıkça ortaya çıkartmakta ve eski askerleri, bunlardan sıyrılıp Türkiye'de şûra rejimini kurmaya çağırarak, Türkiye'nin milliyetçi-burjuva hükümetine karşı yoğun bir propagandayı yürütmekteydi. Gazete, Türk savaş tutukluları arasında büyük bir otorite kazandı ve binlerce nüsha ile aralarında yayıldı.

Yavaş yavaş «Yeni Dünya» çevresinde küçük, ama sağlam bir Türk marksistleri çekirdeği oluştu.

Dunya sosyal devrimi önünde Suphi Yoldaş'ın asıl başarısı, Rusya komünistleri ile tüm yandaşlığı suresince, düzenli bir Türk Komünist Partısı yaratmaya uygun sıkı ve akıllı bir çizgiyi izlemiş olmasındadır. Kendi ulkesinde bu uğraşın teoriko-entellektüel bir niteliği yoktu, ama her zaman mücadelenin ilk durumlarında yer alan, proleter kitleler arasında taşkın bir devrimci hareket niteliğine sahipti. Kazan'ın düştüşünden bir kaç hafta önce, «Centromuscom Enstitüsü»nün bileşiminde 5. Sovyet Panrus Kongresi müslüman delegelerince seçilen Suphi Yoldaş'ın Müslüman Sosyalist Merkez Komitesi ile muslüman sosyalisto-komünist komiteler tarafından hazırlanmış konferansa nasıl katıldığını ve bu konferansa gelmiş Türk sosyalistlerini yine bu konferansta nasıl örgütlediğini görüyo-

ruz. Onun insiyatif ve yönetimi altında, Çekoslovaklara karşı savaşacak Türk savaş tutuklularından oluşan bir alay düzenlendi. Kazan'da Moskova'ya bildirmek üzere, Türk sosyalistlerinin Panrus Konferansı karar taslağı hazırlandı. Bu konferans, aynı yılın haziran ayında toplandı. Yirmi beş - otuzdan fazla kişinin katılmadığı doğrudur, ancak bu sayı bile çalışmanın ilk zamanları için yeterliydi. Suphi Yoldaş'ın itimiyle, Konferans, tüm Turk mülteci sosyalistlerini, tüzüğü Rus Komünist Partisi'ninkinin aynı olacak tek bir komünist örgütte birleştirmeyi kararlaştırdı.

Tahmin edileceği gibi, Suphi Yoldaş'ın çalışması, tavşan uykusundaki Türk hükumetinin öbür gozunü de açıyor. Ciddi olarak rahatsız oluyor Suphi Yoldaş'tan... Ve bu hükümetin Moskova'daki elçisinin, Sovyet hükümetine nasıl arka arkaya «Brest-Litovsk anlaşmasına uygun olarak» Türk savaş tutukluları arasında «bolşevik propagandasının» durdurulması ve «Yeni Dünya» Gazetesi'nin yayınının askıya alınması kararının uygulanması için notalar gönderdiğini görüyoruz.

Bir süre sonra (bunun devamı olarak) aynı elçinin, doğu diplomasisine özgü kurnazlıkla, Suphi Yoldaş'ın prestijini Sovyet Hükümeti gözünde nasıl hiçe indirme yollarını aradığını görüyoruz. İsmi geçen konferansa «Sosyalist» diye bir ajan-provakatörü sokmayı başardı bu elçi. Provokasyon anında görüldü, ama izleri hâlâ duruyor.

Avusturya Savaşı tutuklusu, Bosna müslümanı bir Bulbulanov, Moskova milliyetçi tatarları hizmetinde bulunduğu sıralarda, bilinmeyen yollardan «Haber Alma Bürosu»na -Sovyet Hukümeti'nın merkez organlarından biri- giriyor ve «Müslüman Komiserliği»ne ve Suphi Yoldaş'ın da aralarında bulunduğu omuzdaşlarına karşı iğrenç bir duyuru kaleme alıyor.

Bu anda, komünist Suphi Yoldaş'ın kaybına ağlarken, 1918'de Türk paşasının sözlerini yayan tüm bulbulanovcuları ve benzeri provokatörleri netretle lanetliyoruz.

Bu karşı propagandalar, o dönemde, bir sıra iç çelişkilerine karşın, yine de, Suphi Yoldaş'ın, uğraşında olduğu gibi, kişisel yaşantısında da oldukça önemli bir rol oynadı.

Uzun süre güvensizlik ve kuşku atmosferinde çalışması gerekiyordu. Ve de bu ona korkunç ağır geliyordu. Onu kişi olarak tanıyan ve onunla çalışmış tüm yoldaşlar, o sırada cephedeydiler. Ayrıca Musluman işleri komiseri yoldaş Molla-Nur Vahidof, Kazan'da Çekoslovaklar tarafından yakalanıp kurşuna dizilmişti.

Bu dönemde Suphi Yoldaş, Çekoslovaklar tarafından yıkılan müslüman proleter orgütleri yeniden kurmak, Volga ve Ural arasındaki karşı devrimle mucadele etmek üzere olağanüstü komisyon uyeliğine getirildi, ama yukarıda belirtilen koşullar yuzünden, Stalin Yoldaş'ın gelişine değin çalışmaya girişemedi.

1918'in son ve 1919'un ilk yarısında Suphi Yoldaş Kazan'a geçerek Çekoslovaklar tarafından yakılan «Müslüman Bilim Enstitüsü»nün yeniden kurulmasına karar verir ve aynı zamanda yerli tatarlar ile savaş tutukluları arasında partinin çalışmasına aktif olarak katılır. 1918 Eylülünde, kendi yönetimi altında, Tatar yazı ve alfabesini basitleştirmek üzere bir Panrus Konferansı toplanır. Bu konferans değerli pratik sonuçlar verir. Bundan başka, Tatarlar arasında sosyalist öğrenimin yaygınlaştırılması alanında ciddi bir sıra çalışmayı da gerçekleştirir.

Savaş Halk Komiserliği katında «Müslüman Askeri Merkez Enstitüsu»nün çalışmasına katılarak, Türk savaş tutuklularından kızılordu alay ve müfrezelerinin oluşturulmasına da yardım etti. Türk komünistleri arasındaki çalışmasını hiçbir zaman ihmal etmedi. Moskova ile işçi kitleleri ve Türk savaş tutuklularının yoğun olduğu kentler arasında ilişkiler kuruldu. Buralarda Türk komünist örgütünün hücreleri oluşturuldu.

Suphi Yoldaş «Narkomindel»ce 1918'de Moskova, Petrograd ve diğer kentlerde düzenlenen «enternasyonal miting»lerde aktif olarak yeraldı. 1919 Martında III. Komünist Enternasyonal'in I. Kongresi'ne katıldı. Kırım'ın Sovyet birliklerince alınmasından sonra, Komintern adına çalışmak uzere buraya gitti. 1918 çatışmalarından sonra Sovyet Hükümeti'ne sırt çeviren Tatarlar arasında çalışma alabildiğine bir özen gerektiriyordu. Suphi Yoldaş buna da ulaşmıştı. «R.K.P. Bölge Komitesi» üyesi ve buna bağlı «Tatar Bürosu Başkanı», aynı zamanda Simfiropol'a taşınan «Yeni Dünya» Gazetesi yönetmeni olan Suphi Yoldaş, kendisini bütünüyle çalışmasına veriyor ve çok kısa zamanda parti içinde olduğu gibi, kitle içinde de geniş bir otorite kazanıyor.

Suphi Yoldaş'ın insiyatifiyle, Kırım Tatarları ile Türk işçilerinden oluşan Enternasyonal Doğu Alayı, birliklerimizi geri çekilişte savunarak, yeni asker sürmek üzere olan General Sbachtchev'ın birlikleriyle çarpışır.

Orada partinin Türkiye için çalışmasını hiçbir biçimde unutmaz. Kırım'da çok kısa bir süre kalmasına karşın, İstanbul'a ve Turkiye'nin diğer kentlerine, Türkiye'nin yarınki komünist alayının ilk kadroları olan onlarca komunist gondermeyi başarır. Suphi Yoldaş'ın Kırım'da çalışmasının urünleri Vrangel döneminde meyvasını verdi. Kırım'da tüm karşı hareketler yenılgiye uğrar.

İngiliz karşı casusluk örgütü de kendi açısından Suphi Yoldaş'ın prestijini istismar etmeyi planlıyordu. Kırım'ı ele geçirmek isteyen beyazlar, M. Suphi'yi yakalamak için her yana ajan saldılar. Onun gizli bir çalışma için Kırım'da kaldığı kuvvetle tahmın edıliyordu. Sıkı aramalardan sonra M. Suphi' «bulundu ve asıldı». Bir zaman, Kırım'daki beyaz muhafızların gazeteleri böylesi bır yayında bulundular. Oysa, o anda Suphı yoldaş, Kiev yakınlarında Petliura ile Denikın'in müfrezeleri tarafından kuşatılan 12. Ordu'daydı ve yanındaki yiğitler ile, kendi saflarına ulaşmak üzere bu yoğun süngü çemberını yarmaya çalışıyordu.

Sonra, Suphi Yoldaş, Afganistan ve İran üzerinden gizli bir çalışma için Türkiye'ye girmek amacıyla Türkistan'a gider. Türkıstan yolunda dutousko-kolçakist cephesinin yarılmasını beklerken, Samarra'da «Türkfront»un Politik kesiminde çalışır. Suphi yoldaş Turkistan'da 1920'nin ilk yazına değin çalışır ve Azerbeycan'da Sovyet rejiminin ilanı üzerine Bakû'ya geçer. Türkıstan'da olduğu gibi, çalışması, çok yönlulüğu ve olumlu sonuçları ile belirlenir. Taşkent'te parti «Kraikom» katında «Enternasyonal Propaganda Burosu» başında bulunur ve Türk, İranlı, Afgan, Buharalı ve Hındu komünistleri örgütler. Aynı zamanda Partinin Sartlılar, Tacikler, Türkmenler v.b. arasındaki çalışmasına aktif olarak katılır.

Bakû'da Suphi Yoldaş, aşağı yukarı sadece Türk sorunu üzerine, buna değgın olarak diğer doğu ülkeleri komünist örgütleri ile ilişkileri yitırmeksızın, çalışmasını yoğunlaştırır. Burada «İttıhatçılar»ın (Türk burjuva milliyetçisi «İttıhat ve Terakki» Partısi'nin önde gelenleri) yönetimi ve yoğun işbirliğiyle «üretilen» bir «Türk Komünist Partisi» bulur. Suphi Yoldaş İttihatçılara seslenir: «Kahrolsun proletaryanın işlerine burunlarını sokanlar!» Ve bunların pseudo-komünist örgütlerini tasfiye eder.

Daha sonra Suphi Yoldaş'ın karşısına alabıldiğine karmaşık bir sorun dıkilir: Türkiye'deki tum gızli komünist işçi grup ve örgütlerinin birleştırılmesi ve merkezileştirilmesı; Türk sol sosyalist partılerle ılışkiler. Onun, Anadolu'da durmadan gelişen ulusal kurtuluş hareketi karşısındaki tutumunun tanımlanması oldukça önemlıdır. «Turk Komünist Örgütleri Merkez Bürosu»nu oluşturdu. İstanbul'da ve Anadolu'da varolan tüm komünist gruplarla ilişkiler kuruldu. Bakû'da Eylül ortasında «Türkiye Komünist Örgütleri Kongresi» toplandı. Kongre tüm Türkiye komünist örgütlerini tek bir örgutte, «T.K.P.»de toplamaya karar verdi. Suphi Yoldaş Merkez Komıtesi Başkanı seçildi. III. Enternasyonal'i tanıyan «Sol Sosyalist Partisi» Komünist Partısı'ne katılıyor. Türk «Sosyal Demokrat Partısi» üyeleri de T K.P.'ye gırıyorlar. Suphi Yoldaş'ça yönetılen T.K.P. Merkez Komitesi Bakû'da kaldığı sürece geniş çapta örgütlenme çalışmasını tamamlıyor. Merkez Komıtesı organları, Anadolu'nun her noktasında ve Türkiye'nin anlaşma ile işgal edilmış bölgelerinde örgütlenmeye gıdiyor. Kafkasya'nın ve Türk savaş tutukluları ile Türk işçilerinin bulunduğu Güney Rusya'nın çeşitli kentlerinde organ ve hücreler oluşturuluyor. Propagandacı hazırlamak üzere, geniş programlı politik kurslar düzenleniyor. Bakû'da, daha sonra Anadolu'ya kaydırılan, Türk savaş tutuklularından oluşmuş bir komünist alay hazırlanıyor. Yayınlar özel olarak çoğaltılıyor. Kadınları ve gençliği partiye çekmek için büyük bir çalışma tamamlanıyor.

M. Suphi gibi böylesi bir kişinin kaybı Turkiye komünist hareketine muthiş bir darbe vurdu. Onun kişiliğinde T.K.P., Sovyet Rusya'da sosyalist devrimin süzgecinden geçmiş ve Tataristan'da başlayıp Kafkasaşırı ülkelerde biten doğunun her köşesinde doğurduğu çeşitli sonuç

ve etkileri ayrıntılarıyla incelemiş olan şefinden ve yöneticisinden yoksun kaldı.

Bugün aramızda bulunmayan «O», otuzdört - otuzbeş yaşlarında bile değildi. M. Suphi, düşmanlarının tüm dikkatini üzerinde toplatacak denli güçlü ve enerjikti. Caniler kimlerle uğraşacaklarını iyi biliyorlardı.

KİMSENİN BİLMEDİĞİ MEZARINDA RAHAT UYU, DEVRİMİN ERKEN YİTEN SAVAŞÇISI! SAĞ KALANLAR TAMAMLAYACAKTIR BAŞLATTIĞIN YAPITI...

Sultan Galiyev

belge II:
ATEŞLİ DEVRİMCİ

«. Yandı 15 yaramdan 15 alev
Kırıldı gözümde 10 kara saplı bıçak.
Kalbim,
Kanlı bir bayrak gibi çarpıyor,
*Çar - pa * cak!..»*

NAZIM HIKMET'İN bu sözleri, büyük devrimci Mustafa Suphi'nin hayat ve faaliyetini çok iyi nitelendirmektedir.

M. Suphi, [Trabzon'a bağlı] Giresun şehrinde doğdu. Daha çocukluk yıllarında bilgiye çok hevesliydi. Yüksek tahsilini Paris'te tamamladı. Paris'te okurken sosyalist partisine üye oldu. Yurduna döndüğü zaman çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı, ilerici gazeteler çıkardı. Türkiye yöneticileri, Suphi'yi tutukladılar. Fakat Mustafa Suphi, 1914 yılında kurtulup Rusya'ya geçti. Aynı yıl Bakû ve Kırım gazetelerinde yayınladığı uzun bir makalesinde Türkiye'nın harbe katılarak Almanya ile Avusturya-Macaristan'ı desteklemesinin Türkiye halkına yoksulluk ve bedbahtlıktan başka bir şey getirmeyeceğini açıkça söyledi. Türkiye Hükumeti'ne ihtarda bulundu. Turkiye ile Rusya arasında savaş başladığı zaman Çarlık Rusya Hükümeti Suphi'yi ilkten Koluga'ya, sonra da Ural'a sürgün etti.

Suphi sürgünde iken devrimci işçilerle bağlantı kurdu. Rusya Sosyal Demokrat İşçi (Bolşevik) Partisi'ne girdi. Esir alınan Turkiye askerleri arasında Şubat Devrimi'nden sonra enternasyonalizm ve askerlerın kardeşleşmesi düşüncesini yaymakta büyük gayret gösterdi. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, Suphi'nin önünde de çok büyük imkanlar açtı. Suphi'nin çok büyük örgutleyicilik ve propaganda kabiliyeti vardı. Petrograt'ta Merkez Müslüman Komiserliği'nın örgütlendirilmesine ve sağlamlaştırılmasına çok yardım etti. Molla Nur Vahidof 1918 Ocak ayında Vladimir İlyiç'ın emriyle bu örgüte yönetmen atanmıştı. Suphi ile Vahidof, Rusya Komünist (Bolşevikler) Partisi'nin M. K.'nin talimatı uzerine komiserliğin yanında Halklar Arası Propaganda Şubesi'ni kurdular. Bolşevizm düşüncelerinin yayılması ve bu yıllarda Rusya'daki müslümau halklar arasındaki karşı-devrimci örgütlere karşı savaşı güçlendirmek amacıyla 1918 yılı nisan ayında «Yeni Dün-

ya» Gazetesi yayınlanmaya başlandı. Bu gazetenin yazı işleri müdürü Mustafa Suphi idi.

Halklar arası komünist hareketinin yorulmak bilmez örgütleyicilerinden ve propagandacılarından biri olan Mustafa Suphi, 1919 yılında Komünist Enternasyonal'in Birinci Kongresi'ne ve Rusya Komünist (Bolşevikler) Partısı'nın VIII. Kongresi'ne delege olarak katıldı.

1919 yılının birinci yarısında Mustafa Suphi, Merkez Komitesi'nın çağrısı üzerine Rusya'nın güney bölgelerine gitti. Mayıs ve Haziran aylarında Simfiropol'de «Yeni Dünya» Gazetesi'nı çıkardı. «Komünist Partisi Manifesti»ni, «Rusya Komünist (Bolşevikler) Partisi'nin Programı»nı, V. İ. Lenin'in birçok eserlerini bu aylarda Türkçeye çevirip yayınladı.

Rusya Komünist (Bolşevikler) Partisi Merkez Komitesi, 1919 yılının sonunda Mustafa Suphi'yi Orta Asya'ya gönderdi. Suphi, burada yine örgütlenme ve propaganda işlerine sarıldı. «Yeni Dünya» Gazetesi'ni Taşkent'te çıkarmaya başladı. 1920 yılı ocak ayında Eliava, Rudzutakom, Kuybişef ile birlikte müslüman komünist örgütlerinin III. Bölge Konferansı'na ve Türkmenistan Komünist Partısi'nin V. Genel Bölge Konferansı'na katıldı. Konferansı Türk komünistleri adına selamladı.

Suphi, 1920 yılının ikinci yarısında, Bakû'da çalışmaya başladı.

Mustafa Suphi, Türkiye Komünist Partisi'nin Birinci Kongresi'ne çağrılması, siyasi kursların açılması, gazetelerin redakte edilmesi, komünist vesikaları ve edebiyatının çevrilmesi, Doğu halklarının Birinci Kongresi'nin hazırlığı işlerine çok aktif katıldı.

1921 yılının ilk aylarında Mustafa Suphi 13 komünistle birlikte, Trabzon yakınlarında Türkiye candarmaları tarafından vahşice öldürüldü. Burjuva ve mürteciler, genç Türkiye Komünist Partisi'nin önderini öldürerek memleketteki komünist hareketine ağır bir darbe indirmek istiyordu. Fakat umutları boşa çıktı. . Türkiye halkının sadık oğlu Mustafa Suphi'nin ve yoldaşlarının anıları, halkın kalbinde hiçbir zaman sönmeyecektir.

B. Ömerov - R. Şakirbeyov

emperyalizmin maşası siyonizm'i iyi tanıyalım!

faruk pekin

ORTADOĞU'NUN ezilen halklar emperyalizm mücadelesinin kızıştığı yeni bir odak noktası haline gelmesi, Urdün'deki son iç çatışmalar, İsrail'e karşı savaşan gerillaların dünya halkları arasında üstün bir destek sağlamış olmaları, gözleri Ortadoğu'ya çevirmiştir. Ortadoğu'daki olayları belli bir bütünsellik içinde kavramak, analizine girişmek ve gelişen son durumları göz önüne alarak emperyalistleri ve ona bağlı unsurları alaşağı edecek hedefleri proleter enternasyonalizmi çerçevesinde saptamak devrimci görevimizdir.

Türkiye'li devrimciler Ortadoğu'daki devrimci mücadeleleri son yıllara kadar sürekli olarak çeşitli yanılgılarla izlemişlerdir:

a) Önceleri Ortadoğu'nun çeşitli bölgelerinde sürdürülen ve bugün Filistin-Urdün'de yoğunlaşan demokratik ve anti-emperyalist nitelikli mücadeleler, Ortadoğu'nun diğer ülkelerindeki devrimci mücadelelerden, dünya halklarının devrimci mücadelelerinden bağımsız bir şekilde ele alınmıştır.

b) Dünya konjonktürü içinde emperyalizmin Ortadoğu'daki hesapları yalnızca Arap ülkeleri ve petrol açısından ele alınmış, Türkiye'nin meseleleri aynı zamanda Ortadoğu içinde düşünülmemiş, Turkiye Ortadoğu ülkelerinden soyutlanmıştır.

c) Filistin'deki mücadele dünya emperyalist basınının yönlendirdiği şekilde, Arap-Yahudi kavgası olarak görülmüş ve bunun geçici çatışma olduğu sanılmıştır.

ç) İsrail devleti, «kibutz» edebiyatı içinde modern sosyalizmin beşiği olarak benimsetildiğinden, İsrail devletinin gerçek niteliği gecikmış bir şekilde ve ancak pratik içinde, sıcak mücadelenin başlaması ile anlaşılmıştır.

d) Olaylara proleter enternasyonalizmi ilkeleri etrafında devrimci bir açıdan bakmak ve Ortadoğu'lu devrimcilerin gerçek mücadelelerini izlemek yerine, Birleşmiş Milletler'in kararları ve emperyalist basının dış politika haberleri izlenmiştir.

e) Ortadoğu'daki mücadeleleri değerlendirmede zaman zaman küçük burjuva milliyetçiliğinin mirası içinde şovenist ve sosyal-şovenist görüşler hakim olmuştur.

f) Türkiye'li devrimciler kendi alanlarında mücadele

veren arap, kürt, İran'lı... devrimcileri ve mücadelelerini önemsememek ve küçümsemek hatasına düşmüşlerdir.

g) Ortadoğu'daki devrimci mucadeleler üzerine sosyalistler derinlemesine tarihi ve aktuel araştırmalar yapmamış, olayları yüzeyde değerlendirmişlerdir.

Geçmişte içine düşülen ve kısmen bugün de sürdürülen bu yanılgıların çeşitli nedenleri vardır elbette. Ama bu yanılgıların esas nedenini, devrimci mucadeleye sızmış küçük burjuva milliyetçilerinde, oportunist küçük burjuva sosyalistlerinde, pasifist, reformist, revizyonist parti yöneticilerinde aramak gerekir.

çeşitli halkların, dillerin ve dinlerin kaynaştığı bolge

«Ortadoğu» bölgesi şimdiye kadar hiçbir zaman tam olarak tanımlanamamış, sınırları kesinlikle ortaya konamamıştır. Çeşitli ülkelere mensup tarihçiler, iktisatçılar üzerinde çalıştıkları konuya gore «Ortadoğu» tanımı yapmışlardır. Biz «Ortadoğu» sözcüğünu coğrafi bir terim olarak Türkiye, İran, tüm Arabistan Yarımadası, Mısır, Kıbrıs, Lübnan, Urdün, Irak ve Suriye'yi kapsayan bir bölge için kullanıyoruz.

Ortadoğu'da Zufar gibi devrimci mücadelenin devam ettiği bölgeler, Arap Körfezi kıyısındaki emirlikler ve tarafsız bölgeler dışında kalan ülkelerin yüzölçümü ve nüfus dökümü şöyledir(1):

	Yüzölçümü (mil kare)	*Nüfus*	*Mil kareye düşen kişi*
Bahreyn	256	216.000	843,7
Kıbrıs	3.572	622 000	174,1
İran	636.293	28.166 000	44,3
Irak	169 284	8 766.000	51,8
İsrail	7.993	2.882 000	360,1
Ürdün	36.500	2.133.000	58,7
Kuveyt	7 450	532 000	713,5
Lubnan	4.015	2.580 000	624,6
Maskat ve Umman	82 000	750 000	9,1
Katar	4.400	100 000	22,3
S. Arabistan	873 972	7.100 000	8,1
Guney Yemen	112.000	1 369.000	12,2
Suriye	71 498	5.738 000	80,2
Turkiye	301.380	34.375.000	115,4
Yemen	75.290	5.000 000	66,4
Mısır	385.237	32.501.000	84,4

Ortadoğu'da uzun bir tarihi geçmişe sahip çeşitli etnik guruplar, dinler ve diller yeralır. Ortadoğu'da islamiyet egemen din durumundadır. Bu da sünni ve şii olmak üzere iki mezhebe ayrılmaktadır. Her mezhep de kendi arasında çeşitli kollara bölünmüştür. Hıristiyanlar azdır, ama çok çeşitli ve ufak kiliselere mensupturlar. Turkçe, arapça, farsça, kürtçe, ibranice Ortadoğu'da yaygın dillerdir. Her dilin ayrıca çeşitli lehçeleri vardır.

1) *Britannica Book of the Year 1970*, s. 627. Rakamlar yorumlanmadan aynen alınmıştır.

Ortadoğu'da uluslaşmasını tamamlamış yada tamamlamakta olan çok sayıda topluluk vardır. Ulus meselesi Ortadoğu'da çok ciddi bir şekilde ele alınmalıdır. Marx'ın «başka bir ulusu ezen bir ulus özgür olamaz görüşü ve Lenin'in «ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı» ilkesi devrimcilerin Ortadoğu meselelerini değerlendirmelerinde esas olmalı, devrimci mücadele proleter enternasyonalizmi çerçevesinde düşünülmelidir.

ortadoğu'da greko-romen, islam ve osmanlı egemenlikleri

Ortadoğu kendi içinde tarihi bir bütünsellik taşır. Bu bölge yazılı tarihin bize aktardığı ilkel uygarlık örneği toplumlarından bu yana çeşitli ırka mensup, çeşitli dilleri konuşan insanları barındırmış, iç çatışmaları sürdürmekle beraber, ortaya çıkan güçlü devletlerin denetiminde bütünleşmiş, o devlet çöktüğünde dağınıklığa düşmuş, başka bir devletin yönetiminde yeniden birleşmiş ve bu durum bugunkü ülke sınırlarının oluşmasına kadar sürmuştür. Bir zamanlar Avrupa'yı her bakımdan geri bırakmış olan, tarihsel gelişime belli katkılarda bulunan Ortadoğu halkları, daha sonraları Osmanlı İmparatorluğu içinde yeniden bütünleşmişlerdir. Ortadoğu halkları -bellı noktalarda İran hariç- bugün aynı sınırlar ve yapılar içinde olmakla beraber Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalma ortak bir tarihi geçmişe sahıptırler.

Bir Suriye'nın geçmişi Osmanlı İmparatorluğu dönemi anlatılmadan, Osmanlı İmparatorluğu ve onu izleyen Türkiye tarihi ise Kıbrıs'ın, Yemen'in tarihi anlatılmadan tam olarak ortaya konamaz. Bir dönem Ortaçağ dünyasının yollar kavşağı üzerinde olmasından dolayı önem kazanan bu bölge, bugün petrolüyle, üsleriyle, yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle, uluslararası ulaşım yollarıyla ve stratejik önemiyle emperyalistlerin üzerine titredikleri bir alandır. Ve bu bölgedeki halkların bugun de emperyalizme ve onun yerli unsurlarına karşı savaşmak zorunluluğu gibi ortak bir hedefleri vardır.

Ortadoğu çeşitli uygarlıkların beşiği olmuştur. İnsanlar avlanmayı bırakıp yavaş yavaş hayvanları evcilleştirmeye, tarım yapmaya başlayınca doğal olarak nehirlerin etrafında toplanmaya başlamışlar, böylece Mezopotamya'da ve Mısır'da çeşitli topluluklar kurulmuştur. Bunların dışa açılan bir kolu olarak Fenikeliler de ticareti geliştirmişlerdir. Önceleri ufak şehirlerde, sonraları köle sahiplerinin hakim olduğu merkezi devletlerin egemenliği altında toplanan Ortadoğu'lular M.Ö. 4. yuzyılda Büyük İskender'in saldırısına uğramışlardır. Ortadoğu ülkeleri, Afganıstan ve Pakistan'ın bir kısmı, Büyük Iskender'in imparatorluğu içinde birleştirilmiştir. Bu saldırı ve gasp, beraberinde Yunan ve Makedonya toplumlarının kültür değerlerini de getirmiştir. Büyuk İskender'ın işgal ettiği toprakların bir kısmı sonra Romalıların işgaline uğramıştır. Bir dönem de Romalılar hüküm sürmüştür Ortadoğu'da. M.S. 622 yılından itibaren gelişen islamiyet ile birlikte Greko-Romen egemenliğine son verilmiş, gelişen İs-

lam orduları bir yandan Doğu Roma İmparatorluğunu sarsarken, öte yandan Kuzey Afrika kıyılarından ve Cebelitarık Boğazı'ndan geçerek Fransa'nın içlerine kadar sokulmuşlardır. Önceleri ağırlık merkezi Arabistan'da olan İslam İmparatorluğu'nun merkezi, sonraları Suriye'ye, Mezopotamya'ya kaymış ve bu merkez etrafında ileri bir kültür yaratılmıştır. Ortadoğu daha sonra Selçuk Türklerinin ve hıristiyan Avrupalıların saldırısına uğramış, haçlılara karşı uygulanan gerilla taktiklerine sahne olmuştur. Haçlı seferleri sırasında bol sayıda Avrupalı hıristiyan tüccar bu bölgeye yerleşerek ticarete başlamışlardır. Ufak bir beylik iken gelişen ve 1453'de Bizans İmparatorluğu'nu yıkan Osmanlılar giderek Ortadoğu'ya iyice hakim olmuşlardır.

Osmanlı İmparatorluğu en gelişmiş durumunda Arabistan Yarımadası'nın iç bölgeleri hariç bütün Ortadoğu Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde birleştirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğunun iç ve dış etkilerle çözülmeye başlaması ile birlikte Ortadoğu ülkelerinde de milliyetçi hareketler, Osmanlı İmparatorluğu'ndan kopma mücadeleleri başlamış, ekonomik çözülme sosyal ve kültürel çöküşü de beraberinde getirmiştir.

osmanlı devleti çökerken emperyalizm ortadoğu'ya sızıyor

19. Yüzyılın başından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun genel durumu iyiden iyiye kötüye giderken, emperyalist ülkeler de Osmanlı İmparatorluğu'nu paylaşmanın peşinde koşmuşlardır. Sömürgeci büyük devletler Almanya, Rusya, İngiltere, Fransa, İtalya, Avusturya-Macaristan ve Amerika Birleşik Devletleri Osmanlı İmparatorluğu'ndan bir şeyler kapabilmek için her türlü entrikayı çevirmişlerdir. Avrupa'da, özellikle İngiltere'de sanayi kapitalizminin doğuşu, teknoloji ve ticari sermayenin gelişimi, Avrupa ulkelerini ucuz hammadde elde edilebilen, yeraltı ve yerüstü kaynakları bol ulkeler aramaya zorladı. Gelişen Avrupa kapitalizmine dış ticarette büyük kârlar sağlayan Anadolu, ürettiği ürünü (pamuk) satıp, onu işlenmiş mal olarak daha pahalıya geri alabilecek Mısır gibi ülkeler gerekiyordu. Üstelik bu tür ulkelerin gelişen sanayilerinin de çökertilmesi gerekmekteydi.

Böyle bir ortamda Mısır'daki Mehmet Ali Paşa isyanını ve 1829'da Ruslara Karadeniz ve Akdeniz'de tanınan serbestiyi istismar eden İngilizler, 1838 Ağustosunda Osmanlılara 1938 Ticaret Sözleşmeleri'ni imzalatmışlardı. Mart 1839'da yürürlüğe giren bu anlaşma ile birlikte Osmanlı İmparatorluğunda her türlü tekel tasfiye ediliyor, bazı gümrük maddeleri kaldırılarak Avrupa kapitalizmi Osmanlı İmparatorluğu'nun iç pazarlarına sokuluyor, Ortadoğu sömürgecilerin rahatça at oynatabilecekleri bir bölge oluyordu.

Kapitalizmin giderek tekelci döneme ulaşması ile birlikte Avrupa ülkelerinin Osmanlı İmparatorluğu içindeki çalışmaları da hızlanıyordu. Avrupa'nın emperyalist ülkeleri ve ABD, en arsız bir biçimde Osmanlı İmparator-

luğu'nun bölüşülmesi çabasındaydılar. Ve bu çalışmaları eski dönemin sömürge politikasından çok farklıydı. Avrupa ve ABD kapitalizminde serbest ticaretin ortadan kalkması, tekellerin, tröstlerin gelişmesi, banka sermayesi ile sanayi sermayesinin bütünleşip malı sermayeyi ve mali oligarşiyi oluşturmaya başlaması, teknolojinin dev adımlarla ilerlemesi, emperyalist ülkeleri kendi aralarında da yarışmaya itiyordu. Mümkün olabilecek her yere el atma, paylaşılmış toprakları yeniden bölüşmek için kavgaya girişme, sömürge ülkelerin ekonomik yapılarının en ince noktalarına kadar girebilme, politik merkezlere, yöneticilere el atma, o dönem emperyalistlerinin en yaygın çalışma biçimiydi.

Daha önce Osmanlı İmparatorluğu'na yapılan emtia ihracı yanında emperyalist ülkeler sermaye ihracına da başlamışlardır. 1850'lerden sonra Osmanlı İmparatorluğu'na sermaye ihracı artmıştır. 1855'de İskenderiye'de Mısır Bankası, 1857da İstanbulda Osmanlı Bankası, 1864'de İskenderiye'de İngiliz-Mısır Bankası kurulmuş, Deutsche Bank, Banco di Roma, Crédit Lyonnis, Comptoir d'Escompte gibi bankalar çeşitli şubeler açmıştır(2). Liman ve demiryolları yapımları, birçok çıkarın yanında, sermaye ihracını da artırmıştır.

emperyalist devletlerin ortadoğu arenasında çıkar çatışmaları

Bütün bu çabalar ile Ortadoğu uluslararası emperyalizmin ticaret ve finans ağına çekilmiştir. Sermaye ihracı yanında askeri işgaller de başlamıştır. İngiltere 1839'da Aden'i işgal etmiş, 1858'de Perim, 1876'da Sokotra adalarını ele geçirip Kızıldeniz'e hakim olmuş, 1878'de geçici olarak Kıbrıs'ı, 1882'de Mısır'ı ele geçirmiş, 1803'de Hadramut'u himayesi altına almıştır...

Fransa 1930'da Cezayir'i istila etmiş, 1885'de Tunusa girmiş, 1907'de Fas'ı himayesi altına almıştır. 1911' de İtalya yeni bir yayılma örneği göstererek Libya'yı ele geçirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun tam bir çöküşe gitmesi ve I Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte Ortadoğu cadı kazanına dönmüştür.

I. Dünya Savaşı öncesinin buyük emperyalistlerinden Almanya, Osmanlı İmparatorluğunun egemen sınıfları ve özellikle İttihat ve Terakki'cilerle işbirlığı yaparak bütün Ortadoğu çapında sömürge elde etme ve toprak paylaşma yolunda buyük ekonomik, ideolojik ve askeri planlara girişmiş, ama bunları gerçekleştirememiştir. Nihayet emperyalistler arasındaki birinci buyük paylaşma savaşı başlatılmış, Osmanlılar Almanya'nın peşine takılarak savaşa girişmişler, tüm Ortadoğu İngiliz, Alman, Fransız emperyalistlerinin kanlı çıkar savaşlarına sahne olmuştur.

Emperyalistlerin Ortadoğu üzerindeki hesapları Paris Konferansı'ndan önce, 1915'lerde kendi aralarında yaptıkları gizli anlaşmalarla ortaya konmuştur. 12 Mart

---

2) Issawi, Charles, *The Economic History of the Middle East 1800 - 1914*, The University of Chicago Press, 1966, s. 11.

1915 tarihli İngiltere - Rusya, 10 Nisan 1915 Rusya - Fransa, 26 Nisan 1915 İtalya - Fransa - İngiltere, 26 Nisan 1916 Fransa, İngiltere, Rusya arasındaki Sykes - Picot - Sazonov antlaşmaları, 9-16 Mayıs 1916'daki Fransa - İngiltere arasındaki Sykes - Picot antlaşması, İngiltere'nin Mısır yuksek komiseri McMahon ile Hicaz emiri Huseyın arasındaki gizli antlaşmalar...(3) Kasalarda gizli kalan bu antlaşmalar Büyuk Ekim Devrimi'nden sonra açıklanınca bütun dunya şaşırmıştır.

Nihayet 18 Ocak 1919'da Paris Konferansı açılmış, Paris Konferansı ile birlikte emperyalistlerin gerçek istekleri de ortaya çıkmıştır. Fransa, Suriye, Lübnan, Klikya ve Filistin'i isterken, ABD Wilson'un 14 ilkesini izler görünüp mandacı isteklerle ortaya çıkmıştır. ABD emperyalistleri Türkiye'de, Mezopotamya'da manda altında devletlerin kurulmasını, ayrıca Trabzon'da ve Akdeniz'de birer limanı olan bir Ermenistan devletinin meydana getirilmesini, Kızıldeniz, Hındıstan ve Arap Körfezi'ndeki politik meselelerin İngiltere'ye bırakılmasını istemiştir.

İngiltere ise bütun Arap ülkelerinin Milletler Topluluğu'na bırakılmasını istemiş, Dağıstan, Azerbeycan üzerindeki emellerini ortaya koymuş, Filistin'de tam siyonistlerin çıkarlarına uygun bir yapıyı öne sürmuştür. Bütün emperyalist devletler Boğazların uluslararası bir yapıya sokulmasını istemişlerdir(4). Panama Kanalı'nın ABD'nın; Suveyş Kanalı'nın ise İngiltere'nin elinde olduğu ve onlar için herhangi bir uluslararası yapının söz konusu edilmediği o günlerde bütün istekler emperyalist ABD başkanı Wilson'un barışçıl(!) ilkeleri adına yapılmıştır.

ABD emperyalizminin Ortadoğu ile olan ilişkileri I. Dünya Savaşından sonra değil, 1839'larda yapılan kapitülasyonlu ticaretlerle başlamıştır. Emperyalist İngiltere, Fransa ve Almanya toprak ve imtiyaz peşinde koşarken, ABD emperyalistleri de onlardan geri kalmamışlardır. Örneğin, Ortadoğu'da ABD çıkarlarını araştırmak üzere görevlendirilen King ve Crane'nın yazdıkları raporda ABD çıkarları açıkça ortaya konmuştur. Üç bölumden meydana gelen bu raporda ABD emperyalistleri, Filistin için hazırlanan siyonist plana o çün için karşı çıkarak, Suriye ve Filistin'de İngiliz yada ABD mandasını gerekli gördüklerini belirtmişler, Mezopotamya halklarının Fransa'yı istemediklerini yazmışlardır. ABD'nin tek başına Ortadoğu'ya hukmetme planlarını gösteren bu rapor, ABD'nın bugünkü emperyalist girişimlerine ışık tutması bakımından çok önemlidir(5).

«böl ve yonet» politikası ve petrol savaşı

Emperyalist devletler Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalayabilmek için her yola başvurmuşlardır. «Bol ve yö-

3) Howard, Harry N., *An American Inquiry in the Middle East, The King-Crane Commission*, Beirut, 1963, s. 1-2.

4) a g e. s. 9 - 12

5) King - Crane Komisyonu Raporunun Anadolu ile ilgili kısmı için bakınız: *ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi*, Mayıs 1970, Sayı: 174 - 1, s. 61 - 62.

net» politikası daha o günlerde uygulanmaya başlamıştır. Önceleri Balkanlardaki milliyetçi hareketleri destekleyen emperyalistler, sonraları kendi mandaları altında kürt, ermeni, yahudi devletlerini kurdurmayı amaçlamışlar, gerektiğinde iki arap şeyhini birbirine vurdurmuşlar, aşiretleri birbirine düşürmüşler, Osmanlılara karşı sürekli olarak isyanlar tertiplemişlerdir.

Etnik meseleleri çok iyi istismar eden ve her türlü şovenist hareketi destekleyen emperyalistler Ortadoğu halklarının ortak mucadele etmelerini engellemiş, Ortadoğu bölgesi birbirinden kopuk mücadele eden, hatta birbiri ile savaşan ufak devletlerin ortaya çıktığı, her bakımdan emperyalizme açık bir bölge haline getirilmiştir. Emperyalistler bütun Ortadoğu çapında açtıkları özel okullarda gerekli tüm emperyalist kültürü aşılamışlar, ekonomik sömürüyü askeri işgallerle sağlamlaştırırken, emperyalizmin ideolojik ve politik temellerini de bu okullar, çok sayıdaki misyonları ve diplomatlar ile gerçekleştirmişlerdir(6).

I. Dünya Savaşından çok önceleri keşfedilen petrolün savaş ile birlikte öneminin artması, Ortadoğu'nun da iktisadi önemini artırmıştır. Ortadoğu petrolünun maliyetinin çok düşük olması, Ortadoğu'nun dünyanın en geniş petrol rezervlerine sahip olması, bu bölgeyi emperyalist tekellerin kavga alanı yapmıştır. Petrolün aranması, damıtılması, depolanması, imtiyaz bedelleri, devlet hisseleri gibi meseleler, gerek tekeller ve monarşik devletler arasında, gerekse çeşitli devletler arasında sürekli çatışmalara yolaçmıştır.

Kanada'lı mühendis William d'Arcy'nin çeşitli entrikalarla İran Şahı'ndan elde ettiği ve İran'ın bütün yeraltı zenginliklerini kendisine bağışlayan fermanı duymayan kalmamıştır. 20. Yuzyılın başında Royal Dutch şirketi zengin Kafkas petrollerini işleyip, hisse sahiplerine % 50'nin üstünde kârlar dağıtırken, emperyalistlerin Ortadoğu konusunda yalnızca ticarete dayanan sömürgeci planları, petrolü de içine alacak bir şekilde değiştirilmiştir. Alman emperyalistleri Deutsche Bank yardımıyla İstanbul - Bağdat demiryolunu yapmak istemiş ve % 50 Alman hisseli bir Turkish Petroleum şirketi kurmuşlardır. Almanlar yenilince bu şirketin paylaşılması, Musul ve Kerkük petrollerinin bölüşülmesi, epey gürültüye yolaçmış ve Ortadoğu'yu uzun süre meşgul etmiştir. Ortadoğu'daki emperyalistler arası petrol kavgaları uzun bir çalışmayı gerektirecek kadar ilginç bir konudur. Denilebilir ki, Ortadoğu'nun stratejik öneminin yanısıra, I. Dünya Savaşı'ndan bu yana Ortadoğu'da yer alan bütün çatışmaların en büyük nedeni petroldür.

Ortadoğu petrollerinden pay alabilme yarışına Avrupa'nın bütun empeyalist güçleri katılmıştır. ABD de katılmıştır. Daha önceden belirttiğimiz gibi, ABD'nin Ortadoğu'da ve özellikle Türkiye'de ekonomik, ideolojik, po-

6) Bu okulların ayrıntılı dökümü için bakınız: Çavdar, Tevfik, *Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu*, ANT Yayınları, İstanbul 1970, s. 85 - 110

litik ve askeri nüfuzunun II. Dünya Savaşı ile birlikte artmasına rağmen, ABD emperyalistleri, emellerini gerçekleştirme yolunda 1900 yıllarından beri sürekli çalışmaktadırlar. ABD emperyalizminin ilk emperyalist girişimlerinden birini örnek olay olarak biraz açıklayalım.

abd emperyalizminin büyük soygun planı: chester projesi

Amerika emperyalizmi plânlı hedeflerle Türkiye'ye ilkin petrol yolu ile geldi (daha önceki Türkiye ABD ilişkileri çok önemli sonuçlar doğurmamıştır.) 1880'lerde Musul ve Bağdat'ta petrol olduğunu duymayan kalmamıştı. Bir yandan bu haber, öte yandan Avrupa ve Amerika'daki petrol kaynaklarının tükeneceği söylentileri, bütün gözleri Ortadoğu'ya çevirdi ve Musul - Bağdat yöresi için emperyalistler arasında kavgalar başladı.

Bu yolda ilk davranan Alman emperyalistleri oldu. Almanlar Ortadoğu'yu kazanmak amacıyla Osmanlı Hükûmetini Bağdat'a kadar demiryolu döşemeye zorladılar ve 5 Mart 1903'te Bağdat Demiryolu Anlaşması imzalandı. 1904 yılında bu anlaşmayı yürütecek Anatolian Railway Company kuruldu. Bütün işlem sırasında parayı Alman Deutsche Bank sağlayacaktı. Anlaşmaya göre, Almanlar İstanbul - Bağdat arasında para karşılığında, garantili olarak demiryolu döşeyeceklerdi. Yalnız anlaşmanın küçük bir şartı daha olacaktı: Demiryolunun geçtiği yerlerde, demiryolunun sağında ve solundaki 20 km'lik alanlarda, işletme, her türlü yeraltı ve yerustü kaynaklarını serbestçe kullanma hakkına sahip olacaktı. Onun için Anadolu'daki demiryolları yılan gibi kıvrıla kıvrıla gitmeye başladı.

Güneydoğu Anadolu'da, Suriye'de, Lübnan'da açtıkları okullarda sağladıkları ideolojik, politik etkiyi ABD emperyalistleri ekonomik temellere bağlamak için çırpınıyorlar.

Almanların emperyalist anlaşmasını duyan Amerika'nın Halep Elçisi, 1908 yılında Amerika'ya bir mektup yazarak, Türkiye'deki durumu anlatıyor, Türkiye petrollerine sahip çıkabilmek için gerekli bütün koşulların hazır olduğunu bildiriyor. Amerika'da hemen bir heyet oluşturuluyor ve Amiral Colby M. Chester başkanlığında Türkiye'ye gönderiliyor. Mr. Chester, Başkan Roosevelt, Dışişleri Bakanlığı, New York Ticaret Odaları adına Türkiye'de hemen temaslara geçiyor ve 1909 yılında Osmanlı Hukumetine bir proje sunuyor. Tarihimize Chester Anlaşması diye geçecek olan bu ayrıcalığa (imtiyaz) göre: 600,000 dolar sermayeli «Osmanlı - Amerikan Kalkınma Şirketi» kurulacak ve bu şirket Türkiye'de demiryolları yapacaktı. Yapılacak demiryolları şunlardır: 1) (Eski demiryolu uzatılarak) Ankara - Samsun demiryolu, 2) Sivas - Erzurum demiryolu, Trabzon ve Giresun'a birer kol, 3) Ulukışla - Kayseri - Sivas demiryolu, 4) Sivas - Harput - Ergani - Diyarbakır - Musul - Kerkük Süleymaniye demiryolu, Bitlis ve Van'a birer kol, 5) Har-

put - Yumurtalık demiryolu ve ayrıca Yumurtalık ve Samsun'a modern limanlar yapılacaktı.

Anlaşma bununla da kalmıyordu, Bağdat Demiryolu Anlaşmasındaki maddeleri de aşan bazı maddeler taşıyordu. Amerikan İşletmesi demiryolunun sağında ve solundaki 20 km'lik, yani toptan 40 km'lik alanlarda her türlü maden ve özellikle petrol arayabilip, işletebilecekti (Ergani'deki zengin bakır yataklarını da işletebilecekti bu arada). Gerekirse petrol boru hattı döşeyebilecekti, hidro elektrik santralları kurabilecekti. Yapım için gerektiğinde kamuya ait orman, kum alanları, taş ocağı ne varsa bedavadan koyabilecekti. Her türlü akeolojik kazı yapabilip, bulduklarını yurt dışına taşıyabilecekti. Yapım için dışarıdan ithal edilecek bütün araç ve gereçler gümrük ve vergi resimlerinden muaf tutulabilecek, demiryollarında kullanılmak üzere ithal edilen kömürden 20 yıl süre ile gümrük ve vergi resmi alınmayabilecekti ve şirket vergi vermeyebilecekti. Ve anlaşma 99 yıllık olacaktı. Anlaşmanın ilginç yanı, Bağdat Demiryolu Anlaşması'nın aksine, kilometre garantisi istememesi idi.

Görüldüğü gibi tasarı, en halisinden, birinci neviden emperyalist bir girişim idi.

9 Mart 1910'da bu anlaşma Meclis-i Mebusan'ın onayından geçmek üzere Sadrazama gönderiliyor. O sırada Türk - İtalyan Harbi çıktığından bu iş geri kalıyor. Amerikalılar 1914'te tekrar başvuruyorlar, bu kez de 1. Dünya Savaşı çıktığından anlaşma yine onaylanmıyor.

İngiliz ve Fransızlar Amerika'nın bu tasarısını duyunca hemen harekete geçip Osmanlı Hükümetine baskı yapıyorlar ve Amerika'yı Mezopotamya petrollerinden uzakta tutmak için çok direniyorlar. Bir noktaya kadar başarıyorlar da! Amerikalıların tasarısını kabul etmeyen Osmanlı Hükümeti, aynı amaçla, Mezopotamya petrollerini ele geçirmek amacıyla kurulmuş Turkish Petroleum Company'nın Türkiye'de çalışmasını 1914 yılında kabul ediyor.

Böylelikle ABD Avrupa'nın emperyalist ülkelerinin karşısında gerilemiş oluyor(7).

Bundan sonra 1922'lere değin emperyalist İngiltere, Fransa, Almanya ve Amerika'nın petrol pazarlıklarını görüyoruz. ABD mali oligarşisi İttifak devletlerini sıkıştırıyor. Ve diyor ki, «Gerçi ben Turkiye'ye savaş ilan etmedim, ama İttifak Kuvvetlerine para ve malzeme yardımı yaptım. Onun için savaş ganimetinden faydalanmak ve Mezopotamya petrollerinden hak isterim.» (Ve neticede 1930'lara kadar suren soğuk harbin sonucunda ABD Mezopotamya petrollerinden % 23.75 hak elde etmeyi başarmıştır.)

ankara hükumeti abd sermayesine kol'arını açıyor

Amerika niçin Mezopotamya petrollerini eline geçirmek istiyor, niçin demiryolu ve liman yapmak istiyor?

7) Denova John A., *American Interests and Policies in the Middle East 1900 - 1939*, University of Minnesota, 1963, s. 86.

Turkey, The Great Powers and The Bağdad Railway-A Study in Imperialism adlı kitabın yazarı Earle şöyle yazıyor: «Mezopotamya petrol sahasıyla ilgili Chester İmtiyazı ve Anglo - Amerikan anlaşmazlığı, Yakın Doğu'da Amerika'nın hızlı gelişiminin iki belirli dönemidir. Türkiye bugün Amerikan fabrikaları için değerli bir hammad de kaynağı ve Amerikan sermaye yatırımı için çok verimli bir saha durumundadır... Türkiye'nin siyasi durgunluğu ve ekonomik gelişimi Amerikan işadamlarını ve politikacılarını yakından ilgilendirmektedir.» Amerikan Dışişleri Bakanı Lansing, 20/2/1919 tarihinde İngiliz Büyükelçisine yazdığı mektupta şöyle diyordu: «Teknik alandaki en güçlu otoriteler çok yakında Amerikan petrol üretiminin zirveye ulaşacağını kısa bir süre sonra stokların tükeneceğine inanmaktadırlar. Yurt içi tüketimin fazla oluşu ve geçmişte yabancı üretim sahalarına yapılan yatırımın azlığı bu durumun ciddiyetini artırmaktadır.» Amerikan belgelerinde(8) şu sozlere rastlıyoruz: «(Turkiye'nin) ekonomik gelişimi Amerikan iş çevrelerinin temsilcileri tarafından incelendi. Bu temsilcilere Amerikan Donanması tarafından her turlu yardım yapılacak... Donanma, ticari firmalarımızın iş bulmasına yardımcı olmak la kalmaz, iş fırsatları çıktığında Amerikan firmalarını bu konuda tam bilgi elde etmelerini sağlar... Samsun'da bir destroyerimiz sureklı olarak bekleyip, Samsun'daki Amerikan tutun şirketinin çıkarlarını koruyor... Amerikan iş çevrelerinin Yakındoğu'da iş yapma ve gelişme olanakları çok buyük ve bunların sureklı başarısı bu bolgedeki Amerikan Donanmasının sürekli etkisine bağlıdır.»

1922'de Chester Meselesi yeniden alevlenıyor. O zamana kadar Avrupa devletleri ile anlaşıp Mezopotamya petrollerinden hak elde edemediğinden, Lozan Antlaşmasının daha yapılmamış olması ve Musul'un kimde kalacağı belli olmadığından ABD işi sağlama bağlamak istiyor ve Chester projesini daha da geliştirip, petrol isteklerini daha da güçlendirip 5 Ekim 1922'de Türkiye Hükûmetine bir heyet gonderiyor. Türkiye Hükümeti meseleyi inceliyor. Ve 23 Temmuz 1919'da Millet Meclisi, 10 Nisan 1923'te 16 oya karşı 141 oyla bu birinci nevıden emperyalist girişimi kabul ediyor (Bazı kaynaklara göre 21'e karşı 185 oy). 29 Nisan 1923'te Ankara'da anlaşma imzalanıyor.

Turk «milliyetçileri» Amerikalıların Türkiye'de hiç bir politik amaçları olamayacağını soylüyorlar. Anlaşmadan önce Türk Hükümetinin temsilcisi olarak Amerika'ya çağırılan Dr. İ. Fuat Bey, kendisi için verilen bir yemekte şöyle diyor: «Biz ülkemizi kalkındırmak istiyoruz. Bunun için yabancılarla işbirliği yapmamız gerek. Bazı işbirlikleri vardır, yalnız yabancı yatırımcıya ekonomik ve politik çıkarlar sağlar. Böylelerini çok gördük. Bazı işbirlikleri vardır -ki Chester anlaşması örnektir- hıç bir emperyalist çıkar taşımaz. Bu oyle bir işbirliktir ki, hem Amerika'ya hem de Turkiye'ye çıkar sağlar ve hem de Türkiye'nin eğemenliğini baltalamaz. Bunun için Ame-

8) *The United States Navy as an Industrial Asset*, Washington, Office of Naval Intelligence, 1923.

rıkan işbirliğinden yanayız. Bunun için Ankara Hükûmeti kollarını açıp, Amerikan sermayesine «hoş geldın» diyor ve onun bütün haklarını garantı edeceğini söyluyor.»

Fakat Lozan Anlaşması ile Musul'un İngiltere-Irak yönetimine bırakılması söz konusu olunca Chester Anlaşması önemini yıtırıyor ve Şirket gerekli parayı sağlayamayıp eylemsiz kalınca Turkiye Hukûmetı Lozan'da başlarına dert olan bu anlaşmayı 18 Aralık 1923'te feshediyor. Amerika'lılar anlaşmayı yeniden dırıltmek için epey uğraşıyorlar. Ama gerek zengin petrol kaynaklarının Türkiye dışında kalması, gerekse yaklaşan 1929 iktısadı buhranı Amerika'lılara bu anlaşmayı unutturuyor. ABD emperyalıstleri sonra başka yollarla Türkıye petrollerine el atıyor.

emperyalizmin ortadoğu'daki en emin kalesi: israil

Görulduğü gibi bir zamanlar Osmanlı İmpjaratorluğu sınırları içinde yer alan Ortadoğu, 19. yüzyılın ıkıncı yarısından sonra emperyalıstlerın ıktisadi, siyasi, askeri ve ıdeolojık etkisine maruz kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmesi ile birlikte bir yandan küçük devletler ortaya çıkarken, öte yandan Ortadoğu ülkelerini ele geçirme yolunda emperyalistler arasında paylaşma kavgaları devam etmiştir. Emperyalıstlerin Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde görünen çeşitli ülkelere saldırması 1. Dünya Savaşı, Paris Konferansı, Balfour Bıldirisi, Sevr Anlaşması, Türkiye Millî Kurtuluş Mucadelesi ve nihayet Lozan Antlaşması Ortadoğu'yu bugün içinde bulunduğu siyasi sınırlara yaklaştırmıştır.

Ortadoğu çeşitli değişmelere ve özellikle devrimci mücadelelere sahne olmuştur. Bugün Bahreyn, Katar, Arap Körfezı kıyısındaki bazı emirlikler ve Maskat - Umman İngiltere'nın denetimi altındadır. Diğer bölgeler biçimsel de olsa, bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Emperyalizm bu bolgedekı çalışmalarını üç ana nokta etrafında surdürmuştür: Doğal zenginlikleri elde etme, üsler kurma, tekellerını genişletme. Petrolün yanında krom, fosfat, mağnezyum klorür, magnezyum bromurün onem kazanması, Suveyş Kanalı'nın dünya polıtıkasında önemli bır yeri olması, emperyalistlerin Buyük Ekım Devrımi'nden sonra Sovyetler Birliği'ne karşı savaş açacağı en yakın bölge olarak Ortadoğu'yu görmesi, çeşitli üslerın Ortadoğu'da kurulması, bir yığın anlaşma ve paktların yapılması ve en önemlisi emperyalizmin uzantısı siyonistlerin kolonyalist yayılmayı ve saldırganlığını sürdürmesi Ortadoğu'daki surekli mücadelelere yolaçmıştır.

Emperyalizm Ortadoğu'da en emin kale olarak İsrail Devleti'ni bırakmıştır. İsrail devletının kuruluşu ve gelişımi, Ortadoğu'daki devrımci mücadeleler açısından, mılliyetçı arap hareketlerının değerlendırılmesi açısından çok iyi bilinmesi gereken bir olaydır. İsrail devletinin politik gelişimini şu dört ana bölümde incelemek faydalı olacaktır: 1. Politik siyonizmin ortaya çıkmasından 1917 Balfour Bildırısı'ne kadar geçen dönem, 2. İngiliz eğe-

menliği altındaki 1917 - 1939 dönemi, 3. ABD emperyalistlerinin etkili olmaya başladıkları 1939'lardan İsrail devletinin resmen kuruluşuna kadar olan dönem, 4. İsrail devletinin resmen kuruluşundan günümüze kadar olan dönem. Biz bu yazımızda ilk üç dönemi ana hatlarıyla belirtecek, dördüncü bölümü diğer meselelere ilişkin olarak inceliyeceğiz.

dünyada yahudi burjuvazisinin yükselişi

Filistin sorunu ne arap - yahudi çatışması olarak ele alınabilir, ne de Birleşmiş Milletler kararlarıyla, politik çözüm yollarıyla ortadan kalkacak bir sorun olarak görülebilir. Filistin sorunu, emperyalizmin yıllardır tüm dünyada ve özellikle Ortadoğu'da sürdürdüğü çalışmalar ile iç içedir ve sorun Ortadoğu çapında ele alınıp, incelenmek zorundadır.

Siyonizmin kökeni, emperyalizm ile olan ilişkileri nedir, İsrail devleti nasıl kurulmuştur, bugün hangi güçlere sırtını dayamaktadır, Ortadoğu'daki hangi çelişmeleri istismar ederek varlığını sürdürebilmektedir, emperyalizmin Ortadoğu'daki uzantısı olarak hangi görevleri üstlenmiştir sorularına, tarihi olayların kısaca gözden geçirilmesi ile cevaplar bulunabilecektir.

Filistin, tarihin her devrinde özellikle dini heyecanları körükleyen egemen sınıfların ele geçirmek amacıyla gösterdikleri bir hedef olmuştur. Bir zamanların ünlü Haçlı Seferleri hep bu bölge etrafında dönmüş, müslümanlar sürekli olarak Kudus'ü ellerinde tutmak için mücadele etmişler, 19. yuzyılda kendilerine bir vatan arayan yahudiler de burayı gözlerine kestirmişlerdir. Yahudiler yıllarca önce Ortadoğu'da oturdukları bölgeleri Romalılara terketmişlerdir. Romalılar devrinde Filistin'i terkedip Ortadoğu'dan göç eden ve bütün dunyaya dağılan yahudiler biri Yemen'de diğeri Hazer dolaylarında olmak üzere iki ufak devletçik deneyine girmişlerse de başarılı olamamışlardır.

19. Yüzyılda kapitalizmin gelişimi ve özellikle Fransız İhtilali ile birlikte Avrupa'da gelişen milliyetçi akımlar bütün toplulukları olduğu gibi yahudileri de etkilemiştir.

Yıllardır çeşitli devletlerin vatandaşı olarak yaşayan, ama geleneksel yaşantılarını sürdüren yahudiler, özellikle proleterleşme yolunda olan yahudiler arasında milliyetçi düşünceler hızla yayılmıştır. Milliyetçilik akımları ile birlikte Avrupa ve ABD'de artık dini ilişkilerin yeni bir devletin doğmasına yolaçabilecek kadar güçlü nedenler olmadığı iyice anlaşılmıştır. Kapitalizmin tekelci kapitalizm haline dönüştüğü bu dönemde çeşitli ülkelerde yaşayan gerek yahudi proletaryası, gerekse yahudi finans burjuvazisi çok zor bir durumda kalmıştır.

Liberalizm ve gelişen endüstriye karşı harekete geçen gericiler kendileri için hedef olarak - kapitalizmin para babalığını yapan yahudi büyük burjuvazisinden dolayı-

yahudileri seçmişlerdir. Liberalizme, endüstriye, gelişen kapitalizme ve laiklik anlayışına karşı bütün gerici çıkışlar hep anti - semitizmde ifadesini bulmuştur. Tarihin bütün devirlerinde çoğunlukla ticaret ile uğraşan, tüccarlık, tefecilik yapan yahudilerin kapitalizmin ortaya çıkışı ile sınıflaşmaları daha da keskinleşmiştir. Uzun dönemden beri ticaret ile uğraşan yahudiler, kapitalist sınıfı oluştururken özellikle Doğu Avrupa'daki yahudiler de proleterleşmeye başlamışlardır. Anti-semitizm yavaş yavaş kendini her yerde göstermeye başlamış, Nazi Almanyası gibi çok açık bir terore başvurulmasa bile, emperyalist Rusya'da Çarlık ilerici akımları bastırabilmek için, anti - semitizm akımını kullanmış, zaman zaman yahudilerin öldürüldüğü «pogrom» adı verilen katliamlara girişmiştir.

Anti - semitizm kampanyası bir yandan şimdiye kadar çeşitli ülkelerde asimilasyona maruz kalan yahudilerin adlarını, dillerini değiştirerek, ABD ve Batı Avrupa'ya kaçarak daha fazla asimile olmalarına yol açarken, öte yandan Doğu Avrupa'da olduğu gibi yahudiler arasında milliyetçi düşüncelerin gelişmesini sağlamıştır. Özellikle Çarlık Rusyasındaki yahudiler bu düşünceler ile sosyalizme yakınlaşmışlardır. Milliyetçi düşüncenin gelişmesi yahudileri 1897'de kendi partileri olan Yahudi Sosyalist Partisi'ni (Bund) kurarak Lenin'in çok eleştirdiği yanlış bir mücadele biçimi olan bundçuluğa iterken, politik siyonizme de güç kazandırmıştır.

yahudi devleti düşüncesi mücadele alanına geçiyor

Nihayet 1896 yılında Dreyfus davasındaki anti - semitizm gösterilerini izleyen Theodor Herzl adlı Viyana'lı bir gazeteci daha önce Leon Pinsker gibi kişiler tarafından ortaya atılan *politik siyonizmin* gerçek sözcülüğünü yapmıştır. Herzl, *Yahudi Devleti* adlı bir kitap yazarak anti - semitiklerle ayni görüşü paylaştığını, yahudilerin asimile olmayacak bir ulus olduğunu, yahudi meselesinin ancak bağımsız ve saf bir yahudi devleti kurmak yoluyla çözümlenebileceğini belirtmiştir. 1897'de Basle'de yapılan Dunya Siyonistler Kongresinde yeni strateji olarak Herzl'in kolonizasyon görüşleri kabul edilmiş, ırkçı ve ulusçu görüşler karar altına alınmıştır. Böylece asırlardır sürdürülen siyonizm politize olmuş ve emperyalizmin emrine girmiştir. Bu kongreden once yahudiler 1815'de Viyana'da, 1869'da Philadelphia'da, 1885'de Pittsburg'da da konferanslar toplamışlardır. 1891'deki rakamlara göre o gün için dünyada 9.500.000 yahudinin olduğu, bunun 7.500.000'inin Avrupa'da yaşadığını belirtmektedir.

Siyonizmin ortaya çıkışının ve gelişiminin gerçek nedenlerini Avrupa'da gelişen tekelci kapitalizmde ve Avrupa burjuvazisinin kendi içindeki çelişmelerde aramak gerekir. O dönemde yahudilerin sınıflaşması şöyledir: Yahudi proleteryası; köylü, postacı, fırıncı, ufak tüccar gibi yahudi küçük burjuvazisi; orta burjuvazi ve bir hayli güçlü olan yahudi büyük burjuvazisi. Çok çalışan ve hırslı bir yahudi burjuvazisinin ortaya çıkışı ABD ve Avrupa'

da tepki yaratmış, yahudi büyük burjuvazisi, sanayiciler ve bankacılar, Avrupa büyük burjuvazisinin diğer katmanlarını rahatsız etmişlerdir. Avrupa Burjuvazisi arasındaki bu çelişme anti - semitizme kanalize edilince yahudi buyük burjuvazisi bu çıkmazdan kurtulma çabalarına girişmiştir. Yahudi nüfusun çokluğundan dolayı goze batan ve antisemitik kampanyaya hedef olan bu zenginler, kurtuluşu yahudi proleteryasının, yahudi küçük burjuvazisinin -yeri neresi olursa olsun başka kıtalara göç etmesinde bulmuştur. Böylelikle hem yahudi emekçilerinin ezilmesi önlenecek, hem de yahudi büyük burjuvazisinin Avrupa'daki yapısı ve temel çıkarları bozulmayacaktı. Yahudilerin Avrupa dışında bir yere toplanmaları çabasına o donem finans - kapitalin en güçlü adamlarından yahudi Baron Edmond de Rothschild buyük mali yardımlarda bulunmuştur. Kurulacak İsrail devleti için toprak aranırken Kıbrıs, Kenya, Uganda, Arjantin hep söz konusu olmuştur. 1903'te 6. siyonistler Kongresinde yahudi devletinin kurulacağı yer olarak Uganda kabul edilmiştir, ama Herzl'in ölümünden sonra 1905'te yapılan 7. Siyonistler Kongresi'nde Uganda'da İngilizler'ın olduğu ve Uganda'yı tamamen kendilerine bırakmayacakları gerekçesiyle Uganda'dan vazgeçirilmiştir(9).

Ekonomik temeli yanında Tevrat ve anti - semitizm akımı siyonizmin ideolojik temellerini oluşturmuştur. Siyonizmin ilk liderlerinin en çok istismar ettikleri konu Avrupa'daki anti - semitizm akımı olmuştur. Politik siyonizm, anti - semitizme tepki olarak çıkmış ve çok kısa zaman içinde özellikle Polonya, Batı Rusya ve Litvanya - daki yahudileri çok etkilemiştir

İngilizler Filistin'i siyonizme peşkeş çekiyor

Herzl düşündüklerinin yolunda hemen eyleme geçmiş, işini görebilecek her kişiye başvurmuş, her turlu anlaşmaya girişmiştir. II. Abdulhamit'e Çar'a, Kayzer'e, İngiltere kralına, hatta papaya bile gitmiştir. Herzl, II. Abdülhamit'ten Filistin'de bir yahudi tarım şirketinin çalışmasına izin vermesini istemiş, karşılığında yahudi bankacılarının Osmanlıların borçlarını ödeyecekerini ve Osmanlıları büyük devletlerin sultasından kurtarmayı teklif etmişse de, «satılık toprak yok» kaydı ile Abdülhamit teklifi reddetmiştir. Ama yahudi burjuvazisinin çıkarları emperyalist Avrupa devletleri ile bir olunca çözülmeyecek bir mesele yoktur. Kurulacak devletin Ortadoğu'ya yerleştirilmesi, o dönem dünya emperyalizminin başını çeken ve bekçiliğini yapan İngiltere'nin emperyalist politikasına çok uygun düştüğünden, İngiltere siyonist planları hararetle desteklemiştir. Böylelikle siyonistler ile toprak paylaşma ve sömürge elde etmek peşinde olan emperyalistler arasında kopmaz bağlar oluşmuştur.

---

9) *The ABC of the Palestine Problem Part I, 1896 - 1949*, The Arab Women's Information Committee, Beirut, s. 5 - 6.

Siyonistleri desteklediğini, Ortadoğu'daki emperyalist planlarına uygun bir Israil devletinin kurulabileceğini ilk belirten İngiltere olmuştur. 1917 yılında yayınlanan meşhur Balfour Bildirisi'nde İngiltere bir yahudi devletinin kurulmasını garantı aldığını bıldirmiştir. İngilizler, Suriye ve Lübnan'daki Fransız etkisini engellemek istercesine Filistin'de uslenmeyi ve Süveyş Kanalını tam kontroline almayı amaçlarken ve Rusya ve ABD'deki yahudilerin desteğini sağlamayı beklerken, siyonistler de o anda Filistin'de hem sayıca hem de toprak sahipliği açısından zayıf bir durumda olduklarını bildirdiklerinden ve güçlenınceye kadar emperyalistlerin himayesine muhtaç olduklarından İngiliz himayesini desteklemişlerdir. Balfour Bildirisi nı butun emperyalist dunya alkışlamıştır. Bu bildırı emperyalizm - sıyonızm ışbirliğinin ilk resmi başlangıcı olmuştur. Bıldiri gerçekte çok muğlaktır ve İngilizler onu istedikleri gibi kullanmışlardır

Balfour Bıldırisi'nden önce 24 Ekim 1915'de Hicaz emiri Huseyin ile McMahon arasında bir anlaşma yapılmış, İngiltere'nin arapların milliyetçi hareketlerını destekleyeceği belirtilmiştir.

Bu dönemde emperyalistler sürekli olarak arapları Osmanlı İmparatorluğuna karşı kışkırtmışlar, bu işler için özel adamlar yetiştirmişlerdir. Bu kışkırtmalar, arapların, baş çelişmenin Osmanlı sarayı ile araplar arasında olmayıp, butün mazlum Ortadoğu halkları ile emperyalist ülkeler arasında olduğunu görmelerini engellemiştir. Nitekim 1919'da Emir Huseyin ile 1. Dunya Savaşında dınamitin kullanılmasında emperyalist İngiliz ordusuna buyük hizmeti geçen baş sıyonist Weizmann arasında yahudilerin Filistin'e göç etmesi konusunda anlaşma bile olmuştur(10).

Özde son derece gerici ve tutucu olan, emperyalizmin, kolonyalızmın ve yahudi büyuk burjuvazisinin maşaları siyonistler, anti - semıtızme karşı toplu olarak bir yerlere göç etmeyı çözümyolu olarak gösterirlerken, yahudi proletaryası ve aydınları arasındaki marksisler, antisemıtizmın kapitalızmın bir ürünü olduğunu, kapitalizmin ortadan kalkması ile birlikte yokolacağını belirtmişlerdir. Ama bu marksistler, İsrail devletinin kurulmasında hiçbir zaman etkili olamamışlardır. Harekette etkın olan sosyal demokratların antı - enternasyonalist çabaları ise, dünya işçi sınıfı hareketine tam bir ihanet olmuştur.

siyonizme karşı arap halkları tepki gösteriyor

Balfour Bıldırisi'nden sonrakı donemde milliyetçi hareketler yavaş yavaş ürunlerini vermeye ve arap ulusları ortaya çıkmaya başladı. Suriye Milli Kongresi, Temmuz 1919'da Suriye Devletinin (Suriye - Lübnan, Filistin) bağımsızlığını istiyor, 1920 Nisanında Filistin'deki araplar nihayet yahudilerin kendileri için ileride gerçek düşman olacağını anlayarak mıtingler yapıyorlardı. 25 Nisan 1920'de toplanan Milletler Topluluğu yönetim kurulu İn-

10) a.g.e. s. 6.

giltere'ye Filistin'de; Fransa'ya Suriye ve Lübnan'da manda hakkı tanıdı. İngiltere'nin manda hakkı ancak 29 Eylül 1922'de Milletler Topluluğu tarafından resmen kabul edildi. 1920 yılı Suriye, Lubnan ve Filistin için en karışık yıllar oldu(11).

1920 Temmuzunda bir İngiliz siyonisti, İngiltere'nin yuksek komiseri olarak Filistin e atandı. Filistin'de yahudilerin göç etmelerine karşı artık sürekli tepkiler ve çatışmalar oluyordu. O günlerde sıyonistler terorist gizli teşkilatları Haganah'yı (Mudafaa) kurdular. 1921 Nısanında arap - yahudi çatışması çok sert noktalara gidince, İngiltere, siyonistleri, kolonyalizasyon hızını Arapların tepki gösteremeyeceği bir düzeye indırmelerını zorlamak için bazı kararlar aldı. Emperyalist İngiltere sıyonist kolonyalizmini gerçekleştirmek için iki yola başvurmak zorundaydı: Baskı kuvvetleri ile terör yaratarak arapları sindirmek ve yerlerinden kovmak yada araplarda gelişen mıllıyetçi hareketleri saptırmak ve lıderlerini satın almak. İngilizler iki yolu da denemişlerdır. «Böl ve yönet» yöntemı en geçerli biçimde yıllarca uygulanmıştır, hem İngilızler hem de Fransızlar tarafından...

1917-1939 arasında yahudiler sürekli olarak çoğalırken ve hergün biraz daha fazla toprak elde ederken terörist eylemlere girişiyorlardı. İngilız askerleri silahlı siyonist birliklerinin de yardımıyla her arap isyanını çok kanlı bir şekilde bastırıyordu. 1929, 1930, 1933, 1936 ve 1939 isyanları hep böyle kanla bastırıldı.

İngiltere gelişen son durumlar karşısında Filistin hakkındaki göruşlerini 1939 yılında *Beyaz Kitap* ile ortaya koydu. McDonald Memorandum'u adıyla da anılan bu raporda İngiltere Balfour Bildırısında belırtılen bır yahudı mılli vatanı kurulduğunu, ama artık yahudılerin arapların haklarını daha fazla gaspetmemelerinın gerektığini, 1914 yılına kadar her yıl 15.000 yahudinin göç etmesine ızın vereceğini, yahudılerin toprak almalarının kısıtlanacağını, ileride bağımsız bir devletin kurulabileceğini belırtiyordu. Bu rapor ıle birlıkte İngiltere yalnız siyonistlerle değıl, arap mılliyetçı hareketını sürdüren feodallerle de işbirlıği yapabileceğini ortaya koyuyordu. Emperyalistler sıyonizmi ve arap milliyetçiliğini tamamen dınsel bır çizgide tutarak arap ve yahudileri birbirine düşüyordu.

Siyonistler özellikle Balfour Bıldirisinden sonra toprak almaya başlamışlardır. Toprak ağalarından daha kolay toprak alabileceklerini umduklarından siyonistler, Filistin'de olabilecek her türlü toprak reformuna karşı çıkmışlar, bu durum sömürülen haikın şikâyetlerini sıyonistlere kanalize eden ve bu şekilde sömürüyü daha da kolaylaştıran egemen toprak ağalarının da işıne gelmiştir.

Fılistın'deki arap mılliyetçiliği bu çerçeve ıçinde dinci ve ırkçı bır platformda gelişmiştir.

Siyonistler Fılistın'e geldikten sonra emperyalistlerin şemsiyesi altında, dünya fınans kapitalinin yardımıyla çok hızlı bir şekilde Fılistin'de toprak elde etmiş ve sa-

11) Rodinson, Maxime, *Israel and the Arabs*, Penguin Books, 1968 s. 24.

yıca çoğalmışlardır. Yahudilerin 1944 yılına kadar Filistin'deki gelişmeleri şöyledir(12):

	Toplam	*Nüfus oranı (%)*		*Toprak sahipliği (%)*	
Yıl	*nüfus*	*Arap*	*Yahudi*	*Arap*	*Yahudi*
1895	500 000	90,6	9,4	99,5	0,5
1919	700 000	91,7	8,3	97,52	2,48
1939	1.422 955	70,0	30,0	94,4	5,6
1944	1.739.624	69,5	30,5	93,5	6,5

abd emperyalizmi filistin'e el atıyor

İngilizlerin Beyaz Kitabı ne yahudileri, ne de arapları memnun etmişti. İyiden iyiye terörizme sapan siyonistler hiçbir engel tanımak istemez iken, arap düzenlerini sürdüren egemen sınıflar da gösterişli milliyetçiliklerinin yanısıra kendi durumlarını biraz daha güçlendirmek için emperyalistlerle ilişkilere giriyorlardı. ABD emperyalistleri bu durumu çok iyi değerlendiriyor ve İsrail'in yanısıra Suudi Arabistan'ı yeni kaleleri olarak hazırlıyorlardı.

Arap milliyetçiliği emperyalistlerin güdümünde dinci ve ırkçı hedeflerle sürdürülüyor, bütün yahudileri denize dökmek gibisine yanlış amaçlar gösteriliyordu. Böyle bir ortamda siyonistler bir yandan yeni örgütler kurup daha da saldırgan olurken, öte yandan gizli yollardan Filistin'e çok sayıda yahudi göçmen getiriyorlardı.

I. Dünya Savaşı'nın başlaması ve Hitler'in Avrupa'da yahudi katliamına girişmesi anti - semitizmin aşağılanmasına yolaçtı. Ancak Avrupa'nın sosyalist görünen partileri bile anti - semitizmin aşağılanmasında bilinçyü elden kaçırarak işi siyonistleri desteklemeye kadar vardırdılar. Örneğin İngiliz İşçi Partisi, siyonistlerin Ortadoğu'da yerleşmelerine izin vermeleri için araplara çağrıda bulundu(13). Siyonistlerin bazıları sosyalizm adına dünya sosyalistlerinin desteğini kazanmak için çeşitli propagandalara girişiyorlardı. Filistin'de bulunan birçok gerçek sosyalist ise, arap ve yahudilerin ortak mücadelesinden söz etmelerine rağmen, ne yazık ki, etkili olamıyorlardı. Emperyalizmin ve siyonizmin yoğun ideolojik baskılarına maruz kalan yahudi proletaryası da proleter enternasyonalizminin dışında düşünülüyordu.

1939-1947 yılları arasında İngiltere'nin Filistindeki etkisi azalırken, emperyalist dünyanın yeni lideri ABD, Filistin'de söz sahibi olmaya başlıyordu. Siyonist teröristler her gün yeni bir katliama girişiyor, fakat ABD de siyonistler için para toplanıyordu. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Balfour Bildirisi'ni elde ettiklerini, II Dunya Savaşı ile de İsrail devletinin kurulacağını belirten Ben Gurion, 1939 yılından sonra dünya çapında propagandaya girişiyordu. Nazilerin yahudi katliamlarını çok iyi kullanan siyonistler,

12) *The ABC of the Palestine Problem Part 1, 1896 - 1949*, s. 3, 9, 21, 41.

13) John and David Kimshe, *The Secret Roads*, London 1954, s. 27.

yahudi burjuvazisinin imkânlarını, özellikle yayın imkanlarını sonuna kadar kullandılar. Gerçekten siyonistler yalnız o yıllarda değil, günümüze kadar kitle haberleşme araçlarının her türlüsünü amaçları yolunda kullanmışlardır. Türkiye'de de birçok gazete siyonizmin emrindedir.

ABD'de çok sayıda yahudinin bulunması, ABD'nin dış politikasını doğal olarak etkilemiştir. Gerek iç baskıların artması ve gerekse tekelci kapitalizmin zorlanması ile ABD emperyalistleri Filistin'deki emperyalist girişimlerini artırmışlardır. 1939 yılında 3.9 milyon olan ABD yatırımı, 1947'de 150 milyon dolara yükselmiştir(14). ABD basını, örneğin *New York Times*, artık açıkça Filistin'deki durumun ABD'nin petrol ve askeri çıkarlarına göre düzenlemesi gerektiğini yazmıştır(15). Nihayet 1947 Mayısında İngiltere «Filistin Sorunu»nu Birleşmiş Milletler'e getirmek zorunda kalınca, mesele dünya çapında tartışılmaya başlanmış ve ezilen halklar kısmen de olsa gerçekleri öğrenmişlerdir.

1947 Kasım'ında Birleşmiş Milletler iki ayrı devletin kurulması yolunda bir karar alınca(16), Filistin'de çatışmalar yeniden başlamış, emperyalist devletler bu çatışmaları kendi çıkarları açısından yönlendirmişlerdir. Mayıs 1948'de, siyonistler İsrail Devleti'ni kurduklarını ilan edince Ortadoğu'da durum iyice karışmıştır. Arada yapılan silahsızlanma anlaşmaları da savaşları önleyememiştir. İsrail Devleti, emperyalistlerin oyunları ile, nihayet 11 Mayıs 1949'da Birleşmiş Milletler'e alınarak varlığı bütün dünya çapında resmen tescil ettirilmiştir.

Buraya kadar kısaca özetlemeye çalıştığımız siyonizm gelişimi ve arap milliyetçiliği ile ilgili diğer hususlara ilişkin olduğu konularla gelecek yazılarımızda açmaya devam edeceğiz. Özet olarak Ortadoğu'da politik siyonizmin başlangıcından günümüze kadar geçirdiği evrede gösterdiği başlıca özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

politik siyonizm emperyalizmin bir ürünüdür

1) *Politik siyonizm emperyalizmin bir ürünüdür.* Daha önce de gördüğümüz gibi politik siyonizm tekelci kapitalizm ile birlikte doğmuş ve emperyalizmin emrine girmiştir. Siyonistler emperyalistlerin her türlü yardımı ile, onlarla işbirliği yaparak gelişmişlerdir. Özel olarak önceleri İngiltere, sonra da ABD emperyalizmine dayanan İsrail Devletinin gelişiminde emperyalizm iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik bütün güçleriyle siyonistleri desteklemiş Ortadoğu halklarının direnişini kırabilmek için her yola başvurmuştur.

2) *Siyonizm kolonyalisttir.* Siyonizm geçen yüzyıl larda dünyanın çeşitli bölgelerinde yapıldığı gibi, dışarı-

14) A. Oksaniç, «About The Plastinian Problem», *Problems of the Economy and History of the Countries of the Near and Middle East*, Ed E. S. Yefimov, trans. JPRS, Washington 1966 s. 169.

15) a g e. s. 168.

16) Busch, Peter, *Burning Issues of the Mideast Crisis*, Merit Publishers. New York, s. 14.

dan bir topluluğun getirilip, oradaki halkın kendi topraklarından sürülmesini sağlamış, her gün toprak kazanarak gelişmiştir. Siyonistler önceleri toprak satınalırken, II. Dunya Savaşı ile birlikte bunu terketmişler, tamamen askeri işgallerle toprak kazanarak büyümuşlerdir. Bu yayılmacılık da emperyalistlerin emrindeki kurumlar ile tescil edilmiştir. Siyonizm, kolonyalist ideolojiyi her yerde sürdürmüştur. İşte baş siyonist Ben Gurion'un 1948 tarihindeki sözleri:

«Arap koalisyonunun aşil topuğu Lübnan'dır. Bu ülkedeki musluman egemenliği yapmacıktır ve kolayca alaşağı edilebilir. Orada, güney sınırı Litani Irmağına dayanan bir hıristiyan devleti kurulmalıdır. Biz bu devlet ile anlaşabiliriz. Sonra ne zaman biz, Arap lejyonunun gücünü kırar, Amman'ı bombalarsak, M. Urdun'e gireriz. Bundan sonra da Suriye düşer.»(17)

3) *Siyonizm ırkçıdır, gericidir.* Siyonistler saf bir yahudi devleti kurmak istemekte ve buna inanmaktadırlar. Yahudilerle, yahudi olmayan Filistin'li arapların bir arada yaşamalarına karşıdırlar. Siyonistlerin Filistin'deki tüm çabaları «arapsızlaşma»dır. Gerçekte Hitler'ın Avrupa'daki «Yahudi meselesi»ni çözmedeki eylemleri ile, siyonistlerin Filistin'deki «arap meselesi»ni çözmedeki çalışmaları özde aynidir. Bütün modern görünen yaşantılarına rağmen gerici ve ırkçı bir ideoloji hakımdir. Gerçekte sosyalizm adına yutturmaya çalıştıkları, ütopik sosyalizm kalıntısı «kibutz» deneyleri de, birer kepitalist girişimden başka bir şey değildir.

4) Siyonizm teröristtir, saldırgandır. Siyonizm Filistin'de katliam ve terör yolu ile tutunabilmiştir. Bunu başarabilmek için emperyalistlerden sürekli destek görmüştür. Filistin'de askeri planlarla yapılan katliamlar Çarlık Rusyası'nda yapılan «pogrom»lardan farksızdır. Terörü gerçekleştirmek için siyonistler Haganah, Stern, Irgun Zvai Leumi gibi tedhişçi örgütler kurmuş, Der Yasin'deki gibisine büyük katliamlar düzenlemiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra siyonistler emperyalizmin en gerici, en terörist, en saldırgan maşaları olmuşlardır.

İşçi sınıfı sosyalistleri, siyonizmi bütün bu yönleriyle, Ortadoğu içinde değerlendirmeli ve yazımızın başında sıraladığımız yanlışlara düşmekten sakınmalıdır.

GELECEK YAZI:
Ortadoğu'da sosyalizm ve Komünist Partiler.

17) Bar-Zohar, Michael, *The Armed Prophet: A Biography of Ben Gurion*, London 1967, s. 139-140.

askeri darbe çözümyolu değildir!

Aşagıdaki bildiri, Bolivya Milli Kurtuluş Ordusu (ELN) tarafından 10 Ekim 1970 tarihinde, bazı bölgesel radyo istasyonlarından yayınlanmıştır. Henüz işçi sınıfı ile güçlü bağları olmayan ve devrimci partiyi oluşturamamış bulunan Bolivya gerillaları, ELN etrafında emperyalizmin Bolivya'daki işbirlikçilerine karşı yürekli bir mücadele vermektedirler. Askeri darbelerin, reformist küçük burjuva hareketlerinin halk kitlelerine hiçbir şey getirmediğini üstelik halkın devrimci atılımını engellediğini belirleyerek ordu üzerine yorumlar getiren bu bildiri, Granma'nın 18 Ekim 1970 tarihli sayısında yayınlanmıştır.

DÜN, 9 Ekim günü, Kumandan Ernesto Che Guevara'nın ölümünün üçüncü yılında, İnti Peredo'nun ölümünden bir yıl bir ay ve arkadaşlarımızın Alto Beni ormanlarında savaşmaya başlamalarından iki ayı aşkın bir süre sonra, örgütümüz, Dr. Heroert Miranda Pereina'yı öldürmekle devrimci adaleti yerine getirmiştir.

Bu iğrenç kişi, İçişleri Bakanlığı'nda zalimlere danışmanlık etti. Onun görevi, daha fazla işkence yapılabilmesi için siyasi tutukluların biraz daha yaşamasını sağlamaktı. Bu namussuz doktor, tutukluları konuşturmak için onlara çeşitli ilaçlar vermekte uzmandır; bu adam, İçişleri Bakanlığı'nın penceresinden kendini atmak zorunda kalarak yaralanan Loyola Guzman yoldaşımızın, yaralarına rağmen, serbest bırakılmasına karşı rapor yazan adamdır; ve konuşmamak için sonuna kadar direnen Gerardo Bermudez arkadaşımızı, DIC katillerine bilgi vermediği takdirde yaralı bacağını kesmekle tehdit eden de yine bu adamdır.

Fakat bu kişinin en büyük suçu, karnından aldığı ciddi yaralarla yakalanan Inti Peredo'nun ölesiye dövülmesindeki rolüdür. Bu katilin portresini tamamlamak için, bugünkü *Presencia*'dan bir cümle aktarmakta yarar vardır: «Dr. Miranda, özel bir itibar görüyordu. Çünkü, kendisi yoksulların doktoru addediliyordu.»

Bu apaçık bir yalandır, çünkü «yoksullar doktoru»nun Genel Hastane'de hastalardan para aldığı ortaya çıkmış ve bu geniş çapta skandala yolaçmıştır.

Halk kitlelerine devrimci yolu göstermeyi hedef tutan öncü örgüt olarak biz, ELN'ye kitlelere ve onların liderlerine işkence yapan, onları öldüren, hainlik eden ve gammazlayanları yoketmeyi meşru görev bilirız. Er veya geç, bu suçları işleyenlerle hesaplaşacağız. Halka ve devrimcilere karşı suç işleyen hiç kimse elimizden kurtulamayacaktır.

Ne var ki, baskı güçlerinin en korkunç elemanlarından birinin öldürülmesi, ülkemizde şimdilik birkaç gün süren ve yeni bir hükümetin kurulmasıyla bazı ilerici çevrelerde birtakım hayallere yolaçan bir kriz dönemine rastlamıştır. Teopante Ayaklanması'ndan bu yana ilk şehir eylemimiz münasebetiyle, bu yeni hükümete karşı tavrımızı açıklamanın bizler için bir görev olduğu inancındayız.

4 Ekim pazar günü başlayarak, General Miranda'nın bir «ultra-goril» cuntası teşebbüsüne girıştiği üç gün zarfında ülkemiz çeşitli askeri gruplar arasında tartışmalara ve müzakerelere sahne oldu. Bu durum, giderek, Ovando'nun çekilmesinden sonra J. J. Torres'in liderliğinde, halk kitleleri ve ilerici kesimler arasında destek arayan devrimci milliyetçiler lehine dönüştü. Böylece, halkın da desteğiyle, goriller cuntası etkisiz hale getirilmiş ve Torres, halk devrimi vaadiyle başkanlığı ele geçirmiştir.

Önümüzdeki acil sorun, bu hükümetten neler beklenebileceğini araştırmaktır. Gerçekte, ülkenin zenginliklerini ihracatçıların, ithalatçıların, yabancı şirketlerin elinden alıp tüm üretim kaynaklarını halkın ve ilerlemenin ihtiyacını karşılamada yoğunlaştıracak esaslı bir devrim gereklidir. Şurası gayet açıktır ki, böylesine ciddi bir dönüşüm çabasına girişmek, ekonominin sosyalizasyonu anlamını taşır. Fakat güçlü çıkarcılar, bu tür bir değişime karşı düşmektedir. Ülkedeki geri kalmışlığın ve yoksulluğun sorumlusu olan mevcut ekonomik, sosyal ve siyasi yapı, herhangi bir Latin Amerika ülkesi için geçerli bir tek güç faktörüne dayanmaktadır: Ordu...

Pentagon tarafından finanse edilen bu askeri «kast», General Miranda ile ileri gelen subayların arkasına gizlenmiş gericiler konusunda çok büyük bir örnek vermiştir. Bu güçlü kast, silah ve güç sahibi olduğu ve emperyalizmin çıkarları ile ailevi yada kişisel ilişki içinde olan goriller ordusunun üst kademelerini işgal ettiği sürece, devrim mümkün değildir.

Şunu belirtmek isteriz ki, biz, orduya karşı bir önyargıyla hareket etmekte değiliz. Muhakkak ki, onlardan bazıları, kişi olarak devrimci saflarda yeralabilir. Latin Amerika'da böyle birçok örnek görülmüştür: Brezilya'da Carlos Lamarca ve Guatemala'da Luis Augusto Turcios Lima gibi gerillalara katılma yolunu seçen genç subaylar ve bir anti-emperyalist subaylar grubunun başında Santo Domingo halkını yankee'lere ve onların kuklaları gorillere karşı silahlandıran Albay Caamano gibi... Muhakkak

ki, devrimci subaylar vardır, fakat silahlı kuvvetlerin tüm olarak devrimci olduğunu söylemek, bize pek inandırıcı gelmemektedir. Şu andaki kriz döneminde olduğu gibi, birtakım yüksek rutbeli subayların, çoğunluk köylü kökenli olan askerler aracılığıyla halkla temasta olduklarını ve bu nedenle gerici olmadıklarını iddia etmeleri gülünçtür. Bu açık bir yalandır: Subaylarla askerler arasındaki ilişki, bir patron-hizmetli ilişkisinden öte bir şey değildir. Asker, genellikle, kendisine yukarıdan bakan, aşağılayıcı bir davranışla karşı karşıyadır. En iyimser şekliyle askere bir patron, bir hami gibi davranılmaktadır ki, bu tavırda da, aslında, askerin aşağı bir varlık olduğu önverisinden hareket edilmektedir. Askeri, kendi kardeşlerine karşı savaşa yolladıkları zaman yada demagojik cümleler sarfetmek zorunda kaldıkları zaman hatırlarlar. Özet olarak söyleyebiliriz ki, içinde devrimci birkaç subayı barındırmasına rağmen, Silahlı Kuvvetler, tüm olarak devrimci değildir. Böyle oldukta, tartışılması gerekli esas mesele, General Torres ve Hükümeti'nin, esaslı bir yapısal değişimi gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğidir.

Bizi bu konuda olumsuz bir cevap vermeye zorlayan birçok delil vardır:

1) Halkı silahlandırma çabasıyla karşılaştıklarında «devrimci» subayların, örneğin Samuel Gallardo'nun muhabirlere söylemiş olduğu gibi, yer yer gayet saçma özürlerle bu çabaya karşı gösterdikleri direniş hareketi söz konusudur. Gallardo, ellerinde yeterli silah olmadığını, silahların Miranda'nın elinde bulunduğunu, bu nedenle COB'u silahlandırmanın mümkün olmadığını ileri sürüyordu; işçilerin sokaklara dökülerek «devrimci subayları» molotof kokteylleriyle korumalarını öğütlüyordu. Bu arada, silahlı kuvvetlerin büyük bir çoğunluğunun desteğini sağladıklarını iddia ediyor, El Alto'ya, ülkenin en iyi teçhizatlandırılmış birliklerini yolladıklarını söyluyordu.

Bunu incelerken, çok eski bir gerçeği unutmamalıyız: Silahlı olan, iktidarın da sahibidir. İşte bu nedenledir ki, onlar, işçilerin, köylülerin güçlü olmasını istemezler, giderek milletin kaderini yönlendirmelerini önlemek için halkı silahlandırmazlar.

2) Genel karargahta mevzilenen gorillerle silahlı bir çatışmaya gidilmesini önlemek için de devamlı bir çaba içinde olmak... Bu da bizi şu görüşe getirmektedir ki, bu subay grubu arasında, bütün popülist niyetlerinin ötesinde, -birliğini gözetmek istedikleri silahlı kuvvetlerin birer mensubu oldukları için- onların halkın en büyük düşmanlarının imha edilmesinden çekinir bir hale getiren bir kast ruhu hâlâ geçerlidir.

General Torres'in, kendi şahsında Quemado sarayına halkın bir temsilcisinin girdiği iddiasına rağmen, onun sağ ile bir uzlaşmaya gitmekte olduğu yolundaki iddiamızı kuvvetlendiren yalnızca bu da değildir. Miranda'nın atamış olduğu Triumvira'nın yerinde kalmasının onaylanması, emirlerinin yerine getirileceği yolunda verilen garantiler, genel karargahta kalan yöneticilerin ve subayların

fizik ve moral durumunun korunması ve «ne zafere ulaşan, ne de yenilen» gibi cümleler, gericiliğe karşı takınılan yumuşak tavrın kesin birer kanıtıdır. İnsancıl nedenlerle, kan dökmemek için çatışmadan uzak durmak gerekçesiyle bir yığın söz edilmektedir. Fakat böyle konuşanlar, şunu unutmamalıdır ki, kesin bir geri kalmışlık, yoksulluk ve sömürü çarkı içinde kıvranan halkımızın döktüğü kan, -özellikle kötü beslenme ve hastalık nedeniyle çocuk ölüm oranının yüksek olması- herhangi bir silahlı çatışmada dökulen kandan çok fazladır. Gerçek odur ki, gericilikle hiçbir çatışma olmamaktadır; bu kesinlikle insancıl nedenlerden değil, tümünün aynı kuruma bağlı olmasındandır.

3) J. J. Torres'in adamları arasında eski Başkanlık Sarayı Savunma Başkanı, UNSA'nın saldırgan ve aşırı sağcı MANO örgütünün adı kötüye çıkmış lideri, halk düşmanı ve beş para etmez bir kişi olan Lucho Arce; Challapata Süvarilerinin kumandanı olduğu sırada San Juan katliamının direkt sorumlusu olan Albay Villalpanda; ve tanınmış karşı-gerilla gorillerinden Silahlı Kuvvetler Komutanı Roque Terran gibi adamların varlığı...

4) Halk temsilcilerinin yeralmadığı, tamamen uyuşturucu ve Abel Ayoroa, Jesus Via Solis ve David La Fuente gibi gerici unsurların içeri sızdığı bir kabinenin tayini.

5) Halk Kuvvetleri Komandosu'nun sunduğu ve temelde en mükemmel şekilde anti-emperyalist tedbirlerin yeraldığı 21 maddelik bir programın hükümet tarafından reddedilmesi...

Yeni hükümetin çalışmaya başladığı ilk günlerden beri varolan bütün bu olumsuz yanlar göz önünde bulundurulunca, bizim görüşümüze göre, bu hükümetin Ovando Hukümeti'nden ayrı tutulabilmesi için, «sevgili halkıma» yalanlarıyla dolu demagoji konuşmalarından çok daha başka şeyler gerekmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Torres'in başını çektiği devrimci milliyetçi subayların, bir yıl önce Ovando iktidarı aldığında, bazı açık yürekli çevreleri olumlu hayallere sevkeden aynı akıma dahil olduğunu hatırlamak önemlidir.

Ovando'nun devrimci hükümetinin tarihi ne olmuştur? Daha sonra anlaşmalarla ve tazminatlarla bozulan Gulf Oil'in millileştirilmesi, halk kesimleri için uzun bir hayal kırıklığı dizisi ve son dört ayda baskı eylemleriyle ve on göstericinin ölümüyle sonuçlanan sürekli sağa sapma eğilimleri... Bizim görüşumuze gore, bugun yeni bir döneme girmek isteyen devrimci milliyetçiliğin buhranı bir rastantı değildir. Aslında, bu politik akımın kısıtlılığı, onun beraberinde muğlak bir reformizm ve ülkede yaratılacak kurumlar hakkında belirsiz görüş getirmesinden ideolojik temelden yoksun olmasından gelmektedir. Devrimci milliyetçilik, temelinde, halkın mucadele azmini azaltan, buna karşılık hiçbir değişiklik getirmeyen demagojik bir politikadır. Ülkenin yeni-sömürge yapısıyla halkın gelişen bilinç düzeyi arasındaki çelişme, patlamaya hazır bir ortam yaratmıştır. Birbirinden kopuk millileştirmeler, ülkenin ba-

ğımlı yapısını değiştirmeyen sıradan reformlar, bu çelişmeyi körüklemektedir.

Amaçlanan sözde yapısal değişiklikler in tanımlanamaması, gericiliği, halk düşmanlarını, gorilleri ortadan kaldırarak adaleti yerine getirmek için hiçbir çabaya girişilmemesi, ülkemizin Ovando Hukümeti dönemindeki sürekli çöküşü, şimdiki hükümet döneminde de süregidecektir. Ekonomik ve askeri temelleri sarsılan gericilik, tekrar başını kaldıracak ve ilkelerinden saptırana kadar hükümete baskı yapacak yada iktidarda bulunanların acizliğinden dolayı halkın heyecanı söndüğünde, hükümeti düşürecektir. Bu noktada tarihsel ders kesindir: reformist rejimler istisnasız olarak gericiliğe son veremezler ve sonunda ya düşerler yada kendi reformist emellerine ihanet ederler. Bu konuda oldukça çok örnek vardır: Arjantin'de Peron, Brezilya'da Vargas, ülkemizde Paz Estenssoro, Guatemala'da Arbenz, Dominik Cumhuriyeti'nde Bosch, Gana'da Nkrumah, Endonezya'da Sukarno ve Kamboçya'da Sihanuk uzun vadeli politik görüşlerden yoksun olmalarının cezalarını çektiler.

Mevcut koşullarda, 1969 Eylülünden bu yana görülen sonuçlara yolaçan reformist çözümyolu ile halk kandırılamaz.

ELN, silahlı savaş stratejisini, salt bir romantik eğilim, başka deneylerin mekanik bir kopyası olma isteği yada basit bir dogmatizm sonucunda seçmemiştir. Biz şuna inanmaktayız ki, gerçek anlamında bir devrimin ön şartı, gerici güçleri silahlı mücadele ile fiziki olarak yoketmek yada ülkeden kovmaktır. Bu görev, bütün halk kitleleri tarafından, bilinç düzeyleri, örgütlenmeleri, siyasi ve askeri tecrübeleri istenilen noktaya eriştiği zaman yürütülür. Halk kitlelerinin iktidarı ele geçirme kapasiteleri, ne sihirle bir gecede olacak bir şeydir, ne de cuntaya eğilimi olan bazılarının inanmak istediği gibi kendiliğinden meyvasını veren bir olaydır. Örgütümüz şunu ısrarla savunmaktadır ki, mevcut tarihsel kosullar altında bunu elde etmenin tek yolu, uzun bir devrimci savaşa girişmektir. Bu kavgada savaşçı öncü, ortaya örnek koyarak geniş halk kitlelerinin giderek bilinçlenmesini ve mücadeleye girmesini mümkün kılar.

Bizim stratejimiz budur ve başlattığımız savaş bu tür bir savaştır, çünkü biz biliyoruz ki, halkın gücü Latin Amerika halklarının geleceklerine dair gittikçe artan güvenleriyle uzun bir mücadelenin meyvası olarak ortaya çıkacaktır. Biz herhangi bir kurtarıcı general devrim yapsın diye beklememeliyiz, bekliyemeyiz Biz cuntayla gelen hükümet değişiklikleri üzerine -eğer ülkede emperyalizme ve yeni sömürgeci yapıya karşı bir tavır alındığına dair somut bir kanıt yoksa- hayal kurmayı reddediyoruz. Yukarıda incelediğimiz nedenlerden öturu, bu tür bir değişimi de olanaksız bulmaktayız. Mücadelemiz kesin zafere ulaşana dek dağlarda ve şehirlerde sürecektir.

BOLİVYA MİLLİ KURTULUŞ
ORDUSU GENEL KARARGAHI

sosyalist mebus vartkes efendi

a. cerrahoğlu

OSMANLI Mebusan Meclisi'nde Erzurum mebusu Vartkes Efendi Taşnaktı. 1910'da, otuz sekiz yaşlarında, ermenicede «*Beyaz Gül*» anlamına gelen *Vartkes* takma adını kullanıyor. Türkçe biliyor. Arapça, Farsça lugatlarla dolu bir şey okursa rahatça anlıyor, fakat, tabiatiyla, şivesi mükemmel değil. Kendi deyişine göre «Mecliste kabaca konuşuyor».

Vartkes Etendı, vergi meselesinde, küçük emlak ve küçük alacak sahiplerini -büyük emlak sahıplerine karşı- savunmaktadır.

●

Maliye Nazırı Cavit Bey, sosyalistliği servetın bölüştürülmesi biçiminde anlıyacak kadar iptıdai bir seviye göstermişti. Vartkes Efendi, derhal, muarızının bu zayıf noktasını yakalıyor:

— Ben oyle sanıyordum ki, Maliye Nazırı hitabet kürsüsüne çıktığında ikna edici emareler gösterecekti. Ve hepımiz de ıkna olunacaktık. Maateessüf, bendeniz ikna olunamadım.

Zohrap Ef. — Büyük emlak sahibi olanlar ikna olunurlar.

Vartkes Ef. — Ben küçük servet sahibi bıle olmadığım için ıkna olunamadım. Maliye Nazırının parlak sözleri alkışlandı. Yok ki, müdafaa ettiği mesele doğru olduğu için alkışlandı. Evvel beevvel Halil Bf. Hazretleri de Cavıt B. Hazretlerinin *sosyalizm* üzerine yanlış fikirleri olduğunu anladım; ve diyeceğim ki, ne Halıl B. ve ne de Cavit B. Hazretleri SOSYALIZMİN NE OLDUĞUNU BİLMİYORLAR. (gürültü) Her bir sözümü böyle keserseniz olmaz. (gürültüler devam eder) Hep söylediğimize kızacak iseniz hiç söz söylemiyelim. Ben diyorum ki, MALİYE NAZIRI SOSYALİSTLİĞİ BİLMİYOR, veyahut bilmemeğe geliyor (çekmece gürültüsü). Malıye Nazırı olmasıyla hepsini bilecek mi? İstemediğiniz şeylere tak tak ediyorsunuz. *Sosyalizmi* servetın bölunmesi gibi anlıyorlardı. Halbuki, bendeniz de Maliye Nazırının kullandığı dılı şiddetle reddederim. SOSYALISTLIĞİN HİÇ BİR VAKİT SERVET TAKSİMİ TARAFTARI OLMADIĞINI size temin ederim. Sosyalistlığin asıl esası HERKES KENDİ ÇALIŞTIĞINA GORE KAZANABILMELİ. Bu birincisi. İkincisi *(Sosyalizm* bahsini dınlemeyiz sadaları) peki sosyalistlikten bahs etmiyeceğim. Size bu güç gelir. Biraz evvel aleyhimize söylerlerken dinliyordunuz. Şımdi onların aleyhine söylediğim ıçin dinlemiyorsunuz. Bu adalet mıdır? Bu hak mıdır? Tamam bir saat Cavit Bf. Hazretlerini burada dinlediniz. Şimdi ben de söyliyeceğim (gürül-

tüler). Nafile gürültü etmeyin, akşama kadar buradan inmem. (sol taraftan alkışlar) Eğer siz hakkı böyle takdir ediyorsanız gidip yerime oturacağım. Benim burada akşama kadar söylemeye hakkım var. İster dinleyiniz, ister dinlemeyiniz. İsterseniz dışarı çıkınız. Öyle patırtıya gelmem. Ben sizin bildiğiniz hatiplerden değilim. İnat için burada akşama kadar dururum, OSMANLI NİZAMLARINDA, ASIRLARCA SOSYALİZM DEDİĞİNİZ ESAS KULLANILMIŞTIR.

Nitekim, umum erazi millete, Devlete aittir ve kimse o eraziye malik olamaz. Fakat, sonra, sizin gibi böyle iddia ederek, zenginleri savunmada inat ederek suistimal eylemişler. Osmanlı nizamlarının asıl ve esası SOSYALİZM ÜZERİNE KURULMUŞTUR. Binaenaleyh, siz *Sosyalizm* kelimesini işitmekten niçin kaçıyorsunuz? *Sosyalistlik* meselesini biz çıkarmadık. Maliye Nâzırı çıkardı. O bizi söylemeğe mecbur etti. Size türlü türlü iğfalâtta bulunup BUNLARIN SÖYLEDİKLERİ SOSYALİSTLİKTİR dedi (gürültü)..

Talat Bey (Ankara) — Böyle kavga ederek meslek öğretilir mi?

Vartkes Ef. (devamla) — Talat Ef. Hazretleri! Talat Ef. Hazretleri! Sen bunları benim kadar söyliyebilmek için çok fırın ekmek yemelisin (gülüşmeler). Bunu iyi bil. Şimdi tatbikata gelelim. Diyorlar ki, progresif vergi keyfî bir vergidir. Keyfî vergi değil, adalete dayanan bir vergidir ve asıl adalettir... Nasıl ki kazanç ilerleyici surette olur; verginin de müterakki surette, ilerleyici yani progresif nisbette olması gerekir.

Bir Hükümetin asıl maksadı ne olacak? Bir sınıf ehalinin iyi yaşaması mı, yoksa umum ehalinin iyi yaşaması mı? Eskiden küçük servet sahipleri amelelik etmezdi. Günde on iki, on dört saat çalışmıyordu. Büyük sermayeler küçük servetlerin hepsini yuttu. Şimdi bir Berlin şehrinde, bir miting neticesinde, iki yüz bin amele aç geziyor. Maliye Nâzırı eğer büyük servetleri, büyük kapitalleri memlekete getirip de bizim çifçileri, bizim küçük servet sahiplerini amele edecek ise öyle Maliye Nâzırlığı etmesin, istifasını versin (gürültüler). Eğer Avrupa'da tatbik olunan bu mesleği getirip bizim ehaliye tatbik ederse bu, şecaat, cesaret değildir. Şecaat odur ki, Avrupa'nın bu siyasetinden faydalanarak, öyle nizamlar koysun ki, biz de Avrupa'nın o fukarasının haline düşmiyelim. Cesaret budur. Yoksa, Avrupa'da sermaye var, peşin para var. Bunları buraya getirip, bizim ehalinin küçük servetini alıp da Avrupalılara yutturmak ve bizim küçük sermaye sahiplerini oradaki işçiler gibi fukara etmek; bu bir maharet değil... *Sosyalizmin* asıl esaslarını bilmiyen adamlar sokakta, şurada burada işitilen lakırdıları burada söylemesinler. (gürültüler)

Mecdi Ef. (Karesi) — Eğer *sosyalizmden* bahsolunacaksa ben de söz alayım. Esasını burada halledelim...

Reis — Efendim, *sosyalizm* meselesi bitti.

Muradyan Ef. — Bugün hiç bir Devlet, hiç bir Hükümet yoktur ki, sosyalist lehinde söylemesin. (gürültüler)

Mecdi Ef. — Sosyalistlik hakkında söz söyletmek... (gürültüler)

Muradyan Ef. — Lehinde söylenildiği vakit «ne vakit progresif vergi konacak olursa, o vakit servet mahvolur,» deniliyor. Bu dinleniyor. Sonra ne vakit aleyhinde söylenirse, dinlenmiyor. Verginin progresif olmasını isteyenler diyorlar ki: «Ne vakit progresif üzerine vergi alınırsa o vakit memleket ilerler.» Bunu her bir sosyalist söyliyebilir (gürültüler). Günah mı? *Sosyalistlik* nedir? (şiddetli gürültüler).

Vartkes Ef. — O istibdat zamanı geçti (şiddetli gürültüler)

(Bu esnada Vartkes Ef. ile bir mebus arasında münazaa çıkmak üzere iken öteki mebuslar mâni olmuştur.)

Muradyan Ef. — Bazıları dediler ki, progresif vergide servet mahdut olur, fabrika açılmaz ve kapitalist olmaz ve iş açılmaz. Katiyyen bu hususta hatırınıza bir şey gelmesin. Zira, kapitalistlik, servet ve sâmân gittikçe temerküz edecektir. İster istemez. Burada bulunanların hepsi sosyalist olsalar da, iddia etseler bile kabil değildir. Yine kapitalist gelecek, fabrika yapılacak, amele olacak. Onlar işsiz kalacaklar...

İsmail Paşa — Osmanlılar şeriat ve kanun altında yaşarlar. Avrupalılık lâzım değil.

Kostantin Kostantinidi Ef. — Sosyalist, kapitalist hakkında söylemeyin.

Muradyan Ef. — Başka bir lügat söyleyeyim. *İştirakiyyûn* diyeyim.

Zohrap Ef. — *İnsafiyyûn* deyiniz!

Muradyan Ef. — Hiç bir vakit zannetmiyordum ki Meclis-i Mebusan'da, mebuslar BİR LUGATTEN BU KADAR KORKSUNLAR...

●

Maliye Nazırı tarafından gösterilen yolların hayali olduğunu belirten Vartkes Ef. diyor ki:

— «Biz ehalinin hayalî kazancından bile para umuyoruz. Masrafların çokluğu bizi asla korkutmaz. Korkutacak bir şey varsa, o da masrafların eksilmesidir. Masrafların çoğalmasıyla bütçemiz açık mı kalsın? Onu da ben, hiç bir vakit kabul etmiyorum. Bunun biricik çaresi, bizim Vlahof Ef. biraderimizin teklif ettiği esastır. Hepiniz onu alkışladınız, fakat hiç biriniz kabul etmiyorsunuz. Alkışlıyorsunuz, çünkü doğru bir şeydir. Fakat, onu kabul etmeği, icra mevkiine koymağı hiç biriniz kabul etmiyorsunuz. İşte sizin cesaretinizin, vatanperverliğinizin hepsi burada olmalıdır.»

Ömer Fevzi Ef. (Bursa) — Sosyalist değiliz, onun için!

Vartkes Ef. — Fakat, SOSYALİSTLERİN DEDİKLERİNİ ALKIŞLIYORSUNUZ!

Ömer Fevzi Ef. — Bazı cihetleri uygun gelirse!

Vartkes Ef. — Bu sosyalistlik meselesine girişmek istemiyorum. Sizin sosyalist diye adlandırdığınız arkadaşlar, Avrupa'da liberal, hürriyetperver olanların teklif ettiğini sunuyorlar. HİÇ BİRİSİ İFRAT DERECESİNE,

AŞIRILIĞA GİTMİYOR; ve hiç birisi de, esasen, SOSYALİSTLİĞİN GAYESİ OLAN ŞEYLERİ TEKLİF ETMİYORLAR. Bizim size teklif ettiğimiz şeyleri, AVRUPA'DA SOSYALİSTLER TENEZZÜL EDİP TEKLİF ETMİYORLAR, liberaller yapıyorlar. Biz de onu yapıyoruz. Bize sosyalist elbisesini giydirdiniz; ve size ne teklif etsek *Sosyalist meselesidir,* diyorsunuz; ve bir LİBERALE, KONSERVATÖRE LAYIK olan BİR ŞEYİ SOSYALİSTLİK DİYE O ANDA REDDEDİYORSUNUZ...

Maariften köylü faydalanmıyor. Üç misli ziyade vergi veren köylü okuldan faydalanmıyor. Adliye hususunda da, köylü zarardan başka hiç bir şey istifade etmiyor. Köylünün ayakkabısı yoktur. Yolda ayakkabısız gidilirken, yollar bundan dolayı aşınmaz. Halbuki, şehirliler arabayla gidiyorlar, yolları aşındırıyorlar. Sonra, bunlardan da on iki kuruş alınıyor, köylüden de on iki kuruş alınıyor. Hükümet, köylülerden aldığı parayla, şehirlileri muhafaza ediyor; şehirlilerin çocuklarını terbiye ediyor; ve halbuki, ona nisbetle, şehirlilerden çok az vergi alıyor. Vergilerin müsavatsız olduğunu zaten Vlahof Ef. söyledi. Onun için tafsilata girişmiyorum.

Sizin içinizden kim bilmez ki, şehirlilerden pek çokları «*ben köylüyüm*» diye evini rehine koyup Ziraat Bankası'ndan para almıştır. Efendiler! Uzun söylemek istemiyorum. Hükümet, köylü ehaliden çok alıyor, az veriyor. Şehirli ehaliden az alıp çok veriyor. Bu bir hatadır, bunu Hükümet düzeltsin. Lâzımdır ki, aldığı para kadar ehaliye hizmet etsin. Yok ki, iki meslek tutun köylülere ve şehirlilere ayrı bir gözle baksın. Cavit Bey, «*âşârı kaldıramayacağım ve kaldıramam!*» diyor. Altı milyonluk bir vergiyi bütçemizden kaldırmak için çok cesaret gerektir. Onun için bunu kaldıramayız! Hükümet, âşârı sattığı vakit bir mültezim çıkıyor. Bu vergi meselesi bir ticaret mecrasına giriyor. Bu mültezim hiç bir vakit, ne köylünün, ne Hükümetin menfaatine çalışmıyor; sırf kendi çıkarına çalışıyor. Tabiidir ki, Hükümet o vergiyi tahsil etmek için ne kuvvet kullanıyorsa, mültezim de aynı kuvveti kullanacak ve Hükümetin edeceği masrafı o da ihtiyar edecektir. Bundan kalacak kâr kimden çıkacak? Köylüden çıkacak. Acaba âşârı mültezimlere vermeyip de, yeni bir meslek meydana çıkarsak; ve, bu kadar mazlum olan, bu kadar zayıf düşmüş olan ehalinin sırtına bir yük daha eklemesek... Bu iltizam usulünü büsbütün kaldıralım, ve kaldırmak için, Hükümet öyle bir çare düşünsün. Emanet versin! «*Emaneten verilince çalıyorlar*» diyorsunuz! Fakat, ne yapalım? Siz eğer böyle her şeye itiraz ederseniz, bir iş yapamayacağız. Ben diyorum ki, Hükümet, vergisini kendi eliyle alsın. Bu iş bir ticaret vesilesi olmasın. Zira, bu bir vergidir; vasıtalı olarak alınıyor. Bu, hiç bir vakit doğru değil. Zaten, sekizde birini veriyor. Hükümet bunu düşünsün ve ehaliyi kurtarsın. Bu, Hükümetin vazifesidir. Mahsulün sekizde birini Hükümete verdikten sonra, bir de mültezimlere vermeğe ehalinin ne mecburiyeti vardır?

ant
SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

MUSTAFA SUPHİ'Yİ ANIYORUZ

Türkiye proleter sosyalist mücadelesinin ilk savaşçılarından Mustafa Suphi, bundan tam elli yıl önce, 28 Ocak 1921'de, kendisinin Türkiye'de sosyalist örgütlenmeyi gerçekleştirmesinden korkan egemen sınıflar tarafından Trabzon'da 14 arkadaşıyla birlikte alçakça katledilmişti. 1883 yılında Trabzon'da doğmuş ve kısa süren ömrü çetin mücadelelerle geçmiş bulunan Mustafa Suphi'nin hayatına ve mücadelelerine ışık tutan iki belge iç sayfalarımızda yeralmaktadır. Proleter sosyalist savaşçı Mustafa Suphi'yi, doğu halklarının devrimci mücadelesi üzerine düşünceleriyle anıyoruz:

(...) Doğu, dünya emperyalizmi için derin, geniş bir cephe gerisi ve gıda kaynağıdır. Doğu ayaklanır ve sosyalist Batı'ya el verirse, o zaman emperyalizm kuşatılır ve dünya sosyalist devriminin çanları çalar.

(...) İngiliz, fransız kapitalistlerinin başları, kelleleri Avrupa'daysa, işkembelerinin Asya'nın bereketli ve semiz topraklarında olduğunu herkes bilir. Bizim, Türk sosyalistlerinin başlıca ve ilk vazifeleri, Doğu'da kapitalizmin köklerini sökmektir.

(...) Zalimlerin yokedilmesi, üzerinde yaşadığımız bu toprakların kurtarılması, ancak ve ancak bu ortak savaşla sağlanabilir ve yalnız o zaman hayatımızın efendisi olabiliriz.

MUSTAFA SUPHİ

5 lira